

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Wrzesień 2017

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Projekt „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zabłudów na lata 2017-2023” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Podlaskiego.

Tytuł:	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów
Zamawiający:	Gmina Zabłudów ul. Rynek 8 16-060 Zabłudów
Wykonawca:	EkoExpert Doradztwo Ekologiczne i Gospodarcze Sp. z o.o. ul. Boh. Monte Cassino 19/57 15-873 Białystok tel./fax. 85 744 44 60 www.ekoexpert.com.pl
Zespół autorski:	Stanisław Paniczko Ewelina Radziwoniuk Magdalena Wigda Eliza Hawrylik

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Spis treści

1.Wprowadzenie.....	7
2.Opis powiązań programu z dokumentacją strategiczną i planistyczną gminy.....	8
2.1Powiązania z dokumentami na poziomie europejskim.....	8
2.2Powiązanie z dokumentami krajowymi.....	8
2.3Powiązania z dokumentami regionalnymi.....	10
2.4Powiązania z dokumentami lokalnymi.....	12
3.Charakterystyka gminy Zabłudów w aspektach społecznych gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych i technicznych.....	16
3.1Zjawiska społeczne.....	18
Demografia.....	18
Bezrobocie.....	24
Świadczenia społeczne.....	25
3.2Zjawiska gospodarcze.....	28
3.3Zjawiska techniczne.....	36
Gospodarka mieszkaniowa.....	36
Obszary ochrony konserwatorskiej, zabytki.....	38
3.4Zjawiska przestrzenno- funkcjonalne.....	41
Dostępność komunikacyjna.....	41
Sieć wodociągowa.....	45
Sieć kanalizacyjna.....	46
Sieć elektroenergetyczna.....	47
Sieć gazownicza.....	47
Sieć ciepłownicza.....	48
Gospodarka odpadami.....	49
Kultura i oświata.....	50
Turystyka.....	56
3.5Zjawiska środowiskowe.....	57
4.Identyfikacja obszarów kryzysowych.....	62
5.Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji.....	64
5.1Pogłębiona analiza obszarów rewitalizacji.....	66
6.Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji.....	76
7.Wizja.....	78
8.Cele rewitalizacji i główne kierunki działań.....	80
9.Projekty rewitalizacyjne.....	82
10.System realizacji (wdrażania) Programu rewitalizacji.....	85
11.System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.....	90

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	95
13. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	100
14. Szacunkowe ramy finansowania Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z źródłami finansowania	102
15. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	107
16. Wskazanie sposobu realizacji Gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	107

Załącznik nr 1. Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zabłudów

Załączniki nr 2. Karty przedsięwzięć dotyczących komponentu społeczno-gospodarczych

Załącznik nr 3. Karty przedsięwzięć inwestycyjnych dotyczących bezpośrednio komponentu przestrzenno-środowiskowego, technicznego oraz środowiskowego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach w gminie Zabłudów w latach 2013-2015.....	18
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Zabłudów w latach 2008-2015.....	22
Tabela 3. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Zabłudów w latach 2008-2015.....	22
Tabela 4. Struktura osób bezrobotnych w gminie Zabłudów w latach 2008-2015.....	24
Tabela 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci [%].....	25
Tabela 6. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w gminie Zabłudów w 2015 roku.....	25
Tabela 7. Powód przyznania pomocy społecznej dla rodzin w gminie Zabłudów w 2015 r....	26
Tabela 8. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Zabłudów w 2015 r.....	27
Tabela 9. Liczba osób objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zabłudowie w 2015 roku.....	27
Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON w latach 2008-2015 w gminie Zabłudów.....	29
Tabela 11. Liczba przedsiębiorstw w poszczególnych miejscowościach gminy Zabłudów w roku 2015 wg formy własności.....	30
Tabela 12. Wykaz podmiotów gospodarczych na terenie gminy Zabłudów wg sekcji PKD 2007.....	32
Tabela 13. Wykaz przedsiębiorców na terenie gminy Zabłudów.....	34
Tabela 14. Zasoby mieszkaniowe na obszarze gminy Zabłudów w latach 2008-2014.....	36
Tabela 15. Stan wyposażenia mieszkań w gminie Zabłudów w urządzenia techniczno-sanitarne w latach 2008-2014.....	36
Tabela 16. Mieszkania wyposażone w instalację techniczno-sanitarną w gminie Zabłudów w latach 2008-2015.....	37
Tabela 17. Wykaz zabytków znajdujących się na obszarze gminy Zabłudów (stan na dzień 31.05.2016 r.).....	38
Tabela 18. Drogi powiatowe na terenie gminy Zabłudów.....	41
Tabela 19. Wykaz dróg gminnych na terenach wiejskich.....	42
Tabela 20. Drogi gminne w granicach miasta Zabłudów.....	43
Tabela 21. Sieć wodociągowa w gminie Zabłudów w latach 2008 -2015.....	45
Tabela 22. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Zabłudów w latach 2008-2015.....	46
Tabela 23. Sieć gazownicza na terenie miasta Zabłudów w latach 2008-2015.....	48
Tabela 24. Liczba oddziałów w placówkach oświatowych na terenie gminy Zabłudów.....	50
Tabela 25. Liczba uczniów w placówkach oświatowych na terenie gminy Zabłudów.....	50
Tabela 26. Działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na terenie gminy Zabłudów w latach 2011-2015.....	53
Tabela 27. Charakterystyka placówek bibliotecznych w gminie Zabłudów.....	54
Tabela 28. Szlaki turystyczne na terenie gminy Zabłudów.....	56
Tabela 29. Baza noclegowa na terenie gminy Zabłudów.....	56
Tabela 30. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie białostockim.....	57
Tabela 31. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest znajdujących się na budynkach na terenie Gminy Zabłudów.....	59
Tabela 32. Wykaz nielegalnych składowisk odpadów na terenie Gminy Zabłudów.....	60
Tabela 33. Obszar zdegradowany.....	62
Tabela 34. Obszary wyznaczone do rewitalizacji.....	64
Tabela 35. Obszar zdegradowany i rewitalizacji.....	65

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Tabela 36. Analiza SWOT.....	76
Tabela 37. Cele i kierunki działań.....	80
Tabela 38. Schemat organizacyjny.....	85
Tabela 39. Etapy realizacji Programu.....	88
Tabela 40. Komplementarność.....	100

Spis wykresów:

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Zabłudów w latach 2012-2015.....	18
Wykres 2. Struktura ludności w Gminie Zabłudów według płci.....	20
Wykres 3. Struktura wiekowa ludności gminy Zabłudów w 2015 r.....	20
Wykres 4. Struktura ludności gminy Zabłudów wg ekonomicznych grup wieku w latach 2008-2015.....	21
Wykres 5. Prognoza liczby mieszkańców gminy Zabłudów.....	23
Wykres 6. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg form własności w gminie Zabłudów w latach 2008-2015.....	29
Wykres 7. Miejscowości o największym udziale przedsiębiorstw w gminie Zabłudów w 2015 roku.....	31
Wykres 8. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD wpisane do rejestru REGON w gminie Zabłudów w latach 2009-2015.....	32
Wykres 9. Drogi powiatowe na terenie gminy Zabłudów ze względu na rodzaj nawierzchni.	42
Wykres 10. Struktura dróg gminnych ze względu na rodzaj nawierzchni w gminie Zabłudów	44

Spis rysunków:

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Zabłudów na tle powiatu i województwa.....	16
Rysunek 2. Podział Gminy Zabłudów na sołectwa.....	17
Rysunek 3. Mapa Systemu Dystrybucyjnego Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o. o. Oddział w Warszawie.....	48

1. Wprowadzenie

Ustawa z 9 października 2015 r. o rewitalizacji wskazuje, że Gminny Program Rewitalizacji jest zasadniczym dokumentem służącym zaplanowaniu i realizacji procesu rewitalizacji. Ma on charakter strategii, w której dokonuje się pogłębionej diagnozy stanu obszaru rewitalizacji oraz planuje i koordynuje działania służące osiągnięciu – także opisanej w GPR – wizji stanu obszaru po rewitalizacji. Służy również koordynacji działań rewitalizacyjnych z szeregiem innych dokumentów gminnych, wywołując szerokie skutki. W art. 15 ust. 1 wskazanej ustawy wskazuje się również wymagany zakres zawartości gminnego programu rewitalizacji.

Gmina Zabłudów przystąpiła do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) na lata 2017 - 2023. Rewitalizacja jest procesem obejmującym działania przestrzenne, gospodarcze, ale przede wszystkim społeczne. Ma zatem służyć poprawie jakości życia mieszkańców. Istotnym elementem rewitalizacji jest włączenie do działań mieszkańców oraz przedstawicieli lokalnych instytucji społecznych czy gospodarczych.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Obszarem zdegradowanym jest obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego oraz co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji stanowi całość lub część obszaru zdegradowanego, wyróżniający się szczególną koncentracją negatywnych wymienionych powyżej zjawisk, na którym z uwagi na kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy prowadzona jest rewitalizacja. Obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy. Liczba mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji nie może przekraczać 30% liczby mieszkańców gminy.

2. Opis powiązań programu z dokumentacją strategiczną i planistyczną gminy

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiące istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów realizujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym oraz subregionalnym.

2.1 Powiązania z dokumentami na poziomie europejskim

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia Europa 2020 zakłada fundamentalny cel reform, jakim jest przyspieszenie wzrostu gospodarczego i zwiększenie zatrudnienia w Unii Europejskiej. Program wpisuje się w: Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych:

- ✓ Cel 1 Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata.
- ✓ Cel 4 Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.
- ✓ Cel 5 Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.

2.2 Powiązanie z dokumentami krajowymi

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”- jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusz rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju. Celem głównym przedstawionym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków. Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele strategii:

- ✓ Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
- ✓ Kapitał Ludzki: Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

- ✓ Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny: Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest elementem zarządzania rozwojem kraju. Wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. Program Rewitalizacji Gminy zgodny jest z zapisami Strategii Rozwoju Kraju 2020 w następujących obszarach strategicznych:

1) Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo:

- ✓ Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego. Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka,
- ✓ Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.

2) Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna:

1. Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), przyjęta przez rząd w grudniu 2011 r., jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Program wpisuje się w następujące cele:

Cel strategiczny: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Kierunek działań polityki przestrzennej: Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. *Działanie:* Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 roku, jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

Dokument wpisuje się w następujące cele Krajowej Strategii:

Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

2.3 Powiązania z dokumentami regionalnymi

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 określa zasady, obszary i kierunki interwencji polityki rozwoju regionu w horyzoncie czasowym. Planowanie strategiczne jest niezbędnym narzędziem w zarządzaniu rozwojem każdego regionu. Działania wpisane w Program są zgodne z następującymi kierunkami i celami zapisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego:

- I. Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarki
 - ✓ Cel operacyjny 1.1: Rozwój przedsiębiorczości;
 - ✓ Cel operacyjny 1.3. Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu;
 - ✓ Cel operacyjny 1.5. Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych;
 - ✓ Cel operacyjny 1.6. Nowoczesna infrastruktura sieciowa.
- II. Rozwój krajowych i międzynarodowych powiązań społeczno-gospodarczych regionu
 - ✓ Cel operacyjny 2.1. Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym;
 - ✓ Cel operacyjny 2.5. Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu.
- III. Wzrost jakości życia mieszkańców
 - ✓ Cel operacyjny 3.1. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych;
 - ✓ Cel operacyjny 3.3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego;
 - ✓ Cel operacyjny 3.4. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020 (Strategia ZIT BOF)

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonowania wskazuje długofalową ścieżkę wzrostu obszaru metropolitarne uwzględniająca różnorodne szanse, jak i różnorodne możliwości finansowania wykraczające poza instrumenty ZIT. Wyzwaniem Strategii jest stworzenie warunków do prowadzenia zintegrowanych i

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

komplementarnych działań na obszarze BOF, łączących tak zwane interwencje twarde i miękkie. Misją zapisaną w Strategii jest działanie na rzecz rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez zapewnienie najlepszych warunków do życia mieszkańców, wykorzystanie przedsiębiorczości i kompetencji mieszkańców, specjalizacji gospodarczych i położenia na granicy Unii Europejskiej.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonowania zakłada siedem celów rozwojowych. Niniejszy dokument wpisuje się w następujące cele i działania:

Cel 2. Kompetencje do pracy

- Działanie 2.5. Rozwój kształcenia ogólnego dzieci i młodzieży (Poddziałanie 2.5.1. Podniesienie jakości kształcenia ogólnego dzieci i młodzieży);

Cel 3. Dostępność do kultury

- Działanie 3.1. Adaptacja obiektów historycznych na działalność kulturalną;

Cel 4. Aktywna integracja społeczna

- Działanie 4.1: Włączenie społeczne, w tym wyrównywanie szans na rynku pracy;
- Działanie 4.2: Zwiększenie dostępu do usług społecznych;
- Działanie 4.3: Rozwój infrastruktury poprawiającej integrację społeczną;

Cel 5. Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska

- Działanie 5.2. Poprawa efektywności energetycznej i ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza (Poddziałanie 5.2.1. Wzrost efektywności gospodarowania energią w zakresie oświetlenia ulicznego; Poddziałanie 5.2.4. Modernizacja i rozbudowa systemu sieci ciepłych);
- Działanie 5.3. Gospodarka wodno-kanalizacyjna;

Cel 6. Dostępność komunikacyjna

- Działanie 6.1. Rozwój kluczowych powiązań komunikacyjnych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020.

Stanowi jednocześnie instrument realizacji Umowy Partnerstwa, która określa strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych, tj. polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2014-2020. Tym samym Program przyczynia się do realizacji celów Strategii Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz krajowych dokumentów strategicznych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 jest programem dwufunduszowym, współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Obejmuje 32 priorytety

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

inwestycyjne w ramach 9 celów tematycznych, które zostały ujęte w 10 osiach priorytetowych¹.

Niniejszy dokument wpisuje się w następujące osie priorytetowe i działania:

Os priorytetowa I Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu

- Działanie 1.4 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa

Oś priorytetowa II: Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa

- Działanie 2.1 Zwiększenie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy.
- Działanie 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych.
- Działanie 2.4 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

Oś priorytetowa III: Kompetencje i kwalifikacje

- Działanie 3.2 Kształtowanie i rozwój kompetencji kadr regionu.

Oś priorytetowa IV: Poprawa Dostępności Transportowej

- Działanie 4.1 Mobilność regionalna

Oś priorytetowa V: Gospodarka Niskoemisyjna

- Działanie 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii.
- Działanie 5.3 Efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej.

Oś priorytetowa VI: Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami

- Działanie 6.2 Ochrona wody i gleby.
- Działanie 6.3 Ochrona zasobów Bio i georóżnorodności oraz krajobrazu

Oś priorytetowa VII: Poprawa spójności społecznej

- Działanie 7.1 Rozwój działań aktywnej integracji.
- Działanie 7.2 Rozwój usług społecznych.
- Działanie 7.3 Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa podlaskiego.

Oś priorytetowa VIII: Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej

- Działanie 8.2 Uzupełnienie deficytów w zakresie infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.
- Działanie 8.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego.
- Działanie 8.4 Infrastruktura społeczna.
- Działanie 8.5 Rewitalizacja
- Działanie 8.6 Inwestycje na rzecz rozwoju lokalnego.

Oś priorytetowa IX: Rozwój lokalny

- Działanie 9.1 Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego

2.4 Powiązania z dokumentami lokalnymi

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2016-2020+

¹ Załącznik nr 1 do Uchwały nr 29/249/2015 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 17 marca 2015 r. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Pan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2016-2020+, stanowi najważniejszy dokument strategiczny nakreślający cele i priorytety inwestycyjne samorządu na najbliższe lata.

W Planie przyjęto dwa strategiczne cele rozwoju. Obydwa cele strategiczne zostały uszczegółowione przez cele operacyjne. Niniejszy dokument wpisuje się w następujące cele strategiczne i operacyjne:

Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy.

- Cel operacyjny 1.2. pozyskanie inwestorów.
- Cel operacyjny 1.3. Promocja przedsiębiorczości i rozwój zawodowy.

Cel strategiczny 2. Poprawa atrakcyjności gminy jako miejsce do życia.

- Cel operacyjny 2.1 Wzrost dostępności do infrastruktury technicznej.
- Cel operacyjny 2.2. Ochrona środowiska przyrodniczego.
- Cel operacyjny 2.3. Poprawa oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.
- Cel operacyjny 2.4. rozwój form promocji skierowanej do obecnych i potencjalnych mieszkańców gminy.
- Cel operacyjny 2.5 Aktywizacja i integracja społeczna.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zabłudów

Główne cele rozwoju gminy zapisane w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest:

- zapewnienie mieszkańcom pracy i dochodów pozwalających na godziwy, w odczuciu społecznym, poziom życia.
- zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej i zabezpieczenia powiązań społeczno – ekonomicznych terenów wiejskich z gminami sąsiednimi w sferach: społecznej, ekologicznej, infrastruktury technicznej.
- wykorzystanie dla rozwoju gminy istniejące położenie gminy, istniejące walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej, majątek trwały oraz sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców.

Gminny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele rozwoju przestrzennego gminy zawarte w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zabłudów:

1.2.2. Cele ekologiczne rozwoju

- Ochrona i zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego zapewniającego ciągłość przestrzenną systemu przyrodniczego województwa.
- Wzbogacenie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rekreacji i rolnictwa.
- Zachowanie obszarów i obiektów prawnie chronionych.

1.2.3. Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym

- Wykreowanie miasta Zabłudowa do funkcji ośrodka lokalnego, jak też ośrodka miejskiego aglomeracji białostockiej, mając na uwadze zrównoważony harmonijny rozwój jego struktury funkcjonalno-przestrzennej.
- Należy tworzyć warunki do wzrostu ilości miejsc pracy na terenie gminy.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

- W polityce rozwoju mieszkalnictwa należy dążyć do stworzenia warunków do podniesienia standardu zamieszkiwania tj. wzrostu jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remontu mieszkań opuszczonych.
- Ważnym zagadnieniem jest likwidacja barier komunikacyjnych, przestrzennych i technicznych dla osób niepełnosprawnych.
- Należy sprzyjać podnoszeniu poziomu wykształcenia ludności, rozwoju kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

1.2.4. Cele rozwoju gospodarczego

- Stworzenie warunków do rozwoju nieuciążliwego przemysłu (małe i średnie zakłady) i rzemiosła produkcyjnego a także usług poprzez wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej terenów do tego celu przydatnych.
- Efektywne wykorzystywanie niezagospodarowanego majątku produkcyjnego surowców lokalnych, zasobów pracy i tradycji produkcyjnych.
- Rozwój urządzeń obsługi rolnictwa, ludności i ruchu turystycznego.
- Właściwe wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (m. in. rozwój sadownictwa, warzywnictwa).

1.2.5. Cele rozwoju komunikacji

- Należy dążyć do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez teren gminy.
- Utrzymanie w należytych stanie ulic.
- Należy usprawnić system komunikacyjny funkcjonujący między gminą a miastem Białystok.

1.2.6. Cele rozwoju infrastruktury technicznej

Celem zasadniczym jest zapewnienie sprawnego i niezawodnego funkcjonowania wszystkich systemów infrastruktury technicznej, zapewniając zaspokojenie wszystkich potrzeb w sposób ciągły i efektywnie ekonomiczny, w tym:

- a) w zakresie gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami stałymi:
 - ochrona zasobów wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia mieszkańców w wodę,
 - uporządkowanie gospodarki wodnej, w której zakłada się pełne zaopatrzenie w wodę podmiotów gospodarczych i społecznych – przy zachowaniu odpowiednich standardów (ilość i jakość wody),
 - dalszy rozwój gospodarki ściekowej,
 - rozwiązanie problemu gospodarki odpadami,
 - zmniejszenie uciążliwości urządzeń gospodarki wodno-ściekowej i eliminacja kolizji z zabudową,

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022

„Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Zabłudów jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mające na celu zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiednią jakość życia. Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwanie dla całej społeczności lokalnej i instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie. Tworzy warunki do partnerstwa i współpracy. Gminna Strategia Rozwiązywania

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Problemów Społecznych w Gminie Zabłudów na lata 2014-2022 jest długookresowym dokumentem planistycznym uwzględniającym program pomocy społecznej i projekty krajowe jak i z unii Europejskiej, które zostały przyjęte do realizacji, bądź będą przyjęte w późniejszym terminie.

Działania, które obejmuje Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów wpisuje się w następujące cele strategiczne i program działania:

Obszar I. Bezrobocie i rynek pracy

Cel strategiczny 1. Rozwój spójnego systemu wspierającego aktywność mieszkańców Gminy Zabłudów

- Cel operacyjny 1.1 Przeciwdziałanie występowaniu zjawisk tzw. „etatowych bezrobotnych”.

Obszar II. Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień i przemocy domowej

Cel strategiczny 2. Kształtowanie postaw sprzyjających przeciwdziałaniu rozwojowi uzależnień i przemocy domowej

- Cel operacyjny 2.1 Zapobieganie uzależnieniom i stosowaniu przemocy w rodzinie oraz minimalizowanie skutków występowania tych zjawisk.
- Cel operacyjny 2.3 Podnoszenie poziomu wiedzy na temat uzależnień i przemocy domowej
- Cel operacyjny 2.4 Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej związanej z zachowaniami asertywnymi, zahamowanie zachowań agresywnych oraz spożywaniem substancji zmieniających świadomość z szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Obszar III. Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego

Cel strategiczny 3. Aktywizacja i integracja osób ubogich oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

- Cel operacyjny 3.1 Przeciwdziałanie zjawiska ubóstwa jako podstawowego czynnika przyczyniającego się do wykluczenia społecznego.
- Cel operacyjny 3.1 Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych.

Obszar IV. Rozwój aktywnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną

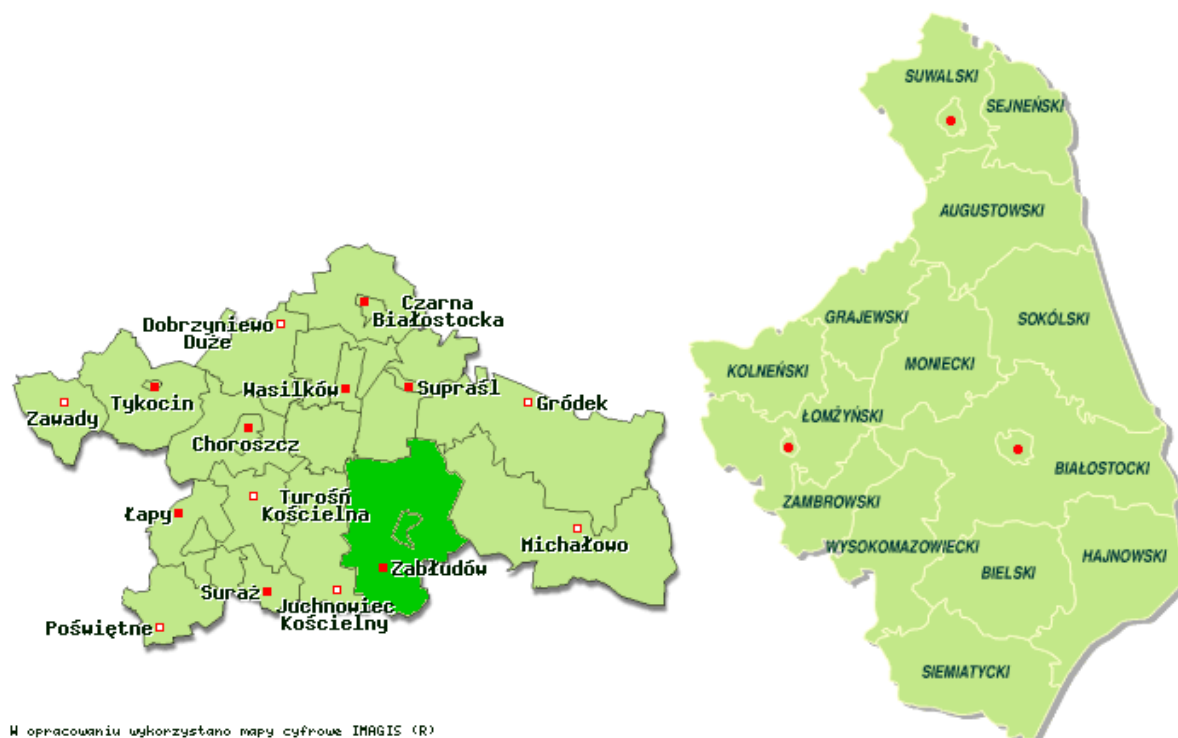
Cel strategiczny 4. Wzmacnianie wsparcia dla rodzin oraz kształtowania postaw społecznych

- Cel operacyjny 4.3 Zwiększenie aktywności społecznej i wzmacnianie więzi społecznych w Gminie Zabłudów.

-

3. Charakterystyka gminy Zabłudów w aspektach społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych i technicznych

Gmina Zabłudów położona jest w południowo-wschodniej Polsce w województwie podlaskim, w powiecie białostockim. Gmina bezpośrednio od strony północnej graniczy ze stolicą województwa podlaskiego miastem Białymstokiem, gminami Supraśl i Gródek (powiat białostocki), od strony południowej z gminą Bielsk Podlaski (powiat bielski) i gmina Narew (powiat hajnowski), od zachodu gminą Juchnowiec Kościelny (powiat białostocki) i od wschodu z gminą Michałowo (powiat białostocki).

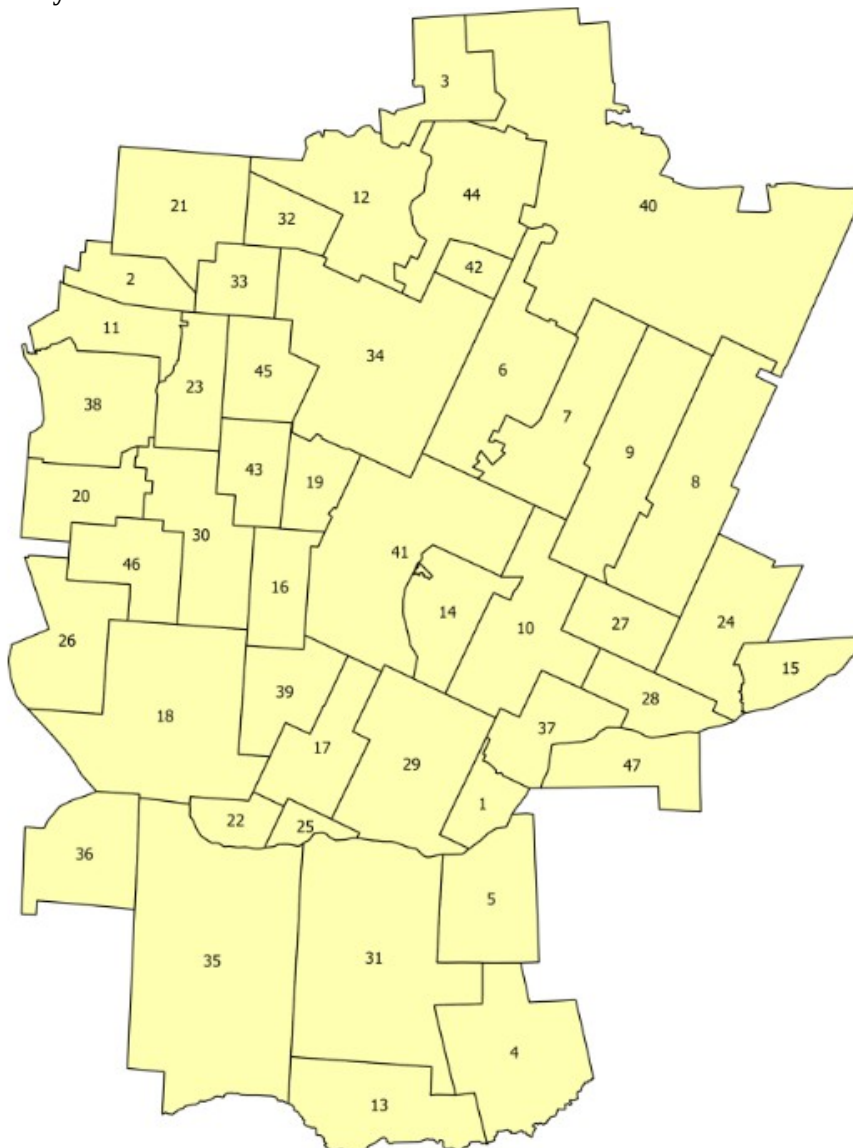
Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Zabłudów na tle powiatu i województwa
Źródło: www.zpp.pl

Powierzchnia gminy Zabłudów zajmuje ok 340 km² i stanowi ok. 11% powierzchni powiatu. Gmina Zabłudów z racji położenia w bliskim sąsiedztwie miasta wojewódzkiego Białegostoku w stronie północnej dominuje głównie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i wielorodzinna oraz tereny głównie związane z rozwijaniem działalności gospodarczej. W części południowej gminy koncentruje się działalność agrarna.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Rysunek 2. Podział Gminy Zabłudów na sołectwa

1.	Aleksicze
2.	Białostoczek
3.	Bobrowa
4.	Ciełuszki
5.	Dawidowicze
6.	Dobrzyniówka
7.	Folwarki Małe
8.	Folwarki Tylwickie
9.	Folwarki Wielkie
10.	Gnieciuki
11.	Halickie
12.	Kamionka
13.	Kaniuki
14.	Kol. Zabłudów
15.	Kołpaki
16.	Kowalowce
17.	Koźliki
18.	Krynicky
19.	Kucharówka
20.	Kudrycze
21.	Kuriany
22.	Laszki
23.	Łubniki
24.	Małynka
25.	Miniewicze
26.	Nowosady
27.	Ochremowicze
28.	Olszanka
29.	Ostrówki
30.	Pasynki
31.	Pawły
32.	Płoska
33.	Protasy
34.	Rafałówka
35.	Ryboły
36.	Rzepniki
37.	Sieński
38.	Skrybicze
39.	Solniki
40.	Tatarowce
41.	Zabłudów
42.	Zacisze
43.	Zagruszany
44.	Zajezerce
45.	Zwierki
46.	Żuki
47.	Żywkowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych QGIS

Zgodnie ze Statutem Gminy Zabłudów² gmina podzielona jest na część obejmującą Miasto Zabłudów oraz 46 jednostek pomocniczych (sołectw). Sołectwami w gminie są: Aleksicze, Białostoczek, Bobrowa, Ciełuszki, Dawidowicze, Dobrzyniówka, Folwarki Małe, Folwarki Tylwickie, Folwarki Wielkie, Gnieciuki, Halickie, Kamionka, Kaniuki, Kolonia Zabłudów, Kołpaki, Kowalowce, Koźliki, Krynicky, Kucharówka, Kudrycze, Kuriany, Laszki, Łubniki, Małynka, Miniewicze, Nowosady, Ochremowicze, Olszanka, Ostrówki, Pasynki, Pawły, Płoska, Protasy, Rafałówka, Ryboły, Rzepniki, Sieński, Skrybicze, Solniki, Tatarowce, Zabłudów, Zacisze, Zagruszany, Zajezerce, Zwierki, Żuki, Żywkowo.

² Uchwała nr V/39/03 rady Miejskiej w Zabłudowie z dnia 2 kwietnia 2003 roku w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Zabłudów (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 41, poz. 894)

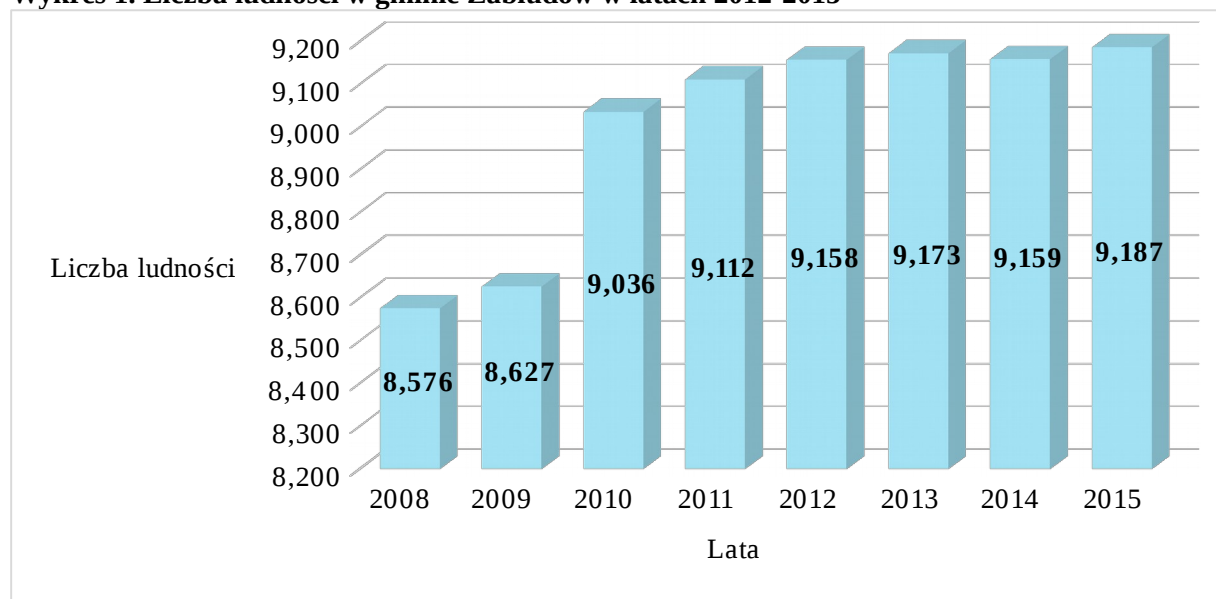
Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

3.1 Zjawiska społeczne

Demografia

Gminę Zabłudów na koniec roku 2015 zamieszkiwało 9187 mieszkańców, w tym 4595 mężczyzn i 4592 kobiet. Mieszkańcy gminy stanowią około 6,3% ludności powiatu białostockiego. Gęstość zaludnienia na terenie gminy Zabłudów według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) wynosi 27 osób/km² (dane GUS) w porównaniu do powiatu białostockiego nie jest dość duże, gdzie gęstość zaludnienia wynosi 49 osób/km².

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Zabłudów w latach 2012-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Liczba ludności zamieszkałej na obszarze gminy Zabłudów systematycznie rośnie. W stosunku do 2008 roku liczba mieszkańców zwiększyła się o 611 osób (tj. o 7,1%). W analizowanych latach w strukturze ludności gminy z niewielką przewagą dominują mężczyźni, jedynie w latach 2008-2009 przeważały kobiety.

Tabela 1. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach w gminie Zabłudów w latach 2013-2015

Lp.	Nazwa miejscowości	Lata		
		2013	2014	2015
1.	Aleksicze	40	42	42
2.	Białostoczek	135	138	138
3.	Bobrowa	62	69	74
4.	Bogdaniec	1	1	1
5.	Borowiki	1	1	1
6.	Ciełuszki	79	79	81
7.	Dawidowicze	67	64	66
8.	Dobrzyniówka	710	697	697
9.	Folwarki Małe	169	168	168

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

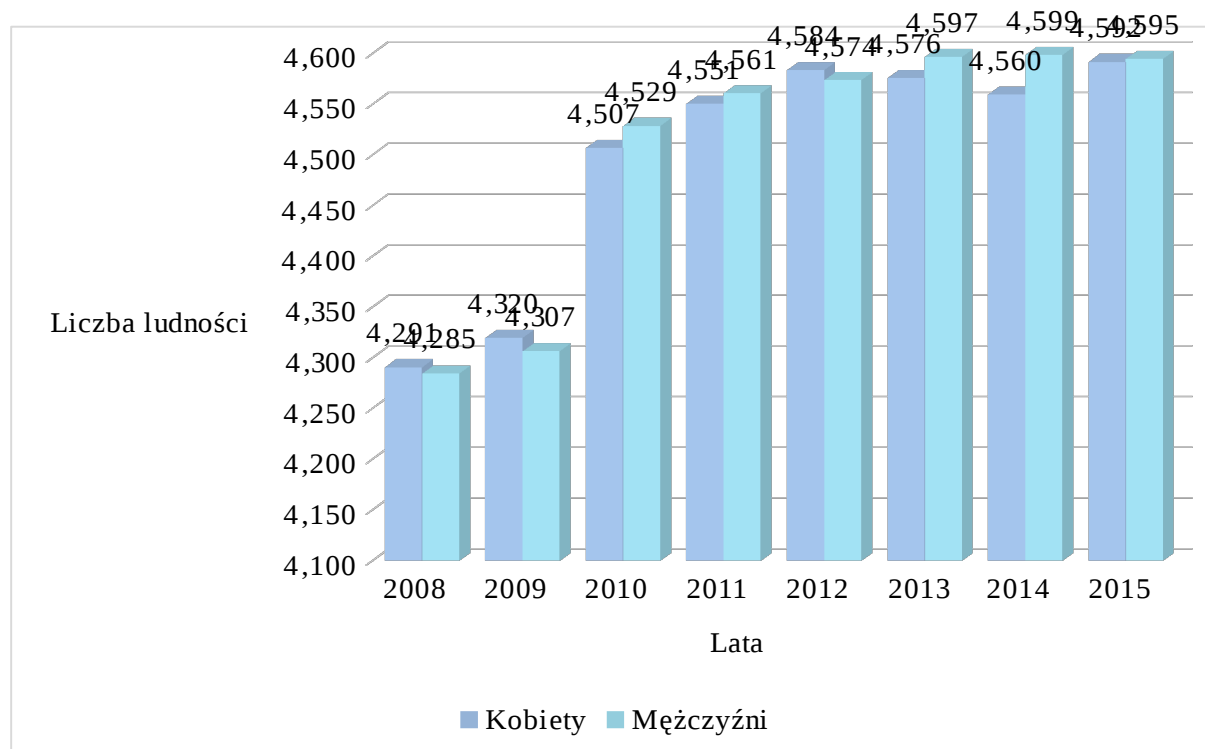
10.	Folwarki Tylwickie	159	156	155
11.	Folwarki Wielkie	114	124	123
12.	Gnieciuki	62	60	62
13.	Halickie	234	245	248
14.	Kamionka	154	153	150
15.	Kaniuki	55	49	45
16.	Kołpaki	30	30	30
17.	Kościukówka	1	1	1
18.	Kowalowce	75	71	76
19.	Koźliki	86	85	79
20.	Krasne	14	12	12
21.	Krynicky	228	225	232
22.	Kucharówka	93	97	98
23.	Kudrycze	110	113	118
24.	Kuriany	568	578	595
25.	Laszki	41	40	38
26.	Łubniki	176	179	180
27.	Łukiany	11	11	10
28.	Małynka	50	50	57
29.	Miniewicze	15	15	15
30.	Nowosady	91	94	97
31.	Ochremowicze	38	39	44
32.	Olszanka	39	40	39
33.	Ostrówki	69	69	70
34.	Pasynki	96	93	91
35.	Pawły	183	179	172
36.	Płoskie	80	81	78
37.	Protasy	218	214	220
38.	Rafałówka	499	500	499
39.	Rudnica	2	3	3
40.	Ryboły	225	221	224
41.	Rzepniki	139	138	131
42.	Sieński	49	50	47
43.	SK Ryboły	205	204	192
44.	Skrybicze	195	193	203
45.	Słomianka	15	15	15
46.	Solniki	54	55	54
47.	Tatarowce	35	34	34
48.	Teodorowo	6	6	6
49.	Zabłudów	2 430	2 422	2 426
50.	Zabłudów- Kolonia Miasto	32	32	23
51.	Zabłudów-Kolonia	186	197	204
52.	Zacisze	44	42	42
53.	Zagruszany	144	148	154
54.	Zajezerce	52	53	47
55.	Zwierki	231	229	232
56.	Żuki	65	71	73
57.	Żywkowo	36	35	30

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Razem:	8 998	9 010	9 042
---------------	--------------	--------------	--------------

Źródło: Urząd Miejski w Zabłudowie

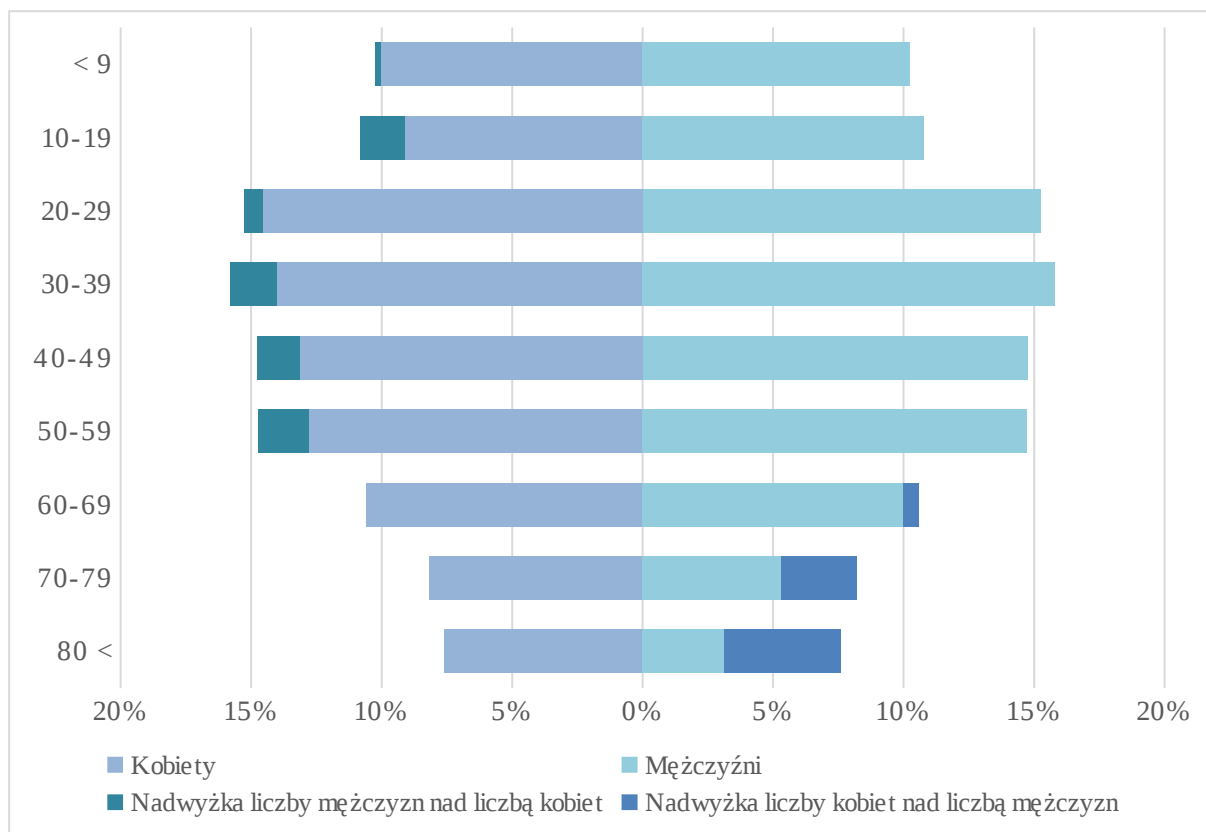
Wykres 2. Struktura ludności w Gminie Zabłudów według płci.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykres 3. Struktura wiekowa ludności gminy Zabłudów w 2015 r.

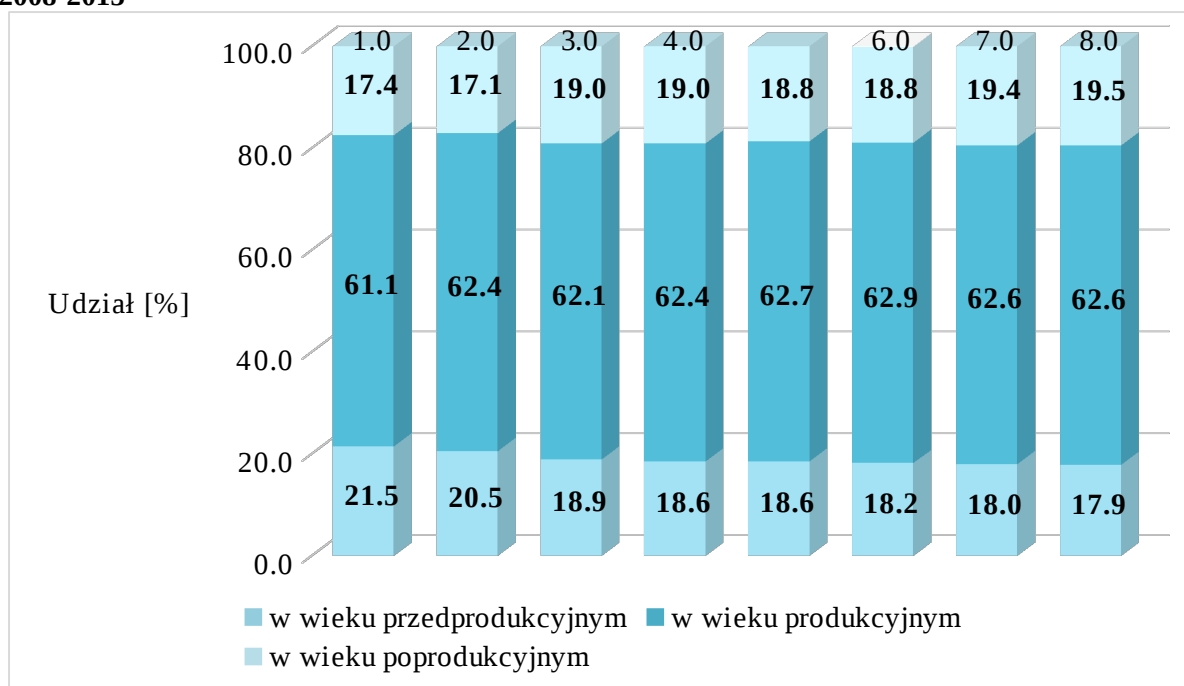
Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W strukturze demograficznej gminy w 2015 roku dominowały osoby w wieku 20-39 lata oraz 40-49 lata. Najmniej liczną grupę stanowią osoby starsze tj. osoby powyżej 80 roku życia.

Wykres 4. Struktura ludności gminy Zabłudów wg ekonomicznych grup wieku w latach 2008-2015

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Struktura wiekowa ludności gminy Zabłudów kształtuje się stosunkowo niekorzystnie, gdyż blisko 63% ludności stanowią osoby w wieku produkcyjnym, udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2015 roku wynosił 17,9% i z roku na rok się zmniejsza, 19,5% stanowiły udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrasta.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Zabłudów w latach 2008-2015

Wyszczególnienie	Lata							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Przyrost naturalny	-25	-13	-24	-19	-21	-16	-24	-41

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 3. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Zabłudów w latach 2008-2015

Wyszczególnienie	Lata							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zameldowania ogółem	149	163	218	199	173	180	158	208
Zameldowania z miast	130	124	183	149	133	139	124	146
Zameldowania ze wsi	18	37	35	47	38	41	30	62
Zameldowania z zagranicy	1	2	0	3	2	0	4	0
Wymeldowania ogółem	99	100	87	104	132	140	108	108
Wymeldowania do miast	71	67	62	75	87	104	78	90
Wymeldowania na wieś	25	30	24	27	41	35	27	28
Wymeldowania za granicę	3	3	1	2	4	1	3	0
Saldo migracji	50	63	131	95	41	40	50	100

Źródło: Bank danych Lokalnych

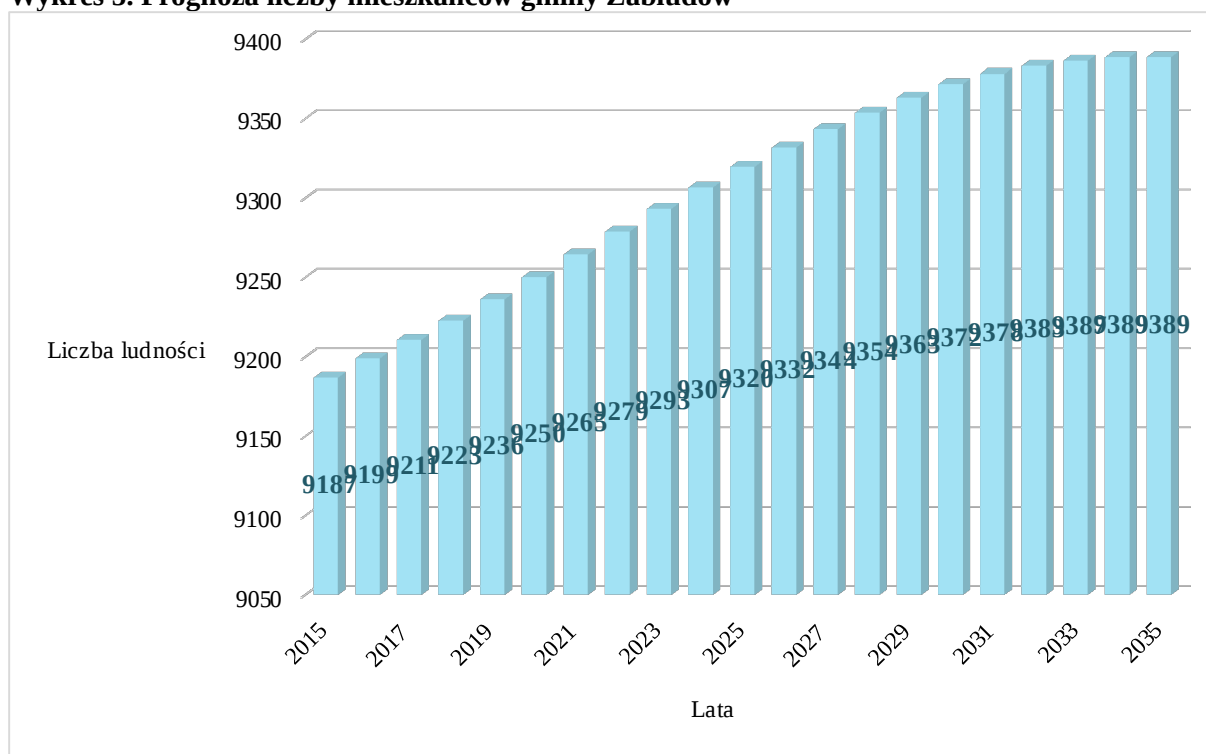
Przez cały analizowany okres tj. lata 2010 – 2014 odnotowuje się dodatnie saldo wzrostu liczby ludności gminy. Na wskazaną sytuację demograficzną bezpośrednio wpływa ujemny przyrost naturalny jaki miał miejsce w latach 2008-2015, przyczyną wzrostu liczby ludności jest napływ ludności spoza granic gminy. Dodatnia wartość liczby ludności związana jest z migracją w tzw. ruchu wewnętrznym ludności z obszarów miejskich na obszary podmiejskie i wiejskie.

Na podstawie uzyskanych danych wynika, iż liczba mieszkańców gminy sukcesywnie ulega zwiększeniu. Analizując zachodzący trend demograficzny z założeniem, iż nie ulegnie zmianie określono przyszły wzrost liczby ludności na obszarze gminy. W przedstawionej poniżej prognozie liczby ludności w gminie Zabłudów posłużono się prognozą liczby ludności dla powiatów i miast na prawach powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050 opracowaną w 2014 r. przez Główny Urząd Statystyczny, na jej podstawie ustalono trend zmian liczby ludności w powiecie białostockim. Na podstawie przyjętych założeń i danych prognozy liczby mieszkańców dla powiatu białostockiego, trend w zakresie liczby

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

mieszkańców dla obszaru gminy Zabłudów jest rosnący. Szacuje się, iż liczba ludności w gminie w 2035 r. będzie wynosiła 9 389 osób.

Wykres 5. Prognoza liczby mieszkańców gminy Zabłudów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie

Bezrobocie to zjawisko polegające na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy, poszukujących pracy i akceptujących istniejący poziom wynagrodzenia nie znajduje zatrudnienia. Wydłużenie się okresu pozostawania bez pracy powoduje nasilanie się zjawisk izolacji, napięć i konfliktów społecznych. Bezrobocie jest czynnikiem wpływającym na wzrost patologii społecznych oraz prowadzi do istotnego pogorszenia warunków życia całych społeczności lokalnych. Przy dłuższym okresie pozostawania bez pracy rozpoczyna się proces destrukcji. Wyraża się on izolacją społeczną, brakiem zaufania do samego siebie, niskimi dochodami, stresem w rodzinie, pogorszeniem zdrowia psychicznego i fizycznego, zwiększonymi trudnościami znalezienia nowej pracy. Społeczne koszty bezrobocia wynikają z niepełnego wykorzystania zasobów pracy w gospodarce oraz konieczności wspierania osób pozostających bez pracy ze środków publicznych, zwłaszcza w sytuacji bezrobocia przymusowego, gdy gospodarka produkuje mniej dóbr niż wynoszą jej potencjalne zdolności. Koszty bezrobocia najczęściej rozpatrywane są w rozbiciu na koszty prywatne i społeczne. Koszty prywatne zależą od charakteru bezrobocia. w przypadku bezrobocia dobrowolnego prywatny koszt jest mniejszy niż prywatne korzyści z bycia bezrobotnym tzn. zasiłki są stosunkowo wysokie do zarobków w proponowanej pracy³.

W 2015 roku stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 9,8% (stan na koniec grudnia 2015), w województwie podlaskim 11,8%. Stopa bezrobocia w powiecie białostockim wynosi 14,3% i jest większa niż w kraju i w województwie podlaskim.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Bank Danych Lokalnych GUS, wielkość bezrobocia w gminie Zabłudów na przestrzeni lat 2008 - 2015 przedstawiała się następująco:

Tabela 4. Struktura osób bezrobotnych w gminie Zabłudów w latach 2008-2015

Wyszczególnienie	Lata							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mężczyźni	168	262	296	290	340	353	291	277
Kobiety	143	185	206	229	227	218	203	181
Liczba osób bezrobotnych	311	447	502	519	567	571	494	458

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

W strukturze bezrobotnych w gminie dominują mężczyźni, średni ich udział stanowi 59%. Przedstawione zestawienie pokazuje, iż najmniej osób pozostających bez pracy w gminie Zabłudów było w 2008 roku. W latach 2008-2013 odnotowano wzrost liczby osób bezrobotnych. W dwóch ostatnich latach odnotowuje się spadek liczby osób bezrobotnych, na koniec roku 2015 w gminie osób pozostających bez pracy było 458.

³ „Wybrane zagadnienia rynku pracy”, dr M. Barańska.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Tabela 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci [%]

Wyszczególnienie	Lata							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mężczyźni	5,9	9,0	9,6	9,3	10,8	11,2	9,2	8,7
Kobiety	6,0	7,5	8,1	8,9	8,7	8,3	7,9	7,0
Ogółem	5,9	8,3	9,0	9,1	9,9	9,9	8,6	8,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Na podstawie wyżej przedstawionej tabeli widać, iż na przełomie lat 2009-2013 udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wzrastał. Najmniejszy poziom osiągnięto w roku 2008 i wskaźnik wyniósł 5,9%. Od roku 2008 do 2015 udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wzrósł do 8,0%

Świadczenia społeczne

Podstawowym zadaniem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie pokonać samodzielnie. Polega ona w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Zadania związane z udzielaniem wsparcia osobom potrzebującym są realizowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Na szczeblu gminy zadania te wykonują gminne lub miejskie ośrodki pomocy społecznej.

W 2015 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabłudowie wydał 438 decyzji o świadczeniu. Pomocą społeczną w formie pieniężnej i niepieniężnej objęto łącznie 234 rodzin, w których żyje 654 osób⁴.

Tabela 6. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w gminie Zabłudów w 2015 roku

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
		Ogółem	w tym: na wsi	
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowanie)	438	234	169	654

⁴ Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2015 r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

w tym:	270	202	148	513
świadczenia pieniężne				
świadczenia niepieniężne	197	102	77	458
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	4	4	4	7
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	434	230	165	647
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej OGÓŁEM	X	284	202	676
w tym:	X	75	52	109
wyłączenie w postaci pracy socjalnej				
Praca socjalna prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny	Liczba kontraktów socjalnych	Liczba osób objętych kontraktami socjalnymi		
	0	0		

Źródło: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2015 r.

Na podstawie powyższego zestawienia widać, iż 61,6% z przyznanych świadczeń stanowią świadczenia pieniężne. Otrzymało je 202 rodzin w tym na obszarze wiejskim świadczenia pieniężne otrzymało 148 rodzin. Świadczenia niepieniężne otrzymało 197 osób, tj. 102 rodzin.

Tabela 7. Powód przyznania pomocy społecznej dla rodzin w gminie Zabłudów w 2015 r.

Powód przyznania pomocy społecznej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	w tym na wsi	
Ubóstwo	154	114	429
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	2	2	2
Potrzeby ochrony macierzyństwa	62	49	312
w tym: wielodzietność	42	37	233
Bezrobocie	132	93	345
Niepełnosprawność	91	66	193
Długotrwała lub ciężka choroba	132	93	353
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstw domowych - ogółem	35	22	135
w tym:			
rodzinny niepełne	26	16	90
rodziny wielodzietne	9	5	46
Przemoc w rodzinie	1	0	3
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	12	6	32
Narkomania	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	2	3
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Zdarzenia losowe	3	2	5
Sytuacja kryzysowa	0	0	0
Kłęski żywiołowe lub ekologiczne	2	2	3

Źródło: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2015 r.

Według informacji przedstawionych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabłudowie najczęściej występującymi powodami przyznawania świadczeń były kolejno: ubóstwo (154 rodziny), bezrobocie (132 rodzin), długotrwała lub ciężka choroba (132 rodzin) oraz niepełnosprawność (91 rodzin). Łącznie stanowią one 72% wszystkich rodzin którym przyznano świadczenia pomocy społecznej.

Tabela 8. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Zabłudów w 2015 r.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	w tym: na wsi	
Rodziny ogółem	302	223	761
w tym:			
rodziny z dziećmi ogółem	89	70	420
Rodziny niepełne ogółem	42	25	120
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	37	28	82
Suma:	381	276	963

Źródło: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2015 r.

W gminie Zabłudów w 2015 roku pomocą społeczną objęto w sumie 381 rodzin, w tym na wsi - 276 rodziny. Łącznie liczba osób objętych pomocą społeczną wyniosła 963 osoby.

Tabela 9. Liczba osób objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zabłudowie w 2015 roku

Lp.	Sołectwo	Przesłanki udzielenia pomocy w 2015 roku				
		Bezrobocie	Długotrwała choroba	Niepełnosprawność	Zdarzenie losowe	Alkoholizm
1.	Aleksicze	0	0	0	0	0
2.	Białostoczek	2	2	1	0	1
3.	Bobrowa	3	1	1	0	1
4.	Ciełuszki	4	2	0	0	0
5.	Dawidowicze	0	2	0	0	0
6.	Dobrzyniówka	11	3	5	0	2
7.	Halickie	1	2	3	0	0
8.	Gnieciuki	3	1	0	0	1
9.	Folwarki Małe	2	2	0	0	0
10.	Folwarki Wielkie	4	3	2	0	0
11.	Folwarki Tylwickie	2	2	1	0	1
12.	Kaniuki	0	1	0	0	0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

13.	Kamionka	3	1	1	0	1
14.	Kowalowce	5	0	0	0	0
15.	Kucharówka	1	3	1	0	0
16.	Kudrycze	0	0	0	0	0
17.	Kołpaki	0	0	0	0	0
18.	Kuriany	11	5	2	0	0
19.	Krynicky	0	4	1	0	1
20.	Koźliki	2	2	0	0	1
21.	Laszki	0	0	0	0	0
22.	Łubniki	7	2	0	0	1
23.	Małynka	1	2	1	0	0
24.	Miniewicze	1	0	0	0	1
25.	Nowosady	3	4	0	0	1
26.	Ostrówki	1	0	0	0	0
27.	Olszanka	0	0	0	0	0
28.	Ochremowicze	1	1	0	0	1
29.	Pawły	2	1	1	0	1
30.	Pasynki	4	2	2	0	1
31.	Protasy	5	2	6	0	1
32.	Płoskie	2	1	0	0	0
33.	Rafałówka	7	5	4	0	1
34.	Ryboły	6	3	4	0	1
35.	Rzepniki	0	0	4	0	0
36.	Solniki	0	0	1	0	0
37.	Skrybicze	2	0	1	0	0
38.	Sieśki	0	1	1	0	0
39.	Tatarowce	0	0	2	0	0
40.	Zajezerce	4	1	4	0	1
41.	Zacisze	1	0	0	0	0
42.	Zagruszany	1	1	1	0	0
43.	Zwierki	0	2	0	0	0
44.	Kolonia Zabłudów	3	1	1	0	0
45.	Żuki	0	0	1	0	0
46.	Żywkowo	0	3	0	1	0
47.	Miasto Zabłudów	38	9	20	1	6
	Razem:	143	77	72	2	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Urzędu Miejskiego w Zabłudowie

3.2 Zjawiska gospodarcze

Liczba podmiotów gospodarki narodowej obejmuje podmioty zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON), tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

prowadzące działalność gospodarczą, z wyłączeniem osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne⁵.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w gminie Zabłudów w latach 2010-2015.

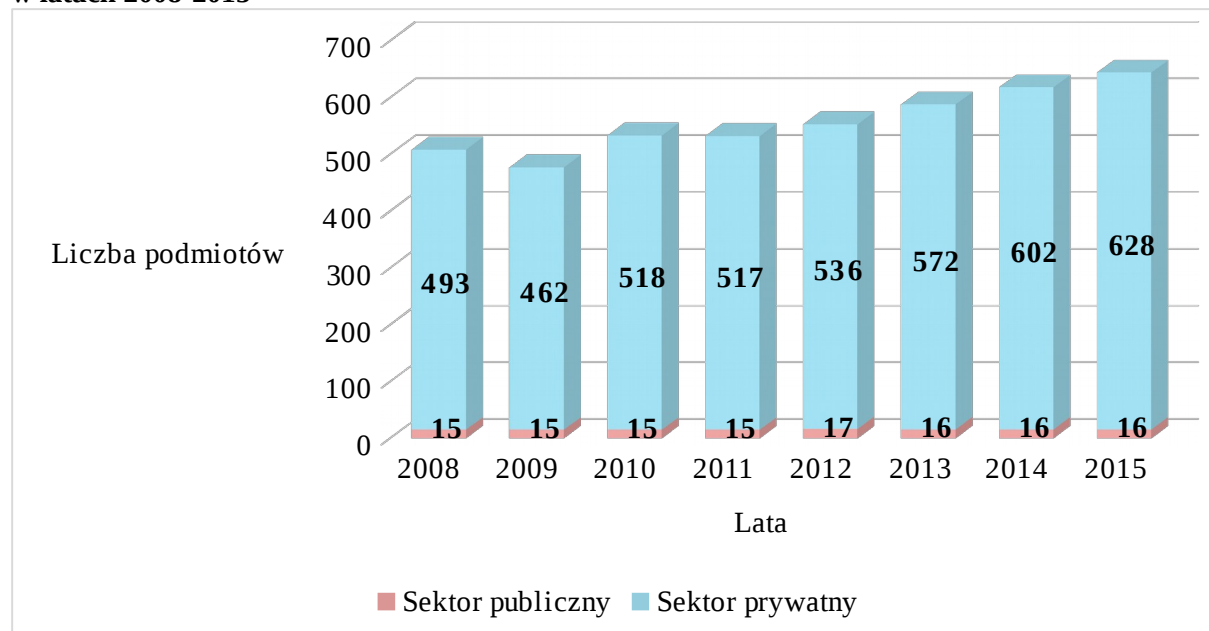
Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON w latach 2008-2015 w gminie Zabłudów

Wyszczególnienie	Lata							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sektor publiczny	15	15	15	15	17	16	16	16
Sektor prywatny	493	462	518	517	536	572	602	628
Ogółem	508	477	533	532	553	588	618	644

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W analizowanym okresie obserwuje się stały wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej, jedynie w roku 2009 zanotowano spadek. Na terenie gminy Zabłudów według stanu na koniec roku 2015 r. zarejestrowanych było 644 podmiotów gospodarczych, w tym w sektorze prywatnym 628 podmiotów. W stosunku do 2008 roku liczba podmiotów w roku 2015 wzrosła o 136 (o 26,7%), osiągając najwyższą wartość w całym analizowanym okresie. Strukturę podmiotów gospodarki narodowej wg form własności przedstawiono w formie wykresu poniżej.

Wykres 6. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg form własności w gminie Zabłudów w latach 2008-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Analizując podmioty gospodarcze wg sektorów własnościowych widzimy dominującą przewagę tych zgrupowanych w sektorze prywatnym i w roku 2015 stanowiły one 97,5%

⁵ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

ogółu jednostek. W sektorze prywatnym przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą z udziałem 79,6%. Spółki handlowe stanowią 7,2% podmiotów w sektorze prywatnym.

Podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym w latach 2008-2015 w gminie Zabłudów roku przybyło 136 podmiotów, w sektorze publicznym liczba podmiotów zwiększyła się tylko o 1.

Tabela 11. Liczba przedsiębiorstw w poszczególnych miejscowościach gminy Zabłudów w roku 2015 wg formy własności

Miejscowość	Sektor publiczny	Sektor prywatny
Zabłudów	11	187
Bobrowa	0	4
Ciełuszki	0	4
Dawidowicze	0	4
Dobrzyniówka	2	32
Folwarki Małe	0	8
Folwarki Tylwickie	0	7
Folwarki Wielkie	0	14
Gneciuki	0	4
Halickie	1	39
Kamionka	0	13
Kołpaki	0	2
Kowalowce	0	2
Koźliki	0	4
Krynckie	0	7
Kucharówka	0	6
Kudrycze	0	7
Kuriany	1	58
Laszki	0	1
Łubniki	0	18
Małynka	0	5
Nowosady	0	5
Olszanka	0	2
Ostrówki	0	6
Pasynki	0	12
Pawły	0	7
Płoskie	0	5
Protasy	0	13
Rafałówka	1	28
Ryboły	0	9
Rzepniki	0	4
Sieński	0	4
Skrybiczne	0	20
Solniki	0	3
Tatarowce	0	5

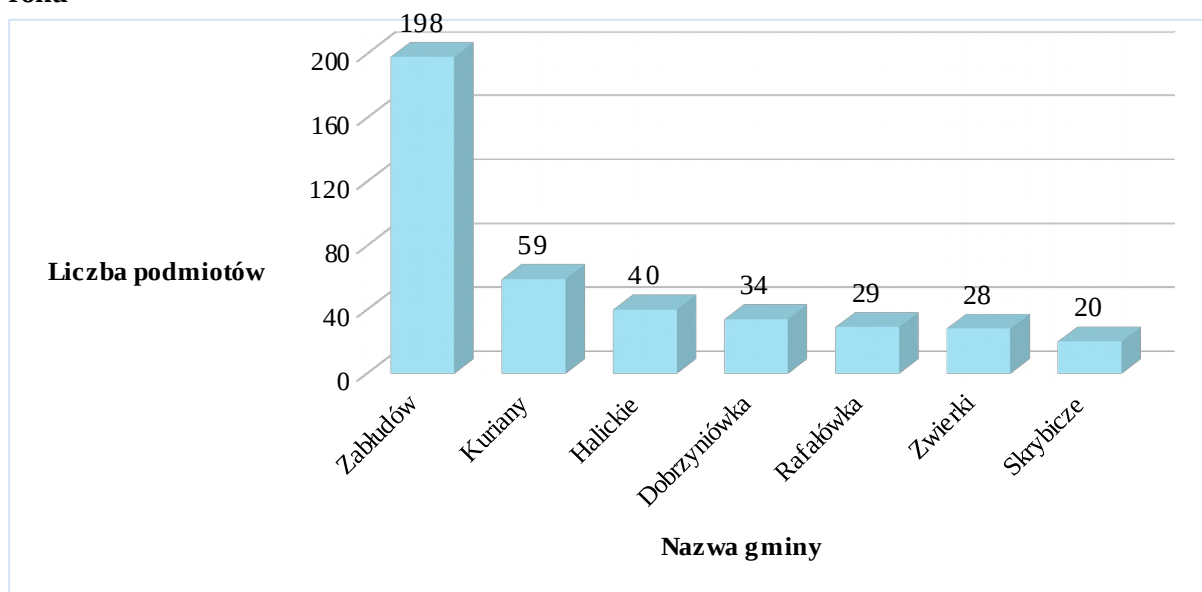
Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Zabłudów-Kolonia	0	19
Zacisze	0	2
Zagruszany	0	13
Zajezerce	0	7
Zwierki	0	28
Żuki	0	9
Żywkowo	0	1
SUMA:	16	628

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na podstawie wyżej przedstawionej tabeli wyraźnie widać, iż największa liczba przedsiębiorstw znajduje się w miejscowości Zabłudów w sumie 198 podmiotów, w tym 187 to sektor prywatny oraz w Kurianach 59 podmiotów. Poniżej przedstawiono wykres, w którym zostały zestawione miejscowości o największym udziale przedsiębiorstw w gminie Zabłudów.

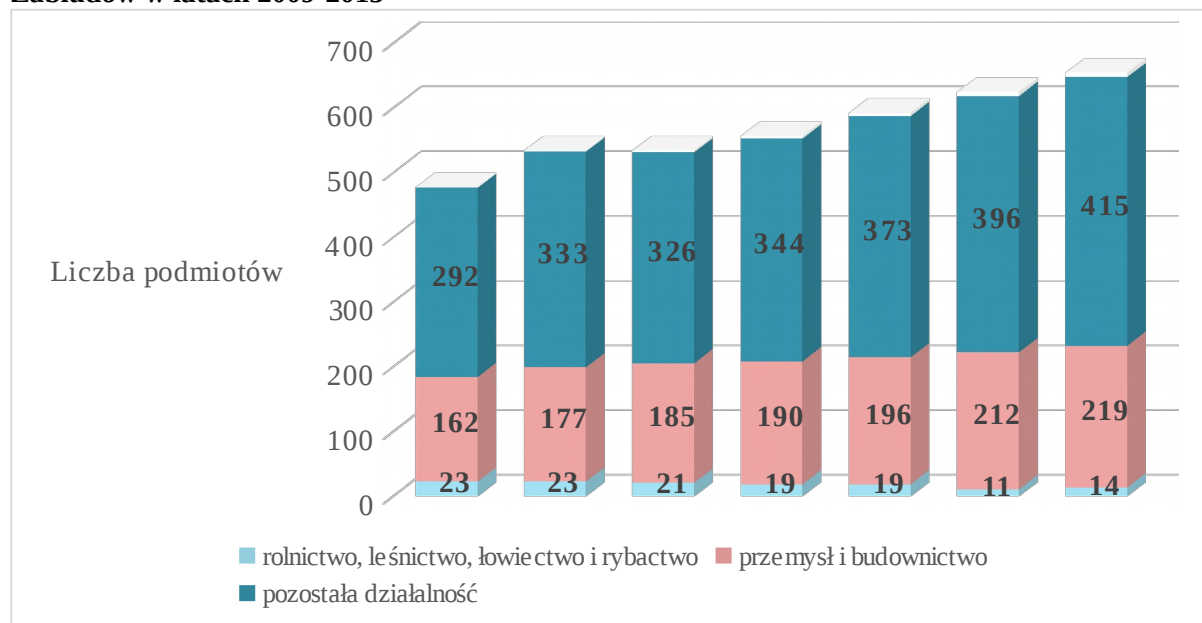
Wykres 7. Miejscowości o największym udziale przedsiębiorstw w gminie Zabłudów w 2015 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Duża część miejscowości w gminie Zabłudów charakteryzuje się obecnością małej liczby podmiotów gospodarczych. Taki stan może być podstawą określania danego obszaru jako kryzysowego pod względem rozwoju gospodarczego.

Wykres 8. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD wpisane do rejestru REGON w gminie Zabłudów w latach 2009-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Analizując podmioty wg grup rodzajów działalności w gminie Zabłudów wyraźnie widać iż najmniejszy udział w gospodarce miało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Od roku 2009 widać systematyczny spadek liczby podmiotów. Na koniec 2015 roku w tej grupie było 14 podmiotów. W badanym okresie przemysł i budownictwo stanowiły średnio 34% wszystkich podmiotów, a pozostała działalność 63%.

Tabela 12. Wykaz podmiotów gospodarczych na terenie gminy Zabłudów wg sekcji PKD 2007

Wyszczególnienie	Lata			
	2012	2013	2014	2015
Sekcja A- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo				
Sektor prywatny	19	19	11	14
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja B- Górnictwo i wydobywanie				
Sektor prywatny	2	2	3	2
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe				
Sektor prywatny	79	77	83	86
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych				
Sektor prywatny	1	2	2	2
Sektor publiczny	0	0	0	0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją				
Sektor prywatny	1	1	4	5
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja F- Budownictwo				
Sektor prywatny	107	114	120	122
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle				
Sektor prywatny	121	133	141	135
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa				
Sektor prywatny	33	40	37	42
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi				
Sektor prywatny	8	7	13	13
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja J - Informacja i komunikacja				
Sektor prywatny	11	11	12	15
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa				
Sektor prywatny	21	18	15	15
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości				
Sektor prywatny	8	8	8	9
Sektor publiczny	2	2	2	2
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna				
Sektor prywatny	28	31	35	40
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca				
Sektor prywatny	7	13	15	25
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne				
Sektor prywatny	3	7	7	8
Sektor publiczny	2	2	2	2
Sekcja P - Edukacja				
Sektor prywatny	7	8	6	7
Sektor publiczny	9	8	8	8
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna				
Sektor prywatny	20	19	22	26
Sektor publiczny	2	2	2	2
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją				
Sektor prywatny	7	9	9	9
Sektor publiczny	2	2	2	2

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Sekcja T - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby				
Sektor prywatny	53	53	59	53
Sektor publiczny	0	0	0	0
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne				
Sektor prywatny	0	0	0	0
Sektor publiczny	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Prywatna działalność gospodarcza w gminie Zabłudów związana jest głównie z sektorami handlem hurtowym i detalicznym oraz budownictwem. Sektory te w roku 2015 kolejno osiągnęły 135 oraz 122 podmiotów, co łącznie stanowi 40,9% wszystkich podmiotów prywatnych w roku. W sektorze publicznym natomiast największy udział osiągnęły podmioty związane z edukacją. W 2015 stanowią 50% wszystkich podmiotów należących do sektora publicznego.

Największa dynamikę wzrostu w gminie Zabłudów w ostatnich latach odnotowano w sekcji N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca)- wzrost o 18 jednostek, sekcji F (budownictwo) – o 15 jednostek, tj. 14% oraz sekcji G handel hurtowy i detaliczny wzrost o 14 jednostek, co stanowi 11,6%

W gminie Zabłudów w analizowanym okresie spadek liczby podmiotów odnotowano w sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) – spadek o 5 jednostek tj. 26,3% oraz sekcji K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa) – spadek o 6 jednostek co stanowi 28,6%.

W analizowanym latach w gminie Zabłudów żadna z zarejestrowanych działalności gospodarczych nie zajmowała się działalnością z branży organizacje i zespoły eksterytorialne.

W tabeli poniżej znajdują się wykaz największych z gospodarczego punktu widzenia oraz pod względem zatrudnienia pozarolniczego największe zakłady działające na terenie gminy Zabłudów”

Tabela 13. Wykaz przedsiębiorców na terenie gminy Zabłudów

Lp	Nazwa zakładu
1.	PPHU „KARBON” Sp. J. w Protasach
2.	Zakłady Przemysłu Pasmańterijnego „PASMANTA” Sp. A. w Halickich
3.	PHUP „PROEXPO” Sp. z o.o. w Łubnikach
4.	Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorska- Własnościowa w Zabłudowie
5.	Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Zabłudowie
6.	Podlasko Mazurski Bank Spółdzielczy w Zabłudowie,
7.	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Zabłudowie
8.	„MAGO-POLSKA” Sp. z o.o. w Zabłudowie
9.	„AN- KAR” Sp. J. w Dojlidy Górne

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

10.	„UNIPOL” Sp. z o.o. w Kurianach
11.	„AMERPOL KARTON” Sp. z o.o. w Białostoczku
12.	„MSG GRANIT” Sp. J. w Zabłudowie
13.	„POLTRADE INTERNATIONAL” Sp. z o.o. w Kurianach
14.	Spółdzielnia Mieszkaniowa „KROKUS” w Dobrzyniówce”
15.	„SPORT-YACHT” Sp. J. w Kurianach
16.	MB RACZYŁO i WSPÓLNICY Sp. J. w Halickich
17.	„TOBO” Sp. J. w Kurianach
18.	„AB AUTO” Sp. J. w Kurianach
19.	„GLOBAL EKSPLOSION” Sp. J. w Rafałowie
20.	Podlaskie Centrum Budownictwa Pasywnego Sp. z o.o. w Łubnikach
21.	„APOTHECA” Sp. J. w Zabłudowie
22.	„GLOBO TRANS” Sp. z o.o. w Zwierkach
23.	„A G International” Sp. Z o.o. w Bobrowa
24.	Ośrodek Edukacyjno- Rekreacyjny „ZDROWY UŚMIECH” w Zajeziarach
25.	„MOTOR TREAD” Sp. z o.o. w Zabłudowie

Źródło: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022

Na obszarze gminy Zabłudów znajdują się wyznaczone tereny inwestycyjne, w których skład wchodzi następujące tereny:

- Zabłudów/Białostoczek, nr ewidencyjny 521/62, powierzchnia 2,7414 ha,
- Zabłudów, ul. Bielska, nr ew. 83 i 84, o łącznej powierzchni 9,929 ha,
- Zabłudów, ul. Zamiejska, nr ew. 58/4, 50/5, 48/4, 49/3 o łącznej powierzchni 4,54 ha,
- teren inwestycyjny składający się z dwóch położonych w obrębie ewidencyjnym miasta Zabłudów działek nr ewidencyjny 353/3, powierzchnia 1,9373 ha, i nr ewidencyjny 353/4, powierzchnia 1,9374 ha. Teren posiada aktualny plan zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod zabudowę produkcyjno-usługową (Uchwała Nr XXVIII/232/2013 Rady Miejskiej w Zabłudowie Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 13 lutego 2014 roku poz. 177). Działki znajdują się przy drodze krajowej nr 19 na odcinku Białystok - Zabłudów około 550 m od granic administracyjnych miasta Zabłudowa w kierunku północnym. W przyszłości na terenie tym ma rozwinąć swoją działalność firma z branży metalowej.
- Zabłudów, ul. Chodkiewicza, działka nr ew. 22, powierzchnia 3,7 ha (obok cmentarza prawosławnego).

Głównymi atutami terenów inwestycyjnych na obszarze gminy są:

- położenie w bliskim sąsiedztwie aglomeracji Białegostoku oraz poza obszarami prawnie chronionymi,
- niski wskaźnik urbanizacji,
- dobra sieć połączeń komunikacyjnych (droga krajowa nr 19 oraz wojewódzka nr 685),
- dostęp do zasobów ludzkich i naturalnych,
- niskie stawki podatków wynikające z miejsko-wiejskiego charakteru gminy,
- doświadczenie w obsłudze inwestorów,
- przychylność władz samorządowych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Władze lokalne podejmują dalsze próby, aby zwiększyć atrakcyjność inwestycyjną posiadanych terenów poprzez:

- promocję gospodarczą obszaru, w tym stworzenie ogólnodostępnego katalogu nieruchomości, aktualizacja bazy danych, informacje w prasie
- pozyskanie funduszy unijnych na uzbrojenie terenów inwestycyjnych.

3.3 Zjawiska techniczne

Gospodarka mieszkaniowa

Warunki mieszkaniowe są jednym z najbardziej wiarygodnych czynników świadczących o postępującym rozwoju gospodarczym i wzroście zamożności społeczeństwa. Zauważalna jest poprawa w zakresie dostępnej powierzchni mieszkań jak i przypadającej powierzchni na jednego mieszkańca. Zjawisko to obrazuje poniższa tabela.

Tabela 14. Zasoby mieszkaniowe na obszarze gminy Zabłudów w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	Lata						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	86,2	86,5	76,2	76,5	77,1	77,8	78,6
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	35,7	36,0	31,0	31,6	32,1	32,7	33,5
Ilość mieszkań	3 555	3 585	3 680	3 761	3 811	3 859	3 908

Źródło: Dane GUS

W analizowanym okresie w gminie Zabłudów liczba mieszkań systematycznie się zwiększa i na koniec 2014 roku wynosiła 3908 szt. i w stosunku do roku 2008 wzrosła o 353 lokali. Przeciętna powierzchnia użytkowa w roku 2014 wynosiła 78,6 i w porównaniu do roku 2008 jest mniejsza o 7,6 m². Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na osobę najwyższy był w roku 2009. Na koniec 2014 roku w gminie Zabłudów przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę wynosiła 33,5 m² i była mniejsza w stosunku do roku 2008 o 2,2 m². W celu określenia jakości stanu zasobów mieszkaniowych poddano analizie panujące warunki socjalno-bytowe.

Tabela 15. Stan wyposażenia mieszkań w gminie Zabłudów w urządzenia techniczno-sanitarne w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	Lata						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wodociąg	2 554	2 584	2 611	2 692	2 742	2 790	2 839
Ustęp splukiwany	2 163	2 193	2 332	2 413	2 463	2 511	2 560
Łazienka	2 236	2 266	2 228	2 309	2 359	2 407	2 456
Centralne ogrzewanie	1 782	1 812	1 558	1 639	1 689	1 737	1 786
Gaz z sieci	316	563	28	62	63	63	64

Źródło: Dane GUS

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Analizując uzyskane dane widoczny jest wzrost liczby mieszkań wyposażonych w niezbędną infrastrukturę techniczno-sanitarną. W stosunku do roku 2008 liczba mieszkań wyposażonych w wodociąg wzrosła o 285 mieszkań, ustęp spółkiwany wzrost o 18,4% tj. 397 mieszkań, łazienka – wzrost o 9,8% tj. 220 mieszkań. W przypadku mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie przybyło tylko 4 mieszkania. Najgorsza sytuacja przedstawia się w zakresie dostępu do sieci gazowej od 2008 roku odnotowano spadek o 79,7% tj. 252 mieszkań.

Tabela 16. Mieszkania wyposażone w instalację techniczno-sanitarną w gminie Zabłudów w latach 2008-2015

Wyszczególnienie	Lata						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
W mieście							
Wodociąg	85,8	85,9	90,1	90,5	90,5	90,6	90,7
Łazienka	78,7	78,8	81,8	82,6	82,7	82,8	83,0
Centralne ogrzewanie	65,6	65,7	68,6	70,0	70,1	70,3	70,6
Na wsi							
Wodociąg	67,7	68,0	65,4	65,9	66,5	66,9	67,4
Łazienka	58,2	58,6	54,4	55,1	55,8	56,4	57,0
Centralne ogrzewanie	45,5	46,0	34,7	35,7	36,7	37,6	38,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W celu przedstawienia warunków mieszkaniowych w gminie Zabłudów do porównania wyposażenia sanitarno-technicznego mieszkań posłużono się danymi dotyczącymi zarówno obszarów miejskich jak i wiejskich. Analizując powyższe dane liczba mieszkań wyposażonych w niezbędne instalacje techniczno-sanitarne na terenie miasta Zabłudów jest znacznie wyższa niż w pozostałych miejscowościach w gminie. Wskaźnik wyposażenia mieszkań w wodociągi w mieście Zabłudów kształtuje się na wysokim poziomie, według danych GUS 90,7% mieszkań wyposażonych jest w infrastrukturę wodociągową. Na wsi wskaźnik wyposażenia mieszkań w wodociągi wynosi 67,4%. Na terenie miasta 83,0% mieszkań wyposażonych jest w łazienkę, na terenie wsi jest znacznie gorzej i wskaźnik ten wynosi 57,0%. Wyposażenie mieszkań w centralne ogrzewanie na terenie miasta Zabłudowa wynosi 70,6%, zaś na terenach wiejskich 38,5%.

Gmina Zabłudów dysponuje budynkami wraz z lokalami socjalnymi. Poniżej prezentowany jest spis nieruchomości komunalnych z wykorzystaniem na lokale socjalne:

Mieszkania socjalne w Zabłudowie:

- ul. Mickiewicza 8 – 2 lokale,
- ul. Bielska 13 – 2 lokale;

Mieszkania komunalne w Zabłudowie:

- ul. Kalwińska 3 – 3 lokale,
- ul. Św. Rocha 6 – 3 lokale,
- ul. Mickiewicza 1 – 6 lokali,
- ul. Mickiewicza 8 – 5 lokale,
- ul. Bielska 13 – 5 lokali,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

- ul. Mickiewicza 13 – 1 lokal;

Mieszkania komunalne na terenie gminy Zabłudów:

- Krynickie 72/1 – 3 lokale.

Obszary ochrony konserwatorskiej, zabytki

Zgodnie z informacjami pochodzącymi z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku na terenie gminy Zabłudów znajdują się następujące zabytki wpisane do rejestru zabytków (stan na dzień 31.05.2016 r.).

Tabela 17. Wykaz zabytków znajdujących się na obszarze gminy Zabłudów (stan na dzień 31.05.2016 r.)

Lp.	Nazwa miejscowości	Rodzaj zabytku	Nr rejestrowy
1.	Białostoczek	park dworski z aleją dojazdową	683 z 29.03.1988 r.
2.	Bobrowa	cmentarz - mogiła z I wojny światowej	
		cmentarz- mogiła z II wojny światowej	
3.	Bogdaniec Kolonia	dwór rządcy w zespole dworsko-ogrodowym	817 z dn. 7.08.1996 r.
		spichlerz dworski w zespole dworsko-ogrodowym	817 z dn. 7.08.1996 r.
		park dworski w zespole dworsko-ogrodowym	817 z dn. 7.08.1996 r.
4.	Ciełuszki	cmentarz - mogiła z II wojny światowej	
5.	Dobrzyniówka	Budynek mieszkalny nr 36	
		Budynek mieszkalny nr 47	
		Dobrzyniówka nr 53 - zespół folwarczny	
6.	Folwarki Tylwickie	cerkiew prawosławna cmentarna p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	A-18 z dn. 19.12.2000 r.
		kaplica-studnia	
		cmentarz prawosławny	A-18 z dn. 19.12.2000 r.
7.	Halickie	cmentarz szwedzki	
8.	Kamionka	cmentarz epidemiczny	
		cmentarz epidemiczny	
		cmentarz-pojedyncza mogiła Jana Krawczyńskiego	
		cmentarz wojenny	
		Kamionka nr 65 - zespół folwarczny	
		park dworski	
9.	Krasne	dwór	A-298 z dn. 26.08.2010 r.
		park dworski	A-357 (d. 685) z dn. 29.12.1987 r.
10.	Kudrycze	cmentarz - mogiła z I wojny światowej	
11.	Łubniki	cmentarz - groby z I połowy XX w.	
		cmentarz epidemiczny	
12.	Małynka	park dworski	
13.	Nowosady	kaplica p.w. MB Anielskiej	

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

14.	Ostrówki	park dworski	
15.	Pawły	cerkiew cmentarna prawosławna	237 z dn. 26.10.1966 r.
		cmentarz prawosławny	
16.	Płoska	cmentarz wojenny	
17.	Ryboły	rozplanowanie wsi wraz z historyczną zabudową	A-450 (d. 689) z 24.03.1988 r.
		cerkiew prawosławna parafialna p.w. św. Kosmy i Damiana	687 z dn. 30.12.1987 r.
		dom duchowieństwa prawosławnego w zespole Cerkwii p.w. św. Kosmy i Damiana	
		ogrodzenie z bramą przy Cerkwii parafialnej p.w. św. Kosmy i Damiana	
		cerkiew cmentarna p.w. św. Jerzego	383 z dn. 22.11.1976 r.
		kapliczka	
		kapliczka- studnia	
		cmentarz prawosławny	
		cmentarz prawosławny	A-450 (d. 689) z 24.03.1988 r.
		park dworski	
18.	Rzepniki	Rzepinki nr 9 - dom mieszkalny, chlewy, szopa	
		Rzepinki nr 15 - dom mieszkalny, spichlerz w zagrodzie	
		Rzepinki nr 19/2 -dom mieszkalny	
		Rzepinki nr 36 a - chlew w zagrodzie, stodoła	
		Rzepinki nr 36b - chlew w zagrodzie, stodoła	
		Rzepinki 39 - dom mieszkalny, chlew w zagrodzie	
19.	Zabłudów	część miasta	A-439 (d. 380) z dn. 19.11.1976 r.
		7 Listopada - kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła	A-511 (d.595) z dn. 9.01.1985 r.
		ul. Cerkiewna - cerkiew parafialna prawosławna p.w. Zaśnięcia NMP i św. Mikołaja Cudotwórcy	A-512 (d. 593) z dn. 8.01.1985 r.
		ul. Św. Rocha - kaplica cmentarna p.w. św. Rocha	A-94 (d. 596) z dn. 10.01.1985 r.
		kaplica cmentarna p.w. św. Magdaleny (na cmentarzu unickim)	A-513 (d. 594) z dn. 5.01.1985 r.
		cmentarz prawosławno - rzymskokatolicki p.w. Marii Magdaleny	
		ogrodzenie z bramą cmentarza	A - 94 (d. 822) z dn. 12.11.1996 r.
		cmentarz żydowski	
		cmentarz rzymskokatolicki (nieczynny)	A - 94 (d. 822) z dn. 12.11.1996 r.
		cmentarz rzymskokatolicki	
		cmentarz kalwiński	
		park dworski	A-359 (d. 357) z 28.11.1974 r.
20.	Zajezerce	budynek dworca	
		cmentarz epidemiczny	

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

		cmentarz - pojedynczo mogiła	
21.	Zwierki	cmentarz - mogiła z 1941 roku	

Źródło: Wojewódzka ewidencja zabytków, stan na dzień 31.05.2016 r., Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

3.4 Zjawiska przestrzenno- funkcjonalne

Dostępność komunikacyjna

Sieć drogowa gminy Zabłudów jest dobrze rozwinięta. Analiza układu dróg publicznych wykazuje, że w wystarczający sposób pokrywa ona potrzeby mieszkańców w tym zakresie.

Przez gminę Zabłudów przebiegają drogi następujących kategorii:

- 1) krajowe, Nr 19 – Białystok – Lublin – Rzeszów, a także Nr 65 – Białystok – Bobrowniki,
- 2) wojewódzkie, Nr 685 Zabłudów - Narewka – Hajnówka, a także Nr 686 Zajma – Michałowo – Jałówka,
- 3) drogi powiatowe,

Tabela 18. Drogi powiatowe na terenie gminy Zabłudów

Nr drogi	Przebieg drogi
Drogi zamiejskie powiatowe	
1440 B	Zabłudów – Michałowo – Gródek
1466 B	Ochremowicze – Małynka – Potoka – Hieronimowo – Kazimierowo – Michałowo
1467 B	Kołpaki – droga Nr 1466 B
1469 B	Protasy – Rafałówka – Dobrzyniówka – Folwarki Małe – Folwarki Wielkie
1470 B	Folwarki Małe – Zabłudów (ul. Chodkiewicza)
1471 B	Rafałówka – Kamionka – Zajezerce
1472 B	Kamionka – Bobrowa – Tatarowce
1474 B	Rudnica – droga Nr 686
1476 B	Sobolewo –Kuriany
1477 B	Zabłudów – Gneciuki – Sieśki – Ostrówki – droga Nr 19
1478 B	Sieśki – Soce
1479 B	Koźliki – Miniewicze – Pawły
1480 B	Pawły - Dawidowicze – Soce – Trześcianka
1481 B	Ryboły – Pawły – Cieluszki – Puchły – Trześcianka
1482 B	Cieluszki –Kaniuki – Pawły
1484 B	Białystok (ul. Adama Mickiewicza) – Stanisławowo – Solniczki – Rzepniki – Wojszki
1485B	granica m. Białystok- Halickie – Łubniki - Zwierki
1487 B	Niewodnica Nargilewska – Skrybicze
1488 B	Zabłudów (ul. Św. Rocha, droga do Kowalowiec) – Kowalowce – Nowosady – Biele –Rostoły – Simuny – Hołówki Stare – Czaczki Wielkie – Dołki – Suraż (ul. Zabłudowska)
1489 B	Żuki – Pasynki – Zagruszany – droga Nr 19
1490 B	droga Nr 1484 B – Krynickie – Zabłudów (droga do Krynickich)
1491 B	Koźliki – Solniki – droga Nr 1490 B
1495 B	droga Nr 1494 B – Hermanówka – droga Nr 1484 B
1496 B	droga Nr 1484 B – Kudrycze
1513 B	droga Nr 1483 B – Tryczówka – Rzepniki – droga Nr 1484 B
1560 B	Żywkowo – Białki
Drogi powiatowe w granicach miasta	
1440 B	droga do Michałowa
1470 B	ul. Chodkiewicza
1477 B	droga do Gneciuk
1488 B	ul. Św. Rocha

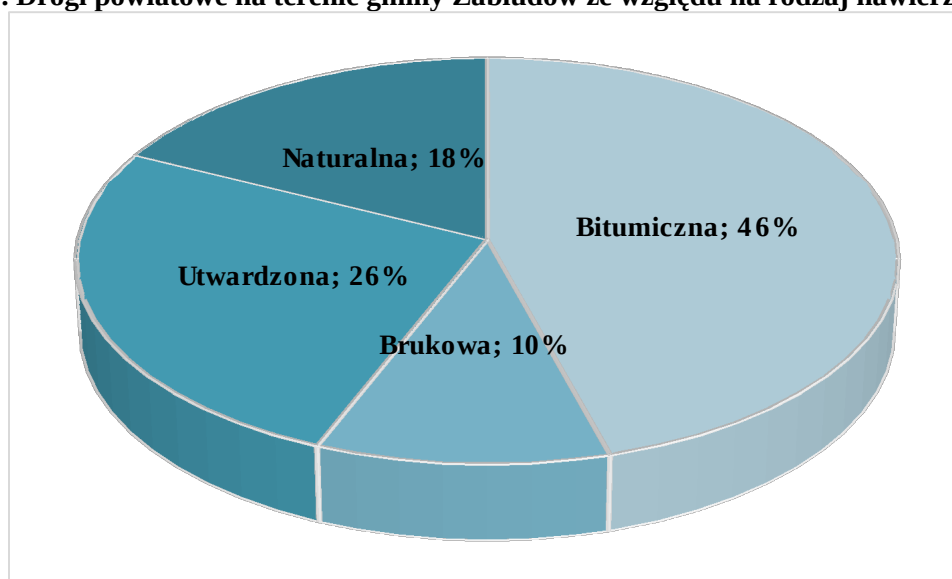
Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

1490 B	droga do Krynickich
2406 B	ul. I Dywizji Wojska Polskiego
2407 B	ul. Rynek
2408 B	ul. 3 Maja
2409 B	ul. Sikorskiego

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2016-2020+

Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy wynosi 118,785 km. Podział dróg ze względu na rodzaj nawierzchni został przedstawiony na poniższym wykresie. Drogi powiatowe na terenie gminy o nawierzchni bitumicznej stanowią 46%, brukowe -10%, o nawierzchni utwardzonej – 26% i naturalne 18%⁶.

Wykres 9. Drogi powiatowe na terenie gminy Zabłudów ze względu na rodzaj nawierzchni

Źródło: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022

- 4) drogi gminne, służą one do połączeń między poszczególnymi wsiami zlokalizowanymi na terenie gminy z rozłogami łąk i terenami niezabudowanymi. Przeważnie posiadają one nawierzchnię nieutwardzoną z nieuporządkowanym odwodnieniem. Zarządzanie tymi drogami jest w kompetencji Burmistrza Zabłudowa.

Tabela 19. Wykaz dróg gminnych na terenach wiejskich

Przebieg trasy	Nr drogi	Długość [km]	Nawierzchnia [km]			
			bitumiczn a	brukow a	żwirow a	gruntow a
Drogi gminne – na terenach wiejskich						
Bobrowa – droga krajowa Nr 65	106851 B	1,97			1,97	
Dobrzyniówka – Rudnica	106852 B	8,00				8,00
Rafałówka – Zacisze –Zajezerce – Kamionka – Płoskie – Borowiki	106853 B	9,15			3,00	6,15

6 Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Folwarki Małe – Żednia	106854 B	3,40			3,40	
Zwierki – Zagruszany	106855 B	1,40			0,50	0,90
Nowosady – Krynickie	106856 B	3,31				3,31
Kowalowce – Kucharówka	106857 B	2,40	2,40			
Kucharówka – Rafałówka	106858 B	2,90			2,90	
Rafałówka – Zabłudów	106859 B	3,60			3,60	
Ryboły – Kaniuki	106860 B	4,54				4,54
Rzepniki – Ryboły	106861 B	3,45			3,45	
Miniewicze – Ostrówki	106862 B	2,26				2,26
Kudrycze – Pasyнки – Zabłudów	106863 B	7,50			7,50	
Zwierki – Rafałówka	106864 B	2,80				2,80
Krynickie – Żuki	106865 B	3,21			1,00	2,21
Kol. Zabłudów – Ostrówki – Dawidowicze	106866 B	6,21			6,21	
Ostrówki – Pawły	106867 B	3,36			3,36	
Halickie – Białostoczek – droga krajowa Nr 19	106869 B	2,60	1,00		1,60	
Protasy – Łubniki	106870 B	1,10	1,10			
Folwarki Tylwickie – Kołpaki (do drogi powiatowej)	106871 B	2,20			2,20	
Małynka – Kołpaki	106872 B	1,60			1,60	
Skrybicze – Halickie	106873 B	1,00	1,00			
Krynickie – Klewinowo	106874 B	2,15	0,55		1,60	
ul. we wsi Aleksicze	106875 B	0,20		0,20		
ul. we wsi Kamionka	106876 B	0,52		0,52		
ul. we wsi Kowalowce	106877 B	0,40		0,40		
ul. we wsi Laszki	106878 B	0,51		0,51		
ul. we wsi Ochremowicze	106879 B	0,42				0,42
ul. we wsi Olszanka	106880 B	0,50				0,50
ul. we wsi Protasy	106881 B	0,80		0,80		
ul. we wsi Żywkowo	106880 B	0,21		0,21		
Kuriany – Sobolewo	106899 B	2,20			2,20	
Razem:		85,87	6,05	2,64	46,09	31,08

Źródło: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022

Tabela 20. Drogi gminne w granicach miasta Zabłudów

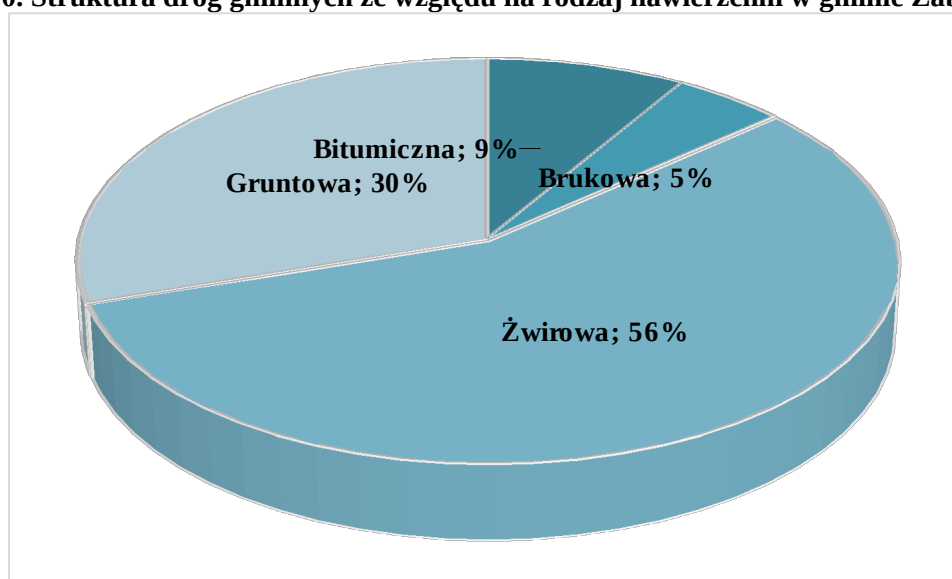
Przebieg trasy	Nr drogi	Długość [km]	Nawierzchnia [km]			
			bitumiczn a	brukow a	żwirow a	gruntow a
Drogi gminne – w granicach miasta						
ul. Surażska	106883 B	0,81	0,81			
ul. Muchawiecka	106884 B	0,26	0,26			
ul. Książąt Litewskich	106885 B	0,20	0,20			
ul. Szkolna	106886 B	0,66	0,22	0,32	0,12	
ul. Polna	106887 B	0,38				0,34
ul. Zamiejska	106888 B	0,70				0,70
ul. Podrzeczna	106889 B	0,23		0,23		
ul. Cerkiewna	106890 B	0,21				0,21

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

ul. Kościelna	106891 B	0,24		0,24		
ul. Kalwińska	106892 B	0,21	0,21			
ul. Radziwiłłowska	106893 B	0,44	0,44			
ul. Demblińskiej	106894 B	0,42			0,42	
ul. Ostaszewskiego	106895 B	0,24		0,24		
ul. Drukarzy Zabłudowskich	106896 B	0,26		0,26		
ul. Karpińskiego	106897 B	0,29		0,29		
ul. Sapiehów	106898 B	0,33		0,33		
ul. Manteuffla	106859 B	1,47			1,47	
Razem:		7,35	2,14	1,90	2,01	1,25
Ogółem drogi gminne:		93,22	8,19	4,54	52,73	28,12

Źródło: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022

Wykres 10. Struktura dróg gminnych ze względu na rodzaj nawierzchni w gminie Zabłudów

Źródło: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022

Drogi gminne zajmują na terenie gminy 93,22 km, w tym drogi o nawierzchni: bitumicznej 8,19 km, co stanowi 9%, brukowej – 4,54 km, co stanowi 5%, żwirowej – 52,73 km, co stanowi 56%, gruntowej – 28,12 km, co stanowi 30%⁷.

Miasto Zabłudów jest węzłem komunikacyjnym w gminie. Na terenie gminy obsługą publicznego transportu lokalnego zajmują się:

- Arriva,
- PKS Białystok,
- PKS Siemiatycze,
- Voyager Trans

⁷ Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Obsługa publicznego transportu lokalnego jest świadczona przez przewoźników: Arriva, PKS Białystok, PKS w Siemiatyczach, Voyager Trans. Do Kurian kursuje linia 101 przewoźnika BKM Białystok.

Komunikacja publiczna między miastem Zabłudów, a innymi miastami jest znacznie lepsza niż komunikacja publiczna na wsi (na wsi występuje zmniejszona częstotliwość połączeń autobusowych). Ponadto Urząd Miejski w Zabłudowie zapewnia dowóz dzieci i młodzieży w wieku szkolnym uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie gminy⁸.

Sieć wodociągowa

Na terenie gminy Zabłudów stacje wodociągowe znajdują się w miejscowościach: Pawłach, Krynickich, Zabłudowie, Kurianach i Białostoczku, skąd zasilane w wodę jest 41 miejscowości w gminie Zabłudów oraz miejscowości Soce i Puchły w gminie Narew. Ponadto do miejscowości Kudrycze woda jest dostarczana z gminy Juchnowiec.

Według danych GUS na koniec 2015 roku długość czynnej sieci wodociągowej w gminie Zabłudów wynosi 162,2 km, z czego 18,1 km na terenie miasta Zabłudów, a 144,1 km na obszarach wiejskich. W 2015 roku liczba przyłączy na terenie miasta wynosiła 521, a na obszarze wiejskim 1372 sztuk. Rozwój sieci wodociągowej gminy dotyczy głównie obszarów wiejskich. W latach 2010-2014 wybudowano: wodociąg Pawły – Kaniuki - Ciełuszki (14,8 km), wodociąg Sieški – Olszanka – Ochremowicze (4,2 km), wodociąg ul. Cerkiewna w Zabłudowie (250 m), wodociąg Rafałówka – Kamionka – Zajezerce – Płoskie – Borowiki – Zwierki (17,6 km), wodociąg Kuriany, Halickie, Zwierki, Kucharówka (1,9 km). Na terenie miasta wybudowano wodociągi w ul. Bielskiej (709 m) i Mickiewicza (226 m).

Tabela 21. Sieć wodociągowa w gminie Zabłudów w latach 2008 -2015

Wyszczególnienie	Lata							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	111,1	110,7	121,8	140,8	140,8	141,1	161,5	162,2
Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1 528	1 601	1 680	1 697	1 776	1 807	1 867	1 893
Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej [os.]	4 561	4 681	4 966	5 018	5 142	5 182	5 369	-
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m3]	28,7	27,6	24,6	24,3	23,8	26,4	26,7	28,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Według danych na koniec 2014 roku liczba osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie gminy Zabłudów wynosiła 5369 osób, co stanowi 58,6% ogółu ludności. Na terenie miasta udział osób korzystających z sieci wodociągowej wyniósł 82%, zaś na obszarze wiejskim 49,8%. Od 2008 roku liczba osób korzystająca z sieci wodociągowej na terenie gminy wzrosła o 808 osób tj. 17,7%.

Na chwilę obecną brak jest wodociągu w miejscowościach Miniewicze, Laszki, Kołpaki, Małynka, Bobrowa, Tatarowce, Łukiany oraz w obszarach nieruchomości w zabudowie kolonijnej na terenie całej gminy⁹.

Sieć kanalizacyjna

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w gminie Zabłudów w roku 2015 wynosi 19,6 km, z czego 15,1 km na terenie miasta Zabłudów, a na obszarze wiejskim a 4,5 km. Od roku 2008 długość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 5 km. W 2015 roku na terenie miasta 482 obiektów było podłączonych budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania do sieci kanalizacyjnej, 57 - na obszarze wiejskim. Z sieci kanalizacyjnej na koniec 2014 roku korzystało 2 235 osób, co stanowi 24,4% ogółu ludności, z czego 1903 os. w mieście Zabłudów, 332- na obszarze wiejskim.

Tabela 22. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy Zabłudów w latach 2008-2015

Wyszczególnienie	Lata							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	14,6	14,8	17,4	18,7	18,7	18,7	19,3	19,6
Ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	442	449	478	506	511	514	535	539
Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej [os.]	1 751	1 782	1 851	1 961	1 971	1 969	2 235	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W gminie Zabłudów dwie miejscowości – to Zabłudów i Białostoczek są skanalizowane w prawie 100%. Na obszarach wiejskich ścieki gromadzone są głównie w przydomowych zbiornikach.

Na terenie gminy Zabłudów istnieje pięć oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w następujących miejscowościach:

⁹ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2016-2020+

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

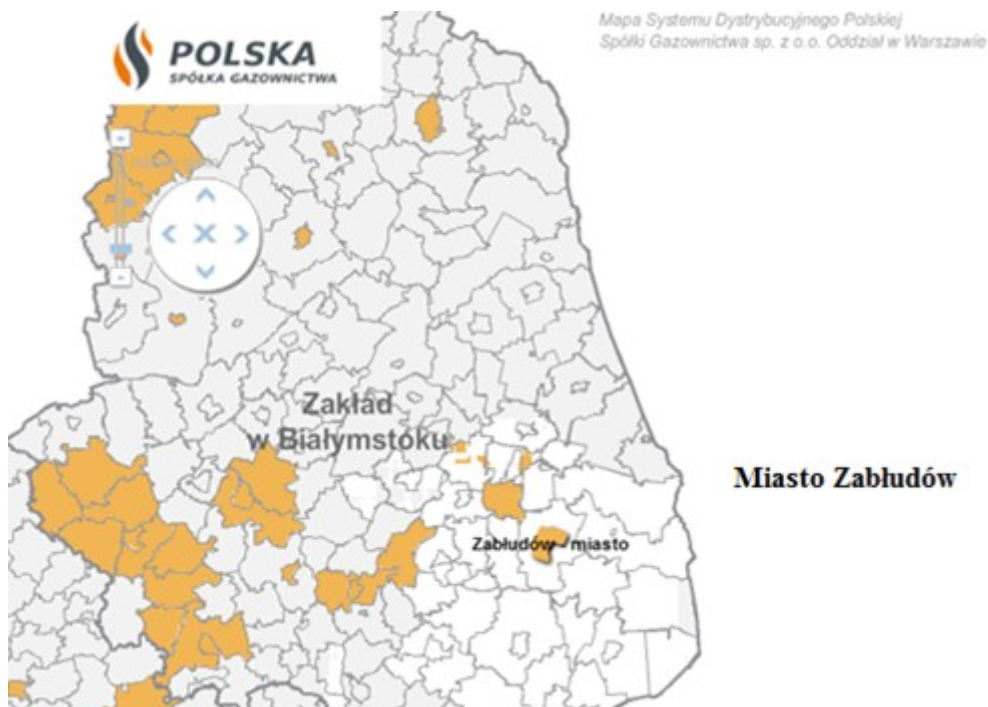
- Zabłudów (oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznego przyjmuje ścieki z Zabłudowa),
- Białostoczek: kierowane są do niej ścieki ze wsi Białostoczek,
- Ryboły: odbiera ścieki z „AGRO-DRÓB” Sp. z o.o. Oczyszczalnia ta nie spełnia wymogów środowiskowych i nie jest w zasobach komunalnych,
- Dobrzyńówka: przyjmuje ścieki ze Spółdzielni Mieszkaniowej „Krokus”. Oczyszczalnia nie należy do zasobów komunalnych,
- Bobrowa: odbiera ścieki z Zespołu Hotelowego „Bobrowa Dolina”. Oczyszczalnia nie należy do zasobów komunalnych¹⁰.

Sieć elektroenergetyczna

W energię elektryczną mieszkańców gminy zaopatruje stacja transformatorowa -rozdzielca RPZ-4 110/15 kV Białystok oraz RPZ 110/15 kV Bielsk Podlaski. Zasilanie odbywa się przez 2 główne linie napowietrzne relacji: Białystok-Zabłudów- Michałowo; Bielsk Podlaski – Zabłudów.

Sieć gazownicza

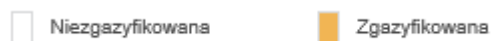
Zgodnie z załączoną poniżej mapą gazyfikacji gmin przez Polską Spółkę Gazownictwa ustalono, iż na terenie gminy Zabłudów tylko miasto Zabłudów jest zgazyfikowane, obszar wiejski pozostaje niezgazyfikowany. Gaz do celów bytowych odbiorcom indywidualnym w gospodarstwach domowych dostarczany jest w butlach poprzez punkty dystrybucyjne

Legenda:

10 Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2016-2020+

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Rysunek 3. Mapa Systemu Dystrybucyjnego Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o. o. Oddział w Warszawie

Źródło: <http://mapa.msgaz.pl>

Źródłem zaopatrzenia w gaz ziemny odbiorców z gminy Zabłudów jest stacja redukcyjno-pomiarowa 1⁰, zlokalizowana w mieście Zabłudów – dotyczy odbiorców w mieście Zabłudów.

Stacja zasilana jest gazociągiem wysokiego ciśnienia DN 100, który jest odgałęzieniem od gazociągu wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Bobrowniki – Zambrów – Wyszki. Trasa tego gazociągu przebiega przez północno-zachodnie obszary gminy.

Przez obszar gminy przebiega trasa tranzytowego gazociągu wysokiego ciśnienia SGT „JAMAŁ”¹¹.

Tabela 23. Sieć gazownicza na terenie miasta Zabłudów w latach 2008-2015

Wyszczególnienie	Lata							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Długość czynnej sieci ogółem [km]	39,65	39,65	39,65	39,65	39,65	39,75	39,78	-
Ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]	25	29	34	37	39	41	48	-
Udział korzystającej ludności z instalacji w ludności ogółem [%]	8,6	17,3	16,7	17,2	4,6	7,2	4,3	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Sieć gazociągów średniego ciśnienia w miejscowości Zabłudów jest systematycznie rozbudowywana. Długość czynnej sieci na terenie gminy wynosi 39,78 km. Liczba przyłączy do budynków wynosi 48 szt. Udział osób korzystających z gazu sieciowego w 2014 roku wyniósł 4,3%. W stosunku do roku 2008 udział zmniejszył się o 50%.

Sieć ciepłownicza

Na terenie gminy zlokalizowany jest rurociąg gazowy umożliwiający pobór gazu do celów ogrzewania. Gazowy system grzewczy jest wykorzystywany w następujących budynkach :

- Gimnazjum w Zabłudowie,
- Szkole Podstawowej w Zabłudowie,
- Hali Sportowej w Zabłudowie,
- Przedszkole Samorządowe w Zabłudowie, Biblioteka w Zabłudowie,
- Przychodnia Zdrowia w Zabłudowie.

11 Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2007-2013

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Gospodarstwa indywidualne posiadają własny system grzewczy opalany węglem, olejem opałowym, gazem (zbiorniki) lub drewnem. Energia cieplna jest produkowana w Kotłowni Ośrodkowej w Zabłudowie przy ul. Kalwińskiej. Z usług dostawy ciepła korzysta Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko - Własnościowa w Zabłudowie oraz 2 Wspólnoty Mieszkaniowe. Kotłownia na paliwa stałe moc 660 kW zlokalizowana jest przy ul. Kalwińskiej w Zabłudowie.

W gminie występują następujące Spółdzielnie Mieszkaniowe: WAM Ryboły, WLSM Zabłudów, „SM Krokus”, Dobrzyniówka, Białostoczek¹².

W gminie Zabłudów zrealizowano projekt pn. „Słoneczna Gmina Zabłudów” – polegającego na zakupie i montażu kolektorów słonecznych w budynkach mieszkalnych indywidualnych gospodarstw domowych oraz budynkach użyteczności publicznej – 76 szt. na podstawie informacji na stronie Zabłudowa.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw w dniu 1 lipca 2013 r. w gminie Zabłudów został wprowadzony nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi, zgodnie z którym samorząd przejął obowiązki od wszystkich właścicieli nieruchomości: zamieszkałych (domów jednorodzinnych, spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych), jak i niezamieszkałych (firm, szkół, itp.) w zakresie odbioru odpadów komunalnych oraz ich zagospodarowania. Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów zajmuje się firma wyłoniona w przetargu nieograniczonym. W roku 2015 odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych zajmowała się firma „CZYŚCIOCH” Sp. z o. o. Na terenie gminy Zabłudów funkcjonuje Punkt Odbiorów Odpadów Problematicznych zlokalizowany w miejscowości Kowalowce 28. Na terenie gminy nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Wszystkie odpady zgodnie z Uchwałą Nr XX/233/12 z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017” i przewidzianych w niej instalacji dla regionu centralnego przekazywane były do Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach i Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadami (CIGO) w Studziankach.

W 2015 r. uzyskano decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji dla inwestycji polegającej na budowie Punktu Selekttywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, przewidzianej do realizacji na działce o nr geod. 83 położonej w obrębie geod. Zabłudów¹³.

12 Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zabłudów na lata 2014-2022

13 Analiza Stanu Gospodarki Odpadami Komunalnymi na terenie gminy Zabłudów za 2015 r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Na terenie gminy Zabłudów znajduje się wysypisko odpadów komunalnych. Powierzchnia całkowita wysypiska wynosi 4,5 ha, część przystosowana do gromadzenia odpadów wynosi 0,5 ha. Wysypisko nie posiada instalacji do odzysku odpadów. Rekultywacja obiektu rozpoczęła się w 2016 r. i zostanie zakończona w 2017 r.;

Kultura i oświata

Oświata

Na terenie gminy Zabłudów funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Gimnazjum im. Grzegorza Chodkiewicza w Zabłudowie,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Zabłudowie, na który składają się szkoła podstawowa i przedszkole,
- Szkoła Podstawowa im. Wspólnoty Polskiej w Białostoczku,
- Szkoła Podstawowa w Dobrzyniówce,
- Szkoła Podstawowa im. Sybiraków w Rafałowie.

Tabela 24. Liczba oddziałów w placówkach oświatowych na terenie gminy Zabłudów

Wyszczególnienie	Lata		
	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Przedszkole w Zabłudowie	2	2	2
Gimnazjum w Zabłudowie	11	10	9
Szkoła Podstawowa w Zabłudowie	16	14	15
Szkoła Podstawowa w Białostoczku	7	7	7
Szkoła Podstawowa w Dobrzyniówce	7	7	7
Szkoła Podstawowa w Rafałowie	5	5	5

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego dla gminy Zabłudów na lata 2016-2020

W roku szkolnym 2013/2014 w Szkole Podstawowej w Zabłudowie funkcjonowało 15 oddziałów, w Szkołach Podstawowych w Białostoczku i Dobrzyniówce po 7, Szkoła Podstawowa w Rafałowie – 5 oddziałów, Gimnazjum w Zabłudowie - 9 oddziałów. W zakresie wychowania przedszkolnego istniały 2 oddziały.

Tabela 25. Liczba uczniów w placówkach oświatowych na terenie gminy Zabłudów

Wyszczególnienie	Lata		
	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Przedszkole w Zabłudowie	39	50	49
Gimnazjum w Zabłudowie	197	185	172

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Szkoła Podstawowa w Zabłudowie	293	327	328
Szkoła Podstawowa w Białostoczku	95	98	88
Szkoła Podstawowa w Dobrzyniówce	73	71	74
Szkoła Podstawowa w Rafałowie	60	57	56

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego dla gminy Zabłudów na lata 2016-2020

Z powyższych danych wynika, iż w ostatnich latach odnotowuje się systematyczny spadek liczby uczniów gimnazjum w Zabłudowie. W przypadku szkół podstawowych wzrost liczby dzieci jest tylko w przypadku szkoły w Zabłudowie, w pozostałych placówkach pozostaje on mniej więcej na tym samym poziomie. W analizowanym okresie widać wzrost dzieci uczęszczających do przedszkola.

Kultura i sport

Na terenie gminy w zakresie upowszechniania kultury działa Miejski Ośrodek Animacji Kultury (MOAK) w Zabłudowie, Wiejski Dom Kultury w Rafałowie, Wiejski Dom Kultury w Rybołach, Wiejski Dom Kultury w Krynickich, świetlica wiejska w Halickich. MOAK jest instytucją samorządową realizującą zadania własne gminy w zakresie kultury. Podstawowym celem MOAK jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturowe mieszkańców, upowszechnianie wiedzy i nauki, wychowanie przez sztukę a także organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej.

W mieście Zabłudów funkcjonuje świetlica osiedlowo-środowiskowa z elementami socjoterapii prowadzona przez Stowarzyszenie Społeczno-Edukacyjne „Panorama” przy współpracy z Miejskim Ośrodkiem Animacji Kultury w Zabłudowie. Celem działalności świetlicy jest:

- Pomoc pedagogiczna, działalność wychowawcza i profilaktyczna,
- Zapewnienie opieki i bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży w czasie wolnym,
- Organizacja czasu wolnego,
- Wspieranie w nauce szkolnej oraz pomoc w odrabianiu prac domowych,
- Rozwój zainteresowań (warsztaty twórcze, zajęcia sportowe),
- Współpraca ze środowiskiem rodzinnym i szkolnym dziecka,
- Wspieranie rodziny w sprawianiu jej podstawowych funkcji związanych z opieką i wychowaniem,
- Współpraca z organizacjami i instytucjami w środowisku lokalnym pracującym na rzecz dziecka i rodziny.

W świetlicy są prowadzone następujące zajęcia:

- Wychowawczo-opiekuńcze,
- Dydaktyczno-wyrównawcze,
- W grupach zainteresowań,
- Socjoterapeutyczne,
- Indywidualne konsultacje pedagogiczne.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

W świetlicy prowadzone są również formy specjalistyczne:

- Socjoterapia dla dzieci – celem zajęć jest eliminacja przyczyn i przejawów utrwalonych niewłaściwych zachowań utrudniających dziecku realizację zadań życiowych, poprzez wykorzystanie naturalnych sytuacji społecznych i dostarczania nowych doświadczeń,
- Konsultacje pedagogiczne i poradnictwo dla rodziców – obejmuje poradnictwo dotyczące konfliktów rodzinnych, problemów komunikacyjnych w rodzinie, poradnictwo instytucjonalne, prace z rodzicami dotyczące kompetencji wychowawczych, wspieranie i poradnictwo dotyczące problemu uzależnień.

Do świetlicy uczęszczają dzieci i młodzież w wieku 7-16 lat. Do świetlicy w pierwszej kolejności przyjmowane są dzieci będące w trudnej sytuacji rodzinnej i wychowawczej, z rodzin dysfunkcyjnych, niewydolnych wychowawczo lub w trudnej sytuacji materialno-bytowej, sprawiające problemy dydaktyczno- wychowawcze

W ramach działalności Miejskiego Ośrodka Animacji Kultury w Zabłudowie działają następujące sekcje artystyczne:

- **Szkoła Rzeźby z Włodzimierzem Naumiukiem** - powstała w 1996 roku za sprawą wybitnego rzeźbiarza Włodzimierza Naumiuka. Od lat na zajęcia uczęszczają pasjonaci tego kunsztu tworzenia sztuki. Zajęcia z rzeźby skierowane są do każdej grupy wiekowej.
- **„Szach mat” – zajęcia szachowe** - Zajęcia szachowe od kilku już lat prowadzone są przez Emilię Kochańską. Emilia jest młodszym instruktorem szachowym oraz sędzią szachową klasy trzeciej. Na swoim koncie ma wiele sukcesów. Niejednokrotnie zdobywała czołowe miejsca na turniejach. Cieszy się ogromną sympatią i szacunkiem wśród swoich uczniów, którzy pod jej kierunkiem odnoszą znaczące sukcesy w tej dziedzinie sportowej. Na zajęciach uczestnicy nauczą się logicznego myślenia, zasad uczciwej rywalizacji oraz mają szansę stanąć do walki podczas licznych turniejów.
- **„Z pędzlem przez świat”** – Zajęcia mają na celu rozbudzić wyobraźnię plastyczną młodego człowieka. Uczestnicy mają szansę na wyrażenie siebie za pośrednictwem sztuki, odkrywanie wrażliwości na piękno, kształtowanie zdolności w zakresie rysunku, malarstwa, rzeźby i grafiki, doskonalenie pracy indywidualnej i zespołowej czy chociażby zapoznanie się z różnymi technikami plastycznymi.
- **Teatr „Maska”** - zajęcia teatralne poprzez ćwiczenia z kultury żywego słowa (ćwiczenia artykulacyjne, oddechowe, głosu) oraz zabawy ruchowo-pantomimiczne pozwalają na przełamanie nieśmiałości, ucząc przy tym wrażliwości, kreatywności oraz pracy w grupie. Dzieci i młodzież mogą sprawdzić swoje umiejętności na scenie w realizowanych przedstawieniach. Kontakt ze sztuką poprzez aktywne w niej uczestnictwo inspirowane do poszukiwania i kreowania nowych działań artystycznych. Teatr dostarcza wielu wrażeń zarówno wykonawcom jak i odbiorcom.
- **Chór dziecięcy – młodzieżowy,**
- **Muzykowanie z Jerzym Kruszewskim** - Zajęcia w ośrodku przenoszą w świat rozmaitych dźwięków. W ramach zajęć jest nauka gry na instrumentach klawiszowych takich jak akordeon czy keyboard.
- **Zajęcia ogólnorozwojowe** - ćwiczenia wykonywane w formie wesołej zabawy umożliwiają mu poznawanie świata wszystkimi zmysłami, ułatwiając w ten sposób

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

efektywną naukę w przyszłości. Ponadto powyższe zajęcia kształtują u dziecka poczucie wartości i wiary we własne siły. Prowadzone głównie w konwencji zabawy, gdzie w radoszej atmosferze dzieci w sposób naturalny kształtują i rozwijają swoje zainteresowania. Wykorzystujemy w nich elementy działań plastycznych, teatralnych oraz związanych z aktywnością fizyczną - ruch uwzględniający rytm, muzykę, taniec¹⁴.

Cyklicznie na terenie gminy odbywają się następujące imprezy kulturalno-rozrywkowe:

- Wspólne Kołędowanie,
- Mały Konkurs recytatorski – „Baje, bajki, bajeczki...” – gminne eliminacje,
- Obchody Uchwalenia Konstytucji 3-go Maja,
- Dni Rodziny w Zabłudowie,
- Uroczystości upamiętniające deportację mieszkańców wsi Zacisze,
- Piknik Rodzinny w Rafałowce,
- „Co roku w Halickich”,
- Turniej szachowy im. Zygmunta Augusta,
- Urodziny Zabudowa,
- Białoruskie Dożynki,
- Święto Odzyskania Niepodległości
- Andrzejki,
- Kiermasz Kartek Świątecznych,
- Wspólna Wigilia.

Tabela 26. Działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na terenie gminy Zabłudów w latach 2011-2015

Wyszczególnienie	Lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice ogółem [ob.]	5	5	5	5	5
Liczba imprez	216	294	269	289	197
Uczestnicy imprez [os.]	10 206	12 255	11 284	12 848	11 146
Grupy artystyczne [szt.]	15	11	9	10	13
Członkowie grup artystycznych [os.]	137	96	83	82	103
Koła (kluby) [szt.]	18	23	32	34	33
Członkowie kół (klubów) [os.]	210	289	382	349	333

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z danymi GUS w roku 2015 w gminie Zabłudów zorganizowano 197 imprez, w których brało udział 11 146 uczestników. W porównaniu do roku 2012 liczba zorganizowanych imprez w ciągu roku zmniejszyła się. W ramach działalności Ośrodka Kultury działało 33 koła, których łączna liczba uczestników wynosiła 333 osoby. Na terenie gminy działało 13 grup artystycznych z łączną liczbą 103 członków.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

W Rybołach znajduje się Muzeum Kultury Materialnej "Baćkauszczyzna", które zostało założone z inicjatywy miejscowego proboszcza parafii prawosławnej ks. Grzegorza Sosny. Muzeum regionalne istnieje od 2009 roku i ma charakter etnograficzno-historyczny. W muzeum eksponowane są stroje, sprzęty gospodarcze, przedmioty codziennego użytku i archiwalne fotografie. Wszystko to, co dokumentuje życie okolicznych białoruskich wsi: Ryboł, Cieluszek, Wojszek, Pawłów i Soc. W jednej z izb umieszczono tradycyjny wiejski warsztat tkacki.

Muzeum Regionalne – Prowincjonalny Ośrodek Muzyczny znajduje się w Białostoczku i jest to prywatne muzeum tradycyjnych instrumentów Podlasia, z oryginalną szafą grającą oraz instrumentami podarowanymi z różnych zakątków świata. Można też obejrzeć pokoje typowe dla dziewiętnastowiecznego dworku polskiego.

W gminie Zabłudów działa Miejska Biblioteka Publiczna w Zabłudowie oraz filie biblioteczne w Rafałowce i Rybołach, oraz punkt biblioteczny w Krynickich (dom kultury). Do zadań biblioteki należy:

- Gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych,
- Popularyzacja książek i czytelnictwa,
- Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej.

Tabela 27. Charakterystyka placówek bibliotecznych w gminie Zabłudów

Wyszczególnienie	Lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
Biblioteki i filie [ob.]	3	3	3	3	3
Księgozbiór [wol.]	44 949	44 637	45 054	45 170	45 649
Czytelnicy w ciągu roku [os.]	1 097	984	971	967	972
Ludność przypadająca na 1 placówkę biblioteczną	2 278	2 290	2 293	2 290	3 062
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	19,9	20,8	20,5	19,1	19,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Według danych GUS księgozbiór w bibliotekach na terenie gminy stale się zwiększa. W 2015 roku z placówek skorzystało 972 osoby, w stosunku do roku 2011 liczba czytelników jest mniejsza o 125 osób. Wskaźnik wypożyczeni księgozbiorów na 1 czytelnika w 2015 roku wyniósł 19,9. Na terenie gminy w ciągu 2015 roku z bibliotek skorzystało 972 czytelników, głównie w mieście Zabłudów.

W zakresie popularyzacji, rozwoju i upowszechniania sportu na terenie gminy Zabłudów działają następujące kluby sportowe:

- **Klub Sportowy „Rudnia”** Zabłudów, ul. Mickiewicza 20,
- **Ludowy Klub Sportowy „Zwierki”** Zwierki 1A, 16-060 Zabłudów,
- **Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Lider”** działający przy Szkole Podstawowej w Zabłudowie.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Zainteresowanie futbolem na terenie miasta i gminy Zabłudów jest duże. Piłka nożna, ze względu na istniejące warunki jest najbardziej popularną dyscypliną sportu wśród dzieci, młodzieży, a także dorosłych. K.S. „Rudnia” współpracując z SP i Gimnazjum w Zabłudowie. Działalność sekcji piłki nożnej opiera się głównie na zawodnikach z terenu miasta i gminy Zabłudów. Klub posiada 3 drużyny młodzieżowe oraz drużynę Seniorów.

Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "LIDER" Zabłudów z siedzibą przy Szkole Podstawowej w Zabłudowie istnieje od 1994r. Założycielami tego Klubu byli Jan Puczyński i Bazyl Gabrylewski. Głównym celem Klubu jest upowszechnianie Kultury Fizycznej na terenie Miasta i Gminy wśród dzieci i młodzieży, a także osób dorosłych. Podstawowym celem działalności klubu „Lider” jest:

- planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły oraz o pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu,
- angażowanie wszystkich uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych,
- uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim,
- organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkoły w celu upowszechniania rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej,
- organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych,
- organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego,
- kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu.

W Klubie istnieją następujące sekcje sportowe:

- piłki nożnej,
- koszykówki,
- siatkówki,
- tenisa stołowego,
- lekkoatletyczna.

Klub jest także organizatorem różnego rodzaju zawodów sportowych dla dzieci i młodzieży, jak również osób dorosłych, są to m.in.:

- turnieje piłki nożnej,
- biegi przełajowe,
- turnieje tenisa stołowego,
- turnieje koszykówki.

Przy Szkole Podstawowej w Zabłudowie funkcjonuje hala sportowa, której stan techniczny jest bardzo dobry. Na terenie miasta znajdują się także boiska sportowe w dobrym stanie technicznym. Pozostają one w zarządzie Klubu Sportowego Rudnia¹⁵.

15 Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2016-2020+

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Turystyka

Gmina Zabłudów posiada korzystne warunki do rozwoju turystyki. W rejonie północnym znajdują się teren Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej wraz z otuliną. W rejonie południowym gmina leży w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Narew i stanowiącym część Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Narwi. Rolnicze tereny gminy wraz z lasami Puszczy Knyszyńskiej sprzyjają turystyce rekreacyjnej. Wędrówki ułatwiają wyznaczone szlaki i trasy rowerowe. Przez teren gminy przebiega kilka szlaków turystycznych¹⁶:

Tabela 28. Szlaki turystyczne na terenie gminy Zabłudów

Lp.	Nazwa	Przebieg trasy
1.	Dolina Narwii	Cieluszki-Kaniuki-Ryboły
2.	"Skrajem Puszczy Knyszyńskiej"	Białystok-Kamionka-Słomianka-Żednia
3.	"Szlak Świętyń Prawosławnych"	Białystok Dojlidy – Halickie – Zwierki – Pasyński - -Zabłudów –Ostrówki –Pawły –Ryboły -most na rzece Narew –Ploski –Knorozy –Chraboły –Rajsk –Haćki -Hryniewiczze Duże -Bielsk Podlaski –Parcewo –Orla -Szczyty -Czyże -Nowoberezowo –Hajnówka –Dubiny -Wasilkowo –Łosinka –Chrabostówka –Narew -Iwanki Rohozy –Trześcianka -Folwarki Tylwickie –Topolany -Hieronimowo -Michałow.
4.	Wszekulturowy Szlak Ziemi Zabłudowskiej	Zabłudów – Krynicky – Rzepniki – Wojszki – Kaniuki – Cieluszki – Puchły – Soce – Ostrówki – Zabłudów
5.	Szlak Podmiejskich Rezydencji	Bokiny – Baciuty - Turośń Dolna – Turośń Kościelna – Juchnowiec Kościelny – Zabłudów – Bobrowa Dolina – Supraśl

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zabłudów na lata 2016-2020

Tabela 29. Baza noclegowa na terenie gminy Zabłudów

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Lawendowy Zakątek w Zagruszanach	Zagruszany 80, 16-060 Zabłudów
2.	Kajar w Kurianach	Kuriany 6, 15-588 Kuriany
3.	Rezydencja Protasy	Kolonia Protasy 43,16-060 Protasy Kolonia
4.	Ośrodek Wypoczynkowo - Rekreacyjny „Bobrowa Dolina” w Bobrowej	Bobrów 25, 16-060 Zabłudów
Kwatery agroturystyczne		
5.	Kaliszewicz Leszek	Folwarki Tylwickie 75
6.	Charytoniuk Wiktor	Pawły 97
7.	Samsonowicz Eugeniusz	Laszki 2a
8.	Grzeszkiewicz Aleksander	Pasyński 2a
9.	Łapińska Barbara	Zwierki 51
10.	Ranczo Pasyński	Pasyński 17

Źródło: www.gornanarew.pl

¹⁶ <http://www.zabludow.pl/informacje.html>

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Na terenie gminy istnieją też, czynne cały rok, kwatery agroturystyczne w Laszkach (3 miejsca noclegowe), Folwarkach Tylwickich (7 miejsc noclegowych), Zwierkach (2 miejsca noclegowe), Pasynekach (10 miejsc noclegowych), a także czynna od maja do października w Protasach Zagroda Zakrynica (20 miejsc noclegowych).

Budownictwo letniskowe skupione jest przede wszystkim w nadnarwiańskich wsiach: Ciełuszki, Kaniuki, Ryboły w południowej części gminy, w mniejszym stopniu występuje też w strefie podmiejskiej Białegostoku, szczególnie w obrębie Puszczy Knyszyńskiej.

Na terenie gminy istnieją: korty tenisowy, boiska do gier zespołowych, nieurządzone tereny plażowo – kąpielowe i biwakowe nad Narwią, ośrodek rekreacyjno-wędkarski w Kudryczach oraz ośrodek hodowlano – jeździecki w Ostrówkach i Skrybicach¹⁷.

3.5 Zjawiska środowiskowe

Stan środowiska naturalnego na obszarze gminy Zabłudów określa się jako stosunkowo dobry. Na obszarze gminy Zabłudów przeważa niska emisja związana z rozproszonymi źródłami emisji z sektora komunalno-bytowego, a także zanieczyszczeniami komunikacyjnymi związanymi z ruchem pojazdów, głównie na trasie Białystok-Bielsk Podlaski-Kleszczele-przejście graniczne Połowce. Według informacji Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o stanie środowiska na terenie powiatu białostockiego (2015 r.) na terenie analizowanego obszaru nie występują zakłady przemysłowe będące największymi emitarami zanieczyszczeń w skali województwa.

Tabela poniżej przedstawia wielkość emisji z powiatu białostockiego w latach 2013-2015 na tle województwa podlaskiego.

Tabela 30. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie białostockim.

EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH				
	J.m.	2013	2014	2015
Emisja zanieczyszczeń pyłowych				
woj. podlaskie ogółem	Mg/rok	874	934	921
Powiat białostocki				
ogółem	Mg/rok	31	29	32
ze spalania paliw	Mg/rok	31	29	32
Emisja zanieczyszczeń gazowych				
woj. podlaskie ogółem	Mg/rok	1 974 984	2 014 565	1 978 194
Powiat białostocki				
ogółem	Mg/rok	248 031	247 783	232 399
ogółem (bez CO₂)	Mg/rok	1 098	1 141	1 114
dwutlenek siarki	Mg/rok	65	65	57

¹⁷ Program Rozwoju Lokalnego gminy Zabłudów na lata 2016-2020+

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

tlenki azotu	Mg/rok	233	230	226
tlenek węgla	Mg/rok	500	468	494
dwutlenek węgla	Mg/rok	246 933	246 642	231 285
metan	Mg/rok	300	350	308

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W latach 2013 - 2015 zaobserwowano spadek ilości zanieczyszczeń gazowych w powiecie białostockim. Według danych z GUS największy udział w zanieczyszczeniach gazowych stanowi dwutlenek węgla.

W przypadku zanieczyszczeń pyłowych w latach 2013-2014 odnotowano spadek ilości emisji zanieczyszczeń. Na koniec roku 2015 emisja zanieczyszczeń pyłowych wynosiła 32 Mg/rok, które są głównie emitowane ze spalania paliw.

Na terenie województwa najistotniejsze źródła hałasu to transport drogowy oraz w niewielkim stopniu zakłady przemysłowe. Wpływ na klimat akustyczny ma niezwykle dynamiczny rozwój motoryzacji, także na terenie powiatu białostockiego, co za tym idzie wraz ze wzrostem ilości samochodów wzrasta znaczenie natężenia ruchu drogowego, w tym samym wzrasta uciążliwość hałasowa. Hałas przemysłowy obejmuje dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia oraz części procesów technologicznych, instalacji i wyposażenia zakładów przemysłowych i usługowych. W Zabłudowie punkt pomiarowy zlokalizowany przy ul. Białostockiej 57. Pomiar dokonywano w dniach 07- 08 sierpnia 2014 r. Równoważny poziom dźwięku dla pory dnia wyniósł 70,7 dB, a dla pory nocy 66,7 dB. W odniesieniu do norm dopuszczalnych dla tego obszaru (wynoszących 65 dB dla pory dnia i 56 db dla pory nocy) zanotowano przekroczenia w wysokości 5,7 dB dla pory dnia oraz 10,7 dla pory nocy¹⁸.

Na obszarze gminy Zabłudów nie występują zakłady przemysłowe będące potencjalnie niebezpieczne dla środowiska glebowego. Wszelkie występujące zanieczyszczenia gleb mają charakter lokalny i nie zagrażają szerszemu spektrum środowiskowemu.

Przeprowadzane w 2015 roku przez WIOŚ w Białymstoku badania poziomu pól elektromagnetycznych na obszarze gminy Zabłudów nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych wartości określonych w rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. Nr 192, poz. 1883). Poziom PEM na terenie gminy wyniósł < 0,2 V/m.

Azbest zaliczany jest do grupy dziesięciu najbardziej szkodliwych substancji. Znajduje się w opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia wykazie substancji obejmującym substancje o udowodnionym działaniu rakotwórczym. Azbest tylko w niewielkim stopniu wnika do organizmu innymi drogami niż przez drogi oddechowe - ale translokacja i usuwanie pyłu z

¹⁸ Informacja o stanie środowiska na terenie powiatu białostockiego, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, 2015 r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

organizmu powodują, że szkodliwe działanie azbestu może dotyczyć także narządów i tkanek nienależących do układu oddechowego.

Gmina Zabłudów opracowała program usuwania wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z opracowany dokumentem na terenie gminy Zabłudów zinwentaryzowano azbest o powierzchni 211 149 m².

Tabela 31. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest znajdujących się na budynkach na terenie Gminy Zabłudów

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia (m ²)
1.	Bobrowa	1 195
2.	Ciełuszki	10 056
3.	Dawidowicze	533
4.	Dobrzyniówka	9 693
5.	Folwarki Małe	8 938
6.	Folwarki Tylwickie	15 381
7.	Folwarki Wielkie	691
8.	Folwarki Wielki	3 515
9.	Gnieciuki	3 711
10.	Kamionka	10 139
11.	Kaniuki	5 525
12.	Kołpaki	1 066
13.	Kowalowce	140
14.	Koźliki	3 017
15.	Krynicky	4 637
16.	Kudrycze	4 859
17.	Kuriany	7 426
18.	Łukiany	187
19.	Małynka	2 413
20.	Miniewicze	534
21.	Nowosady	2 938
22.	Ochremowicze	1 328
23.	Olszanka	1 116
24.	Pasynki	3 197
25.	Pawły	5 376
26.	Płoskie	1 106
27.	Protasy	2 621
28.	Rafałówka	22 014
29.	Ryboły	24 237
30.	Rzepniki	10 691
31.	Sieński	2 464
32.	Skrybicze	8 019
33.	Słomianka	1 483
34.	Solniki	2 532
35.	Tatarowce	518
36.	Zabłudów	4 832
37.	Zabłudów Kolonia	4 392

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

38.	Zacisze	4 761
39.	Zagruszany	2 174
40.	Zajezerce	2 235
41.	Zwierki	4 965
42.	Żuki	2 196
43.	Żywkowo	2 298
RAZEM:		211 149

Źródło: Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zabłudów

Dziki wysypisko w odróżnieniu od składowiska odpadów są to miejsca niebezpieczne i nieprzystosowane do składowania odpadów, stanowiące szczególne niebezpieczeństwo dla środowiska i człowieka.

Na terenie gminy Zabłudów według informacji uzyskanych z Urzędu Gminy znajduje się w sumie 441 nielegalnych składowisk odpadów, o łącznej powierzchni 5,9002 ha. W tabeli poniżej wskazano lokalizacje występowania nielegalnych składowisk odpadów.

Tabela 32. Wykaz nielegalnych składowisk odpadów na terenie Gminy Zabłudów

Lp .	Nazwa miejscowości	Lokalizacja/ Numer działki
1.	Białostoczek	Obręb Halickie 521/34
2.	Bobrowa	742
3.	Cieluszki	1049
4.	Cieluszki	1157
5.	Dawidowicze	271
6.	Folwarki Tylwickie	277
7.	Folwarki Tylwickie	278
8.	Folwarki Wielkie	212
9.	Gnieciuki	21
10.	Halickie	338
11.	Kaniuki	100
12.	Kaniuki	99/1
13.	Kolonia Zabłudów	36
14.	Kowalowce	16
15.	Kowalowce	140/5
16.	Kowalowce	149
17.	Kowalowce	13
18.	Koźliki	221
19.	Koźliki	144
20.	Krynckie	415
21.	Kuriany	100
22.	Kuriany	183/4
23.	Kuriany	188/4
24.	Kuriany	188/5
25.	Miniewiczze	28
26.	Ochremowicze	307
27.	Ostrówki	722/1
28.	Pawły	30
29.	Pawły	805,2

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

30.	Protasy	86
31.	Rafałówka	218
32.	Rafałówka	449
33.	Ryboły	851
34.	Ryboły	548
35.	Rzepniki	227
36.	Rzepniki	207/1
37.	Sieśki	166
38.	Sieśki	167
39.	Skrybiczne	84
40.	Zabłudów	182/1
41.	Zabłudów	184
42.	Zagruszany	52
43.	Zagruszany	62
44.	Zwierki	300
45.	Zwierki	301
46.	Żuki	98

Źródło: informacje z Urzędu Miejskiego w Zabłudowie

Tereny popegeerowskie, szczególnie te bez tradycji rolnictwa indywidualnego i ze słabo rozwiniętym przemysłem (zwłaszcza na tzw. Ziemiach Odzyskanych) stały się, zarówno wskutek lat nieefektywnej polityki rolniczej PRL, jak i z powodu nieprzemysłanej likwidacji PGR-ów, jednymi z najbardziej zacofanych obszarów wiejskich na terenie Polski. Tereny popegeerowskie postrzegane są często jako czarna dziura na mapie Polski. Można powiedzieć, że na terenach ogólnie określanych jako popegeerowskie skupiają się jak w soczewce wszystkie problemy polskiej wsi, dodatkowo spotęgowane przez uwarunkowania specyficzne dla byłych PGR-ów.

Na terenie gminy Zabłudów obszary po Państwowych Gospodarstwach Rolnych oraz Rolniczych Spółdzielniach Produkcyjnych znajdują się w następujących sołectwach:

- Dawidowicze
- Dobrzyniówka
- Folwarki Małe,
- Gnieciuki,
- Halickie,
- Kamionka,
- Kaniuki,
- Kołpaki,
- Miniewicze,
- Ostrówki,
- Pawły,
- Ryboły¹⁹.

¹⁹ Dane uzyskane z Urzędu Miejskiego w Zabłudowie

4. Identyfikacja obszarów kryzysowych

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysowym w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikowa wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej, przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej sferze (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej) oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk. Zgodnie z przyjętą metodologią do obszarów zdegradowanych przyjęto sołectwa w których liczba negatywnych zjawisk jest większa bądź równa 9.

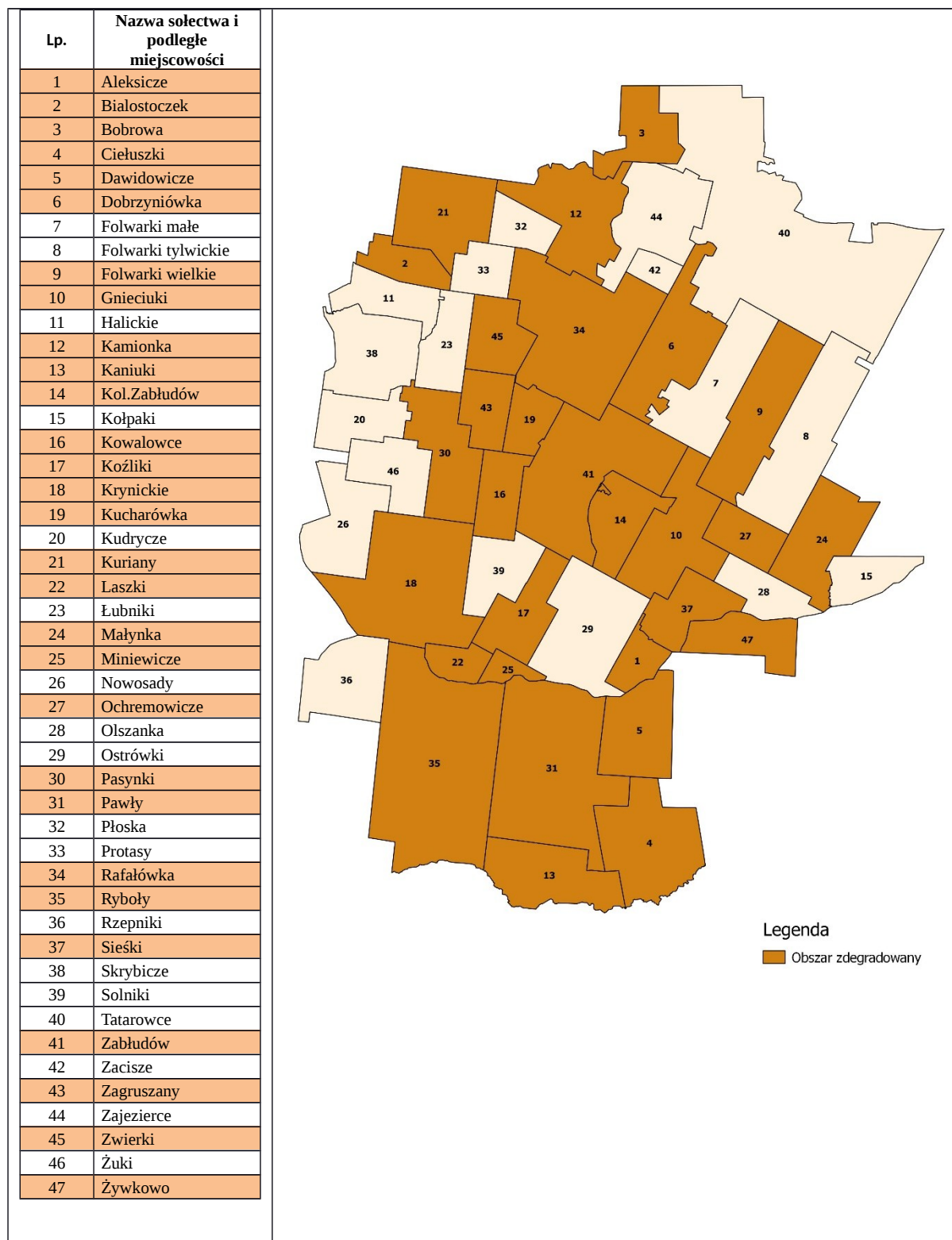
Obszar zdegradowany na terenie Gminy Zabłudów obejmuje jednostki:

➤ Miniewicze (11 zjawisk),	➤ Małynka (9 zjawisk),
➤ Ryboły (11 zjawisk)	➤ Żywkowo (9 zjawisk),
➤ Krynickie (11 zjawisk),	➤ Koźliki (9 zjawisk),
➤ Rafałówka (11 zjawisk),	➤ Sieśki (9 zjawisk),
➤ Pawły (10 zjawisk),	➤ Ochremowicze (9 zjawisk),
➤ Zagruszany (10 zjawisk),	➤ Kucharówka (9 zjawisk),
➤ Kamionka (10 zjawisk),	➤ Gneciuki (9 zjawisk),
➤ Kuriany (10 zjawisk),	➤ Kol. Zabłudów (9 zjawisk),
➤ Cieluszki (10 zjawisk),	➤ Kowalowce (9 zjawisk),
➤ Dobrzyńcówka (10 zjawisk)	➤ Kaniuki (9 zjawisk),
➤ Zwierki (10 zjawisk).	➤ Folwarki Wielkie (9 zjawisk),
➤ Zabłudów (10 zjawisk),	➤ Dawidowicze (9 zjawisk),
	➤ Białostoczek (9 zjawisk),
	➤ Pasyński (9 zjawisk),
	➤ Bobrowa (9 zjawisk),
	➤ Laszki (9 zjawisk),
	➤ Aleksicze (9 zjawisk).

Wskazany obszar zajmuję 20 835 ha, co stanowi około 61,90% całego obszaru gminy i zamieszkały jest przez 6 932 mieszkańców, co stanowi 76,66% ogółu mieszkańców.

Tabela 33. Obszar zdegradowany

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Źródło: Opracowanie własne

5. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji

W wyniku przeprowadzonej analizy, wyznaczony został obszar, który cechuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych, na których z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. W związku z faktem, że obszar nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, granice obszaru rewitalizacji zostały odpowiednio wyznaczone i przedstawione w tabeli poniżej. Obszarem rewitalizacji zostały objęte przede wszystkim zamieszkałe tereny na obszarach których określono występowanie zjawisk kryzysowych.

Tabela 34. Obszary wyznaczone do rewitalizacji

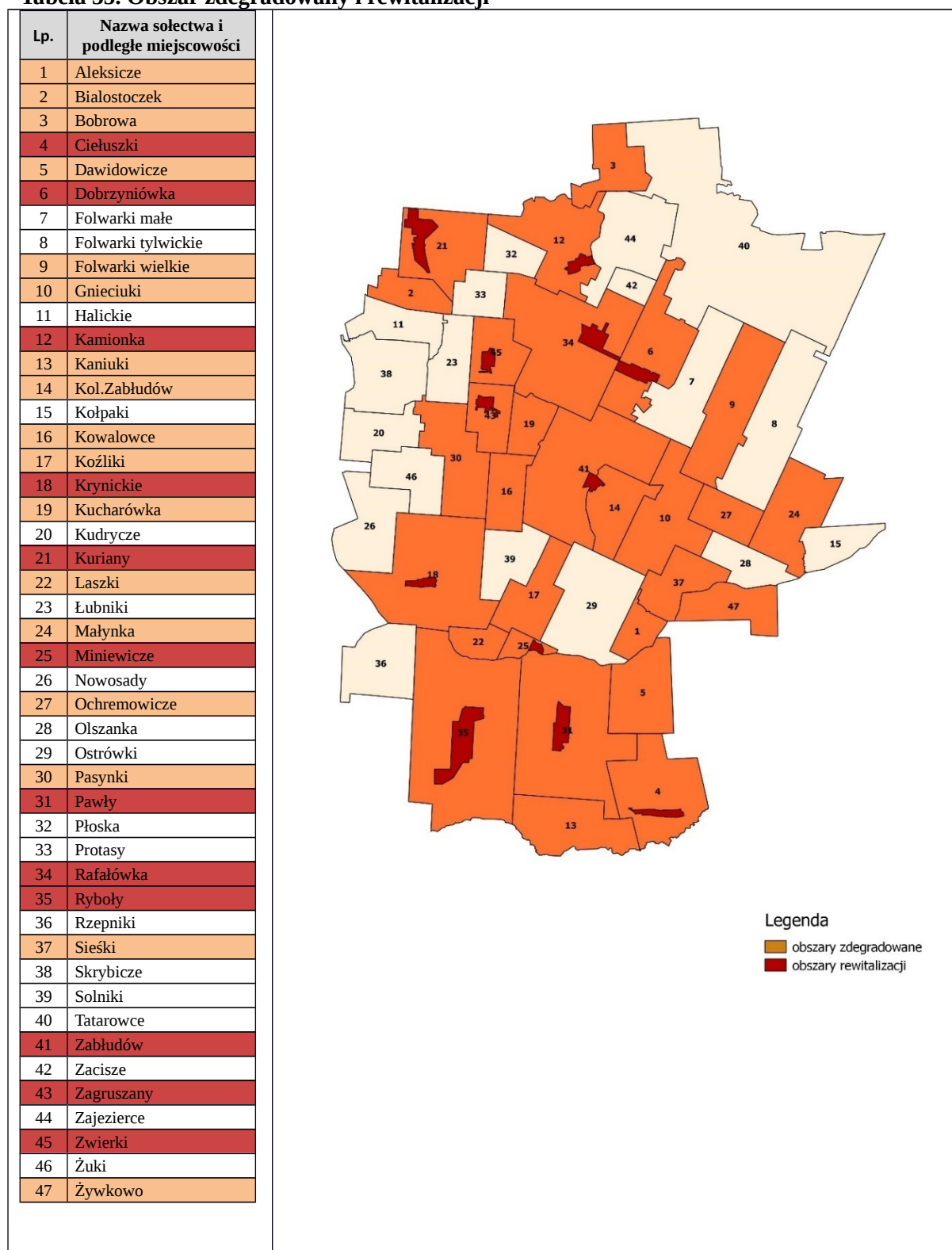
Sołectwo	Powierzchnia (ha)	Liczba ludności
Ciełuszki (obszar zamieszkały)	39	81
Dobrzyniówka (obszar zamieszkały)	77	703
Kamionka (obszar zamieszkały)	37	150
Krynickie (obszar zamieszkały)	28	232
Kuriany (obszar zamieszkały)	113	350
Miniewicze (obszar zamieszkały)	14	15
Pawły (obszar zamieszkały)	79	172
Rafałówka (obszar zamieszkały)	77	40
Ryboły (obszar zamieszkały)	191	416
Zagruszany (obszar zamieszkały)	30	73
Zwierki (obszar zamieszkały)	33	232
Zabłudów (park wraz z terenem zamieszkałym)	28	160

Źródło: Opracowanie własne

Obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 746 ha, co stanowi około 2,2 % powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 2624 mieszkańców, co stanowi 29,02 % liczby mieszkańców gminy Zabłudów.

Mapa obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji

Tabela 35. Obszar zdegradowany i rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

5.1 Pogłębiona analiza obszarów rewitalizacji

Gmina Zabłudów podzielona jest na 47 sołectwa o różnej specyfice i potencjale. W trakcie wyznaczania obszarów rewitalizacji zauważono, że problemy dla wszystkich obszarów są bardzo zbliżone. Dotyczą one przede wszystkim bezrobocia, ubóstwa oraz aktywności społecznej. W trakcie konsultacji społecznych to właśnie niska aktywność społeczna stanowiła najistotniejszy problem praktycznie we wszystkich podobszarach. Założeniem Gminnego Programu Rewitalizacji jest przede wszystkim poprawa jakości życia mieszkańców gminy, dlatego obszary rewitalizacyjne zostały wyznaczone w różnych miejscach gminy odpowiadając na potrzeby lokalnych mieszkańców. Główne działania dla obszarów rewitalizacyjnych dotyczą zakresu aktywizacji mieszkańców, stworzenia odpowiedniej infrastruktury, umożliwiającej wykorzystanie jej do realizacji ofert edukacyjnych, rekreacyjnych oraz kulturowych.

Obszar rewitalizacji w gminie Zabłudów stanowi jedynie 2,1% całej powierzchni gminy, zamieszkały jest przez 2624 mieszkańców, co stanowi 29,02% całej liczby mieszkańców.

Cieluszki

Sołectwo Cieluszki położone jest w południowej części gminy. Obszar rewitalizacji obejmuje tereny zamieszkałe i zajmują powierzchnię 39 ha. Obszar ten charakteryzuje się dużym potencjałem rozwojowym, szczególnie turystycznym ze względu na swoje położenie wzdłuż rzeki Narew. Do głównych problemów w tym regionie w sferze społecznej zaliczono bezrobocie oraz aktywność społeczną. W sferze przestrzenno – funkcjonalnej na terenie sołectwa brakuje podstawowej infrastruktury, a istniejąca infrastruktura kulturalna nadaje się do remontu. W sferze środowiskowej obszar ma problemy z nielegalnymi składowiskami odpadów oraz azbestem.

Przeprowadzone konsultacje społeczne (składające się ze spotkań konsultacyjnych, zbierania informacji przy pomocy ankiet) potwierdziły analizę wskaźnikową. Według zebranych informacji mieszkańcy wskazują na niskie zaangażowanie lokalnej społeczności w wydarzeniach kulturowych oraz niski poziom kreatywności, pomysłowości oraz przedsiębiorczości. Jedną z przyczyn takiej sytuacji jest według mieszkańców niewystarczająca aktywność ośrodków kulturowo – rekreacyjnych oraz sportowych w pobliżu miejsca zamieszkania. W czasie konsultacji mieszkańcy zwracali szczególną uwagę na problemy związane z infrastrukturą. Dotyczy to zwłaszcza budynku po dawnej Szkole Podstawowej na terenie sołectwa. W obiekcie praktycznie nie ma możliwości tworzenia nowoczesnej oferty edukacyjnej, czy kulturowej. Budynek nadaje się do remontu, brakuje nowoczesnego sprzętu, a także możliwości dostosowania powierzchni do potrzeb np. sal multimedialnych, sal do zajęć fizycznych, czy dydaktycznych. Powstanie odpowiedniej infrastruktury umożliwi poprawę dostępu oraz jakość usług edukacyjnych, kulturowych oraz rekreacyjnych.

Wobec powyższego do najważniejszych potrzeb rewitalizacyjnych zalicza się lepsze wykorzystanie istniejącej infrastruktury do pobudzenia aktywności mieszkańców, ale też

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

stworzenia warunków rozwoju. Trzeba przede wszystkim prowadzić działania na rzecz poprawy oferty edukacyjnej, kulturowej oraz rekreacyjnej tak, aby zatrzymać odpływ osób młodych i najbardziej aktywnych, a przez to – mogących stanowić naturalnych liderów.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa warunków edukacyjnych i wychowawczych, co pozwoli na stworzenie konkurencyjnych wobec większych ośrodków warunków rozwojowych dla młodych rodzin.
- Poprawa możliwości spędzania wolnego czasu, w tym poprzez tworzenie i modernizację terenów rekreacji i wypoczynku.
- Pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.
- Działania mające na celu utrzymania walorów środowiskowych, poprzez usuwanie nielegalnych składowisk odpadów.

Dobrzyniówka

Sołectwo położone jest w północno – centralnej części gminy. Dobrzyniówka to istotny obszar ze względu na duży potencjał rozwojowy, zamieszkały przez 703 mieszkańców. Obszar rewitalizacji został wyznaczony na obszarach zamieszkałych i zajmują powierzchnie 77 ha. Z przeprowadzonej analizy wynika, że głównym problemem na terenie sołectwa w sferze społecznej jest bezrobocie. Potwierdzeniem tych danych jest niski poziom przedsiębiorczości. Istotny problem stanowi też niewystarczająca infrastruktura kulturowa oraz oświatowa.

W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy potwierdzili istniejący problem z bezrobociem, dodatkowo wskazali na niski poziom aktywności społecznej oraz zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne. Mieszkańcy wskazywali na brak miejsca do realizacji podstawowych działań związanych z kulturą, rekreacją, edukacją oraz sportem. W danej okolicy brakuje miejsca gdzie mieszkańcy mogliby aktywnie uczestniczyć w życiu lokalnym, spędzać czas wolny, czy uczestniczyć w kursach i szkoleniach. Mieszkańcy wskazywali też na zły stan drogi i infrastruktury pieszej, co jest bezpośrednio związane z bezpieczeństwem użytkowników drogi.

Najważniejszą potrzebą obszaru jest stworzenie miejsca aktywizującego mieszkańców oraz umożliwiającego świadczenie oferty edukacyjnej, kulturowej oraz rekreacyjnej. Powstała infrastruktura wraz z rozbudowaną ofertą zajęć dla mieszkańców tego regionu pozytywnie wpłynie na poprawę aktywności społecznej, przyczyni się też do rozwijania dodatkowych umiejętności. Działania te pozytywnie wpłyną na kreatywność mieszkańców oraz rozwój przedsiębiorczości. Niezbędnym elementem rewitalizacji jest też poprawa infrastruktury komunikacyjnej.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa warunków edukacyjnych i kulturowych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

- Poprawa możliwości spędzania wolnego czasu, w tym poprzez tworzenie i modernizację terenów rekreacji i wypoczynku.
- Pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.
- Poprawa infrastruktury komunikacyjnej.

Kamionka

Sołectwo Kamionka położone jest w północnej części gminy. Do rewitalizacji został wyznaczony teren zamieszkały o powierzchni 28 ha. Kamionka stanowi potencjalne miejsce rozwoju ze względu na bliskie położenie Miasta Białystok. Koncentracja problemów na danym terenie może jednak przyczynić się do ucieczki mieszkańców sołectwa do większego miasta, oferującego dostęp do podstawowych usług. Dlatego też realizacja działań rewitalizacyjnych może mieć duże znaczenie dla przyszłości danego obszaru.

Problemy społeczne występujące na tym obszarze to przede wszystkim bezrobocie, występujący alkoholizm oraz przemoc w rodzinie. W otoczeniu brakuje podstawowej infrastruktury edukacyjno – rekreacyjnej.

Konsultacje społeczne potwierdziły zjawiska kryzysowe, dodatkowo wskazując na niski poziom aktywności lokalnej, niski poziom współpracy międzyludzkiej oraz niski poziom kreatywności. Główne problemy według mieszkańców są związane z brakiem odpowiedniej infrastruktury społecznej. Dodatkowo mieszkańcy wskazali na problemy dotyczące infrastruktury wodno-ściekowej, zły stan dróg oraz niewystarczające oświetlenie uliczne wpływające na stan bezpieczeństwa mieszkańców. Mieszkańcy uważają, że położenie regionu blisko dużego miasta można wykorzystać poprzez stworzenie nowych i uporządkowanie starych szlaków turystyczno – rekreacyjnych. Stworzenie miejsc rekreacyjnych takich jak np. zbiornik wodny.

Rewitalizacja tego obszaru powinna objąć działania aktywizujące lokalną społeczność, realizację zajęć dodatkowych: sportowych, edukacyjnych oraz rekreacyjnych. Niezbędnym elementem realizacji powyższych zadań jest odpowiednio dostosowana infrastruktura. Dodatkowo należy wykorzystać położenie, dzięki któremu region ma szansę na rozwój gospodarczy i turystyczny. W tym celu należy jednak podjąć działania mające wpływające na atrakcyjność danego obszaru.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Rozwój oferty edukacyjnej, kulturowej oraz rekreacyjnej.
- Poprawa możliwości spędzania wolnego czasu, w tym poprzez tworzenie i modernizację terenów rekreacji i wypoczynku.
- Pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.
- Poprawa bezpieczeństwa na drogach.

Krynickie

Sołectwo Krynickie położone jest w zachodnio – centralnej części gminy. Obszar rewitalizacji obejmuje obszar zamieszkałych (232 osoby) i stanowi 28 ha.

Na analizowanym obszarze mieszkańcy otrzymywali najczęściej pomoc społeczną w wyniku problemów z alkoholem oraz w wyniku długotrwałych chorób. Konsultacje społeczne potwierdziły przeprowadzoną wcześniej analizę, dodatkowo mieszkańcy wskazywali, że problem stanowi ubóstwo oraz zły stan zdrowia mieszkańców. Problem stanowi też niski poziom wykształcenia mieszkańców oraz nieufność międzyludzka. Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na terenie sołectwa jest niewielka. Ogólny stan infrastruktury przestrzenno – funkcjonalnej jest niski, brak dostępu do infrastruktury turystycznej oraz edukacyjnej. Duży problem według mieszkańców stanowi też gospodarka wodno – ściekowa.

Istniejący budynek domu kultury wymaga remontu i wyposażenia. Mieszkańcy wskazywali na niski stopień aktywności ośrodków kulturowych oraz rekreacyjnych. Dlatego jednym z ważniejszych elementów działań rewitalizacyjnych powinien być remont i doposażenie domu kultury w danym regionie. Dzięki takiej inwestycji możliwe będzie rozbudowanie oferty edukacyjnej oraz rekreacyjnej.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców, poprzez działania profilaktyczne, promocję zdrowego stylu życia.
- Rozwój oferty edukacyjnej, kulturowej oraz rekreacyjnej.
- Pobudzanie kreatywności oraz aktywności społecznej mieszkańców.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.
- Poprawa infrastruktury wodno – ściekowej.

Kuriany

Kuriany położone są północno – zachodniej części gminy. Do rewitalizacji został wyznaczony teren zamieszkały o powierzchni 113 ha. Kuriany podobnie jak sołectwo Kamionka stanowi potencjalne miejsce rozwoju ze względu na bliskie położenie Miasta Białystok. Bliskość dużego miasta może mieć też negatywny wpływ na rozwój danego regionu. Koncentracja zjawisk kryzysowych oraz brak odpowiednich działań może spowodować odpływ mieszkańców. Dlatego też obszar został objęty rewitalizacją.

Na terenie tego sołectwa główne problemy to bezrobocie, stan zdrowia mieszkańców oraz przestępstwa. Problem stanowi też aktywność społeczna i zaufanie międzyludzkie. Mieszkańcy w czasie konsultacji społecznych wskazywali na potrzebę poprawy jakości usług kulturowych oraz rekreacyjnych, poprzez wykorzystanie placu po byłej szkole. Nadanie placu nowej funkcji aktywizacji społeczno – przestrzennej, przyczyni się do poprawy stanu zdrowia

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

mieszkańców oraz aktywności społecznej. Zagospodarowanie terenu umożliwi realizację dodatkowych zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych oraz sportowych.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców, poprzez działania profilaktyczne, promocję zdrowego stylu życia.
- Budowanie więzi międzyludzkich.
- Rozwój oferty edukacyjnej, sportowej oraz rekreacyjnej.
- Pobudzanie kreatywności oraz aktywności społecznej mieszkańców.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.

Miniewicze

Miniewicze położone są w centralno – południowej części gminy. Obszar rewitalizacji obejmują zamieszkałe tereny o powierzchni 14 ha. Na terenie sołectwa Miniewicze do problemów można zaliczyć bezrobocie, problem z alkoholizmem oraz niską aktywność społeczną. Sołectwo cechuje też zły stan infrastruktury. Jednym z pozytywnych elementów sołectwa jest stan środowiska naturalnego. Dlatego też z podjęte działania powinny służyć poprawie środowiska oraz promocji i zagospodarowanie infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej.

Dla danego obszaru należy podjąć działania mające na celu aktywizację mieszkańców. Promować zdrowy styl życia poprzez liczne akcje angażujące mieszkańców oraz inwestycję w infrastrukturę rekreacyjną. Działania te pozytywnie wpłyną na stan zdrowia mieszkańców i na problemy z alkoholizmem.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców, poprzez działania profilaktyczne, promocję zdrowego stylu życia.
- Budowanie więzi międzyludzkich.
- Poprawę oraz rozwój infrastruktury rekreacyjno – turystycznej.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.

Pawły

Sołectwo Pawły położone jest w południowej części gminy. Teren rewitalizacji obejmuje 77 ha i zamieszkały jest przez 172 osoby. Do głównych problemów na terenie sołectwa należą: alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość oraz aktywność społeczna. Konsultacje społeczne potwierdziły występowanie alkoholizmu, niską aktywność społeczną, brak współpracy międzyludzkiej, dodatkowo mieszkańcy wskazali na problem bezrobocia oraz ubóstwa. Potwierdzeniem tego jest stosunkowo niska liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w regionie.

Mieszkańcy przede wszystkim wskazywali na potrzebę remontu i przebudowy świetlicy wiejskiej wraz z placem, jako głównego bodźca aktywizującego mieszkańców. Odpowiednia

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

infrastruktura oraz wyposażenie umożliwiłoby realizację licznych spotkań społecznych oraz wzbogacenia oferty edukacyjnej, rekreacyjnej oraz kulturowej. Miejsce do aktywnego spędzania czasu pozwoli na budowanie więzi społecznych i zaufania międzyludzkiego.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawę stanu zdrowia mieszkańców, poprzez działania profilaktyczne, promocję zdrowego stylu życia.
- Budowanie więzi międzyludzkich.
- Poprawę oraz rozwój infrastruktury rekreacyjno – turystycznej.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.

Rafałówka

Sołectwo Rafałówka położone jest północno – centralnej części gminy. Obszar rewitalizacji wynosi 77 ha i obejmują część terenu zamieszkałego.

W trakcie analizy na tym terenie zdefiniowano następujące problemy: bezrobocie oraz zły stan zdrowia mieszkańców, szczególnie duża liczba osób długotrwale chorych.

W trakcie konsultacji społecznych mieszkańcy wskazywali na problem bezrobocia oraz alkoholizmu. Najważniejszymi tematami podnoszonymi przez mieszkańców były: aktywność społeczna, uczestnictwo w wydarzeniach kulturowych, poziom kreatywności oraz pomysłowości. W czasie spotkań mieszkańcy wskazywali na potrzebę remontu Domu Kultury w Rafałówce. Obecnie budynek znajduje się w fatalnym stanie, a korzystanie z niego jest praktycznie niemożliwe. Remont oraz wyposażenie Domu Kultury umożliwi realizację dodatkowych zajęć kulturowych oraz edukacyjnych. Mieszkańcy będą mieli odpowiednie miejsce spotkań oraz działalności społecznej co pozytywnie wpłynie na aktywność społeczną. Mieszkańcy dodatkowo wskazywali potrzebę modernizacji sali gimnastycznej przy szkole podstawowej (zły stan techniczny), w której utrudniona jest realizacja zajęć edukacyjno – rozwojowych dla młodzieży.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa warunków edukacyjnych i wychowawczych, co pozwoli na stworzenie konkurencyjnych wobec większych ośrodków warunków rozwojowych dla młodych rodzin,
- Poprawa możliwości spędzania wolnego czasu, w tym poprzez tworzenie i modernizację terenów rekreacji i wypoczynku,
- Pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.

Ryboły

Sołectwo Ryboły leży w południowej części gminy. Obszar rewitalizacji obejmują 191 ha i jest zamieszkały przez 416 osób. Przez Ryboły przebiega ważny ciąg komunikacyjny, droga krajowa S19 będąca fragmentem szlaku „Via Carpatia” stanowiącego szlak transportowy wschodniej części Unii Europejskiej.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Na terenie sołectwa zdefiniowano następujące problemy: bezrobocie, przestępczość, przemoc w rodzinie, niska aktywność społeczna oraz niski poziom przedsiębiorczości.

Konsultacje społeczne potwierdziły przeprowadzoną analizę wskaźnikową na terenie sołectwa. Mieszkańcy jako problem wskazywali bezrobocie, alkoholizm, nieufność międzyludzką, niski stan zdrowia oraz niski poziom wykształcenia.

Jednym z głównych problemów stanowił brak miejsca do aktywnego spędzania czasu. Dodatkowo mieszkańcy wskazywali na problem gospodarki wodno – ściekowej.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców, poprzez działania profilaktyczne, promocję zdrowego stylu życia.
- Działania mające na celu przeciwdziałanie przestępczości oraz przemocy w rodzinie,
- Poprawa infrastruktury gospodarki wodno – ściekowej,
- Działania mające na celu aktywizację społeczną.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.

Zabłudów

Zabłudów położony jest w centrum gminy. Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmujący 28 ha i stanowi część miejscowości Zabłudów.

Ze względu na ograniczoną liczbę mieszkańców jaka może zamieszkiwać obszary rewitalizacji, teren Zabłudowa został podany dodatkowym analizom. W celu określenia szczegółowych problemów na terenie parku i okolicy przeprowadzono pogłębioną analizę dla tego obszaru. Na obszarze sołectwa Zabłudów, w tym na obszarze parku zdefiniowano następujące problemy:

Problemy społeczne:

- Alkoholizm oraz używanie środków odurzających,
- Przestępstwa,
- Niska aktywność społeczna,
- Nieufność międzyludzka,
- Miejsce grupowania się małoletnich zagrożonych demoralizacją.

Problemy przestrzenno – funkcjonalne:

- Pusta przestrzeń w centralnej części miasta,
- Brak odpowiednio przygotowanego i zagospodarowanego miejsca do realizacji spotkań, organizacji wydarzeń kulturowych,
- Niski dostęp infrastruktury rekreacyjno - turystycznej.

Problemy gospodarcze:

- Brak odpowiedniego, atrakcyjnego miejsca do organizacji lokalnych jarmarków,
- Spadek atrakcyjności gospodarczej spowodowany ubożeniem społecznym.

Problemy techniczne:

- Brak odpowiedniego oświetlenia,
- Brak monitoringu,
- Słaby stan infrastruktury komunikacyjnej.

Według pozyskanych informacji, w tym z Krajowej Mapy Zagrożeń na terenie parku występują problemy z używaniem środków odurzających, spożyciem alkoholu oraz grupowaniem się małoletnich zagrożonych demoralizacją. Istotny problem w sołectwie Zabłudów stanowi też niska aktywność społeczna oraz nieufność międzyludzka. Miejski Park w Zabłudowie pomimo swojego istotnego potencjału do rozwoju i aktywizacji społecznej, obecnie uchodzi za miejsce niebezpieczne, w którym dochodzi do licznych wykroczeń. Zamiast wykorzystania wizerunku centrum miasta jako wizytówki całej gminy, park postrzegany jest jako miejsce nieprzyjazne, zaniedbane, a wręcz niebezpieczne. W celu wykorzystania potencjału i możliwości centrum miasta należy je wykorzystać jako miejsce aktywizacji społecznej, budowy zaufania międzyludzkiego, przeciwdziałanie występującym wykroczeń oraz wykorzystanie turystyczno – gospodarcze możliwości parku.

Kierunki działań powinny przede wszystkim wpływać i poprawić stan w następujących obszarach:

- aktywizacja społeczna mieszkańców, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizacja obywatelska mieszkańców,
- przeciwdziałanie patologii społecznym (alkoholizm, wandalizm),
- poprawa bezpieczeństwa,
- wzrost atrakcyjności gospodarczej, w tym turystycznej poprzez odtworzenie i zagospodarowanie zasobów gminy,
- zagospodarowanie oraz modernizacja miejsc do celów kulturowych, rekreacyjnych oraz sportowych.

Rewitalizacja danego obszaru wpływanie pozytywnie na wyznaczone obszary kryzysowe i w sposób kompleksowy przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Problemy społeczne

Rewitalizacja obszaru wpłynie pozytywnie na wyznaczone problemy społeczne takie jak: alkoholizm, używanie środków odurzających, przestępstwa, niska aktywność społeczna, nieufność międzyludzka, w wyniku:

- organizacji oficjalnych uroczystości urzędowo-państwowych oraz imprez kulturalno-rozrywkowych typu jarmarki, festyny ludowe itp.,
- realizacji wspólnych przedsięwzięć (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, itp.).

Problemy przestrzenno – funkcjonalne oraz techniczne

Rewitalizacja danego obszaru wpłynie pozytywnie na problemy przestrzenno – funkcjonalne poprzez:

- uporządkowane i zagospodarowane przestrzeni publicznej,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

- wymiany i uporządkowania nawierzchni,
- podkreślenie lokalizacji miejsc ważnych historycznie,
- uatrakcyjnienie placu poprzez zaprojektowanie nowych miejsc wypoczynku i przebudowę istniejących wraz z nową zielenią niską zlokalizowanie elementów małej architektury,
- zagospodarowanie stawów wodnych,
- montaż oświetlenia oraz monitoringu,
- przywrócenie dawnych funkcji parku miejskiego poprzez przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów,
- poprawa infrastruktury komunikacyjnej.

Problemy gospodarcze

Dzięki przeprowadzeniu rewitalizacji obszaru, znacznie poprawi się atrakcyjność terenu oraz powstanie produkt turystyczny (wizytówka gminy). Park stanie się miejscem organizacji imprez kulturalno-rozrywkowych typu jarmarki, festyny ludowe itp. Realizacja zadania przyczyni się do polepszenia wizerunku miejscowości oraz rozwoju działalności gospodarczej.

Zagłuszany

Sołectwo Zagłuszany leży w centralno – zachodniej części gminy. Obszar rewitalizacji stanowi 28 ha. Przez sołectwo przebiega droga krajowa numer 19 stanowiąca fragment europejskiego szlaku transportowego. Sołectwo położone jest też blisko Białegostoku – Miasta Wojewódzkiego.

Na terenie sołectwa problem stanowi przede wszystkim bezrobocie, stan zdrowia mieszkańców, w tym osoby długotrwale chore oraz alkoholizm. Według mieszkańców problem stanowi aktywność mieszkańców, nieufność międzyludzka, niski poziom kreatywności oraz przedsiębiorczości. Mieszkańcy wskazują na brak infrastruktury umożliwiającej realizację zajęć edukacyjnych i rekreacyjnych. Nisko oceniają jakość wydarzeń kulturowych oraz aktywność ośrodków kulturowych.

Mieszkańcy uważają, że do najpilniejszych działań należy modernizacja oraz wyposażenie świetlicy wiejskiej wraz z zagospodarowaniem terenu wokół niej. Inwestycja da impuls do dalszych działań i pozwoli na realizację zajęć z zakresu edukacji, rekreacji oraz innych imprez mających na celu zbudowanie aktywnej społeczności lokalnej. Miejsce takie może być wykorzystywane do prowadzenia szkoleń aktywizujących bezrobotnych.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa warunków edukacyjnych i wychowawczych, co pozwoli na stworzenie konkurencyjnych wobec większych ośrodków warunków rozwojowych dla młodych rodzin.
- Poprawa możliwości spędzania wolnego czasu, w tym poprzez tworzenie i modernizację terenów rekreacji i wypoczynku,
- Pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.

Zwierki

Sołectwo Zwierki leży w centralno – zachodniej części gminy. Obszar rewitalizacji stanowi 33 ha i zamieszkały jest przez 232 osoby. Podobnie jak w przypadku sołectwa Zagłuszany, przez sołectwo przebiega droga krajowa numer 19 stanowiąca fragment europejskiego szlaku transportowego. Sołectwo położone jest też blisko Białegostoku – Miasta Wojewódzkiego.

Na analizowanym obszarze w sferze społecznej stwierdzono występowanie bezrobocia oraz przestępstwa. Dodatkowo w trakcie trwania konsultacji społecznych mieszkańcy wskazali na problem alkoholizmu oraz aktywności społecznej mieszkańców. Problem stanowi zaufanie oraz współpraca między mieszkańcami. Nisko oceniana została też aktywność ośrodków kulturowych oraz rekreacyjnych. W dużej mierze brak odpowiedniej infrastruktury jest przyczyną braku aktywności mieszkańców, a co za tym idzie braku zaufania i współpracy mieszkańców.

Rozwiązaniem sytuacji jest modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej oraz stworzenie miejsca do rekreacji i sportu. Modernizowana świetlica wraz z wyposażeniem da ogromne możliwości realizacji usług w zakresie edukacji, rekreacji oraz wydarzeń kulturowych. Miejsce może być wykorzystywane przez osoby w różnym wieku, wspólne inicjatywy będą budowały zaufanie międzyludzkie. W ramach różnych projektów możliwe będzie realizacja kursów i szkoleń dla osób potrzebujących.

Do pilnych potrzeb zalicza się:

- Poprawa warunków edukacyjnych i wychowawczych, co pozwoli na stworzenie konkurencyjnych wobec większych ośrodków warunków rozwojowych dla młodych rodzin.
- Poprawa możliwości spędzania wolnego czasu, w tym poprzez tworzenie i modernizację terenów rekreacji i wypoczynku,
- Pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców.
- Wspieranie w powrocie na rynek pracy osób bezrobotnych.

Pomimo wyznaczenia kilku podobszarów rewitalizacji na terenie gminy Zabłudów należy zauważyć, że obszary problemowe są bardzo zbliżone, dlatego też cele oraz kierunki działań będą wyznaczone i skierowane dla całego obszaru rewitalizacji.

6. Analiza SWOT dla obszaru rewitalizacji

Analiza SWOT należy do podstawowych narzędzi, które wykorzystywane są w procesie planowania strategicznego. Bazując na zidentyfikowanej sytuacji wyjściowej, umożliwia sformułowanie takich celów i założeń, które wykorzystują mocne strony analizowanego obszaru i minimalizują jego słabości, a jednocześnie pozwalają na wykorzystanie występujących w otoczeniu szans oraz uniknięcie potencjalnych zagrożeń.

Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

- S - Strengths (silne strony), wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego podmiotu,
- W - Weaknesses (słabe strony), wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego podmiotu,
- O- Opportunities (szanse), wszystko to, co stwarza dla analizowanego podmiotu szansę korzystnej zmiany,
- T - Threats (zagrożenia), wszystko to, co stwarza dla analizowanego podmiotu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Tym samym, czynniki rozwoju można podzielić na wewnętrzne oraz zewnętrzne. Do wewnętrznych czynników zalicza się te, na które lokalna społeczność ma bezpośredni wpływ (silne i słabe strony). Czynniki zewnętrzne umiejscowione są natomiast w bliższym i dalszym otoczeniu badanej jednostki - w większości przypadków jednostka nie ma możliwości oddziaływania/wpływu na omawiane czynniki (szanse i zagrożenia).

Analiza została sporządzona dla wyznaczonego obszaru zdegradowanego.

Tabela 36. Analiza SWOT

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">- Położenie w sąsiedztwie stolicy województwa.- Istniejące walory przyrodnicze.- Potencjał kulturowy.- Istniejące, niewykorzystane zasoby ludzkie.- Potencjał przestrzenny do rozwoju gospodarczego.- Posiadanie terenów inwestycyjnych.- Przebieg przez gminę drogi krajowej.	<ul style="list-style-type: none">- Kumulacja bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.- Problemy związane z niepełnosprawnością (praca, usługi, opieka, bariery)- Niewykorzystany potencjał instytucji kultury.- Zdegradowane obiekty.- Ograniczony dostęp do usług z zakresu poradnictwa psychologicznego.- Brak wystarczającej oferty zagospodarowania wolnego czasu dzieciom i młodzieży.- Stan dróg.- Brak bazy noclegowej.- Zdegradowane przestrzenie podwórkowe.- Niska aktywność społeczna.- Nieufność międzyludzka.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

	<ul style="list-style-type: none"> - Niski poziom bezpieczeństwa (oświetlenie, monitoring, ogrodzenia obiektów publicznych, urządzenia rekreacyjne)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Aktywizacja społeczeństwa. - Modernizacja ośrodków kultury. - Rozwój przedsiębiorczości i turystyki. - Organizacja dodatkowego wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem i/lub marginalizacją społeczną i/lub zawodową. - Rozwój oferty wsparcia wychowawczego i edukacyjnego. - Rewitalizacja przestrzeni wspólnych. - Rozwój oferty/infrastruktury rekreacji na niezagospodarowanych terenach wspólnych. - Rozwój systemu drogowego oraz infrastruktury towarzyszącej. - Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej. - Wsparcie rozwoju sektora kreatywnego. - Pozyskanie funduszy unijnych na rozwój gminy. - Krajowa i regionalna polityka w zakresie pozyskania inwestorów zewnętrznych.. - Zjawisko suburbanizacji. - Wzrost powiązań infrastrukturalnych pomiędzy gminami w ramach Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego 	<ul style="list-style-type: none"> - Niekorzystne rozwiązania systemowe w zakresie pomocy społecznej. - Niekorzystne rozwiązania systemowe w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych. - Zastój w zakresie rozwoju gospodarczego. - Brak wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć przyczyniających się do rewitalizacji zdegradowanych obszarów - Starzejące się społeczeństwo. - Marginalizacja małych gmin ościennych na rzecz ośrodka regionalnego. Wysoka pozycja konkurencyjna obszaru aglomeracji białostockiej. - Ograniczenia pozyskania środków zewnętrznych na inwestycje.

Źródło: Opracowanie własne

7. Wizja

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości obszarów rewitalizacji w perspektywie kilku najbliższych lat. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą wszyscy zaangażowani partnerzy, tj. władze samorządowe gminy, partnerzy społeczni i gospodarzy oraz mieszkańcy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza cała wspólnota obszaru funkcjonalnego. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

Wizja jest obrazem przyszłości, którą uczestnicy społeczności chcą wykreować, koncepcja przyszłości obszarów, najbardziej fundamentalna aspiracja, która powinna być wspólna dla organów gminy, jak i wszystkich podmiotów ją tworzących. Biorąc pod uwagę wyniki analizy, aspiracje wyrażane przez mieszkańców gminy oraz władze gminy zdefiniowano kluczowe elementy, które powinny znaleźć swoje odbicie w głównych kierunkach rozwoju gminy.

Wizją podobszarów rewitalizacji jest następująca:

Obszary rewitalizacji charakteryzujące się aktywnością i otwarciem społecznym.

Obszary rewitalizacji to miejsca intensywnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, tworzący przyjazną i atrakcyjną przestrzeń do życia dla wszystkich jej mieszkańców.

Rewitalizacja wskazanych podobszarów służyć będzie włączeniu mieszkańców w różne wymiary życia społecznego. W efekcie realizacji działań rewitalizacyjnych osoby oraz grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją społeczną uzyskają możliwość szerszego zaspokajania różnego rodzaju potrzeb życiowych i społecznych. W szczególności zwiększona zostanie możliwość korzystania z zakresu pomocy społecznej, edukacji i kultury. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne pozwolą zwiększyć kompetencje i umiejętności zawodowe mieszkańców, co przyczyni się do ograniczenia ubóstwa oraz zmniejszenia bezrobocia. Rewitalizacja wyznaczonych obszarów doprowadzi też do poprawy bezpieczeństwa na tych terenach oraz zwiększenia ich estetyki. Uzupełniona zostanie infrastruktura rekreacyjna.

Wartości i elementy będące podstawą realizacji wizji obszarów rewitalizacji:

- Dobrobyt mieszkańców - komfort życia, bezpieczeństwo, zdrowie;
- Solidarność, partycypacja, poszanowanie form dialogu;
- Edukacja, rozwój zawodowy i osobisty;
- Szacunek, tolerancja, przyzwoitość, honor, życzliwość.

Standardy zachowań:

- Rozwój obszarów rewitalizacji odbywa się w sposób zaplanowany, przemyślany i profesjonalny, gwarantujący racjonalność i efektywność podejmowanych działań.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

- Podejmowanie ważnych dla rozwoju Gminy i jej mieszkańców decyzji i działań odbywa się w oparciu o zasadę transparentności, z możliwie największym udziałem jego mieszkańców (konsultacje społeczne, partycypacja społeczna).
- Kierowanie się konsekwencją w realizacji ustalonych celów i zamierzeń zwracając szczególny nacisk na jakość realizowanych działań (tj. terminowość, zapewnienie odpowiednich zasobów w tym finansowych).
- Stawianie na merytorykę w podejmowanych działaniach.
- W zarządzaniu Gminą i jej rozwojem wykorzystanie nowoczesnych metod i technologii.
- Współpraca międzysektorowa jest kluczowa dla skutecznego i efektywnego rozwoju.

8. Cele rewitalizacji i główne kierunki działań

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe tj. integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, lokalnej gospodarki oraz przestrzeni - środowiska i infrastruktury. Ponadto zaplanowane przedsięwzięcia muszą być skoncentrowane terytorialnie i powinny być prowadzone w sposób zaplanowany, spójny oraz zintegrowany poprzez program rewitalizacji. Według definicji określonej przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju rewitalizacja jest procesem wieloletnim, który prowadzonym we współpracy z lokalną społecznością.

Cele rewitalizacji

Spoleczne:

1. Aktywizacja i promocja zaangażowania społecznego,
2. Poszerzenie oferty edukacyjno- kulturalnej oraz możliwości rozwijania zainteresowań,
3. Rozwój oferty rekreacyjno-sportowej,
4. Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego i społecznego.

Gospodarcze:

1. Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców,
2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Przestrzenno – funkcjonalnych, środowiskowych oraz technicznych.

1. Rozbudowa, modernizacja oraz poprawa stanu technicznego infrastruktury społecznej,
2. Poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej,
3. Rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjno-sportowej,
4. Rozwój i zagospodarowanie przestrzeni turystycznej,
5. Poprawa infrastruktury środowiskowej,
6. Poprawa estetyki i uporządkowanie przestrzeni publicznych.

Tabela 37. Cele i kierunki działań

Sfery	Cele	Kierunki działań
Społeczne	1. Aktywizacja i promocja zaangażowania społecznego	Wspieranie różnych form współpracy i współdziałania instytucji publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych, kościelnych, wyznaniowych oraz mieszkańców.
		Wsparcie tworzenia i działania klubów i świetlic środowiskowych oferujących szeroki wachlarz działań dla społeczności lokalnej.
		Wsparcie integracji międzypokoleniowej, szczególnie osób młodych i starszych, wymiany wiedzy i doświadczeń.
	2. Poszerzenie oferty edukacyjno- kulturalnej oraz możliwości rozwijania zainteresowań	Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych, przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych.
		Wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów (np. wsparcie uzdolnionej młodzieży poprzez system stypendiów i nagród).
		Kształtowanie postaw uczenia się przez całe życie oraz zdobywania nowych kompetencji.
	3. Rozwój oferty rekreacyjno-sportowej	Organizacja aktywności (sportowej, twórczej, kulturalnej) dla osób dorosłych i starszych.
		Utworzenie systemów szkolenia młodzieży w wybranych dyscyplinach

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

		sportowych.
		Organizacja imprez i zawodów w nowych dyscyplinach sportowych.
	4. Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego i społecznego	Prowadzenie działań interwencyjnych i profilaktycznych dla osób uzależnionych.
		Prowadzenie programów pokazujących nowe horyzonty i możliwości rozwoju osób korzystających z pomocy społecznej (uzależnionych od korzystania z pomocy społecznej).
Gospodarcze	1. Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców	Aktywizacja zawodowa mieszkańców, w szczególności osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.
		Rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży.
		Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (staże, wsparcie doradcze, szkoleniowe, roboty interwencyjne, prace społecznie użyteczne).
		Realizacja projektów aktywizujących zawodowo ludzi i działań edukacyjno-szkoleniowych.
	2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	Tworzenie i efektywne wykorzystywanie produktów lokalnych.
		Przygotowanie i udostępnianie nowych terenów pod inwestycje, działalność gospodarczą, usługową dla mieszkańców.
		Rozwój stref aktywności gospodarczej i turystycznej na terenie gminy.
Przestrzenno - funkcjonalne, techniczne, środowiskowe	1. Rozbudowa, modernizacja oraz poprawa stanu technicznego infrastruktury społecznej	Przeprowadzenie renowacji, kompleksowych remontów oraz wyposażenia obiektów służących celom publicznym, wykorzystywanym przez organizacje pozarządowe, formalne i nieformalne grupy działania (centra aktywności lokalne, centra wolontariatu, świetlice i kluby osiedlowe, siedziby organizacji pozarządowych).
	2. Poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych.
		Budowa ciągów pieszych przy drogach.
		Przebudowa i rozwój systemu oświetlenia ulicznego.
	3. Rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjno-sportowej	Zrównoważony rozwój infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej.
		Zagospodarowanie terenów przyszkolnych pod kątem ich wykorzystania rekreacyjno-sportowego oraz wyposażenie w sprzęt sportowy.
		Modernizacja i rozwój bazy oświatowej, dbałość o właściwe wyposażenie szkół.
	4. Rozwój i zagospodarowanie przestrzeni turystycznej	Tworzenie warunków dla rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej na terenie gminy.
		Uporządkowanie istniejących, wyznaczenie i zbudowanie nowych szlaków turystycznych (rowerowych, pieszych, konnych) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (punkty widokowe, miejsca na ogniska, ścieżki edukacyjne itp.).
	5. Poprawa infrastruktury środowiskowej	Kompleksowa ochrona zasobów wodnych poprzez rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.
		Doskonalenie systemu gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi i likwidacja dzikich wysypisk śmieci.
Wsparcie poprawy warunków termicznych budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz przedsiębiorstw.		
Wsparcie wykorzystania energooszczędnych i niskoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz w przedsiębiorstwach.		
6. Poprawa estetyki i uporządkowanie przestrzeni publicznych,	Remonty i modernizacje budynków publicznych.	
	Zagospodarowanie nieużytków oraz renowacja terenów zielonych, poprawa estetyki, wprowadzenie małej architektury, oświetlenia, tworzenie ścieżek, instalacji artystycznych.	

Źródło: Opracowanie własne

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

9. Projekty rewitalizacyjne

Kompleksowe wdrożenie Programu Rewitalizacji wymaga zastosowania podejścia projektowego. Zadaniem planowanych projektów jest etapowe wprowadzenie zmian, które w okresie do 2023 roku przyczynią się do realizacji wizji rewitalizacji.

Realizacja projektów powinna być inicjowana i koordynowana przez samorząd we współpracy z lokalnymi społecznościami, sektorem biznesu, organizacjami pozarządowymi.

Poniżej zaprezentowano listę wyodrębnionych przedsięwzięć dotyczących bezpośrednio komponentu społeczno-gospodarczego.

Lp	Nazwa projektu	Lokalizacja	Instytucje realizujące projekt	Sfera
1.	Atrakcyjni na rynku pracy	Obszar rewitalizacji	PUP, NGO, UG, CIS	Społeczna, Gospodarcza
2.	Kompetentny Pracownik	Obszar rewitalizacji	PUP, NGO, UG, CIS	Społeczna, Gospodarcza
3.	Przedsiębiorczy Zabłudów	Obszar rewitalizacji	PUP, NGO, UG, CIS	Społeczna, Gospodarcza
4.	Aktywny Zabłudów	Obszar rewitalizacji	UG, CIS, NGO	Społeczna
5.	Wsparcie działań turystycznych	Obszar rewitalizacji	PUP, NGO, UG, CIS	Społeczna, Gospodarcza
6.	Zabłudów – moje miejsce na ziemi	Obszar rewitalizacji	PUP, NGO, UG, CIS	Społeczna
7.	Centrum Aktywności Obywatelskiej	Obszar rewitalizacji	PUP, NGO, UG, CIS	Społeczna
8.	Ekologiczny Styl Życia - Promowanie zdrowego stylu życia	Obszar rewitalizacji	placówki oświatowe, ośrodki kultury, NGO, UG	Społeczna
9.	Młody Mistrz – sport jako szkoła charakteru, odpowiedzialności i kultury osobistej	Obszar rewitalizacji	placówki oświatowe, ośrodki kultury, NGO, UG	Społeczna, Gospodarcza
10.	Biblioteka oknem na świat	Obszar rewitalizacji	placówki oświatowe, ośrodki kultury, NGO, UG	Społeczna, Gospodarcza
11.	Autorytety	Obszar rewitalizacji	placówki oświatowe, OPS, NGO, UG	Społeczna
12.	Aktywizacja kulturalna seniorów	Obszar rewitalizacji	UG, NGO, OPS	Społeczna
13.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	Obszar rewitalizacji	UG, MOPS	Społeczna

Szczegółowa charakterystyka wyszczególnionych powyżej projektów znajduje się w załączniku nr 2 „Karty przedsięwzięć społeczno-gospodarczych”.

Poniżej zaprezentowano listę przedsięwzięć inwestycyjnych dotyczących bezpośrednio komponentu przestrzenno- środowiskowego, technicznego oraz środowiskowego.

Lp	Projekt	Lokalizacja	Inwestor	Sfera
----	---------	-------------	----------	-------

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Obszar rewitalizacji				
1.	Uporządkowanie i stała kontrola dzikich wysypisk śmieci	Obszar rewitalizacji	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno-funkcjonalna, Środowiskowa
2.	Budowa ścieżek rowerowych: edukacyjno - turystycznych	Obszar rewitalizacji	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno - funkcyjna, Środowiskowa,
3.	Umieszczanie nowych i bieżąca renowacja tablic informacyjnych o ważnych wydarzeniach historycznych, kulturowych i przyrodniczych, jako element edukacji turystycznej.	Obszar rewitalizacji	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno – funkcjonalna, Techniczna,
4.	Ochrona i reaktywacja zniszczonych lub zapomnianych zabytków kultury i turystyki.	Obszar rewitalizacji	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno – funkcjonalna, Techniczna,
5.	Gminny Ośrodek Kultury	Obszar zdegradowany - Zabłudów	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno - funkcjonalna
Obszar rewitalizacji - Cieluszki				
1.	Modernizacja i zaadaptowanie budynku po dawnej Szkole Podstawowej wraz z placem	Obszar rewitalizacji - Cieluszki	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno – funkcjonalna, Techniczna
Obszar rewitalizacji - Dobrzyniówka				
1.	Wybudowanie budynku świetlicy w ramach inicjatywy lokalnej - integracja i aktywizacja mieszkańców.	Obszar rewitalizacji - Dobrzyniówka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno – funkcjonalna, Techniczna
2.	Przebudowa/remont dróg i chodników.	Obszar rewitalizacji - Dobrzyniówka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna
3.	Odnowa pomnika	Obszar rewitalizacji - Dobrzyniówka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna
4.	Budowa boiska sportowego oraz siłowni zewnętrznej	Obszar rewitalizacji - Dobrzyniówka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna
Obszar rewitalizacji - Kamionka				
1.	Miejsce rekreacji wiejskiej i placu zabaw dla dzieci	Obszar rewitalizacji - Kamionka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno – funkcjonalna, Techniczna
2.	Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego	Obszar rewitalizacji - Kamionka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna
3.	Budowa sieci wodociągowej.	Obszar rewitalizacji - Kamionka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna, Środowiskowa,
4.	Rewitalizacja terenu rekreacyjnego ze stawem	Obszar rewitalizacji - Kamionka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno - funkcjonalna
5.	Budowa zbiornika retencyjnego pomiędzy wsiami Kamionka i Zajezerce	Obszar rewitalizacji - Kamionka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno – funkcyjna, Środowiskowa
Obszar rewitalizacji - Krynickie				
1.	Remont/modernizacja domu kultury	Obszar rewitalizacji - Krynickie	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno - funkcjonalna, Techniczna

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

2.	Budowa sieci wodociągowej.	Obszar rewitalizacji - Krynickie	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno – funkcjonalna, Techniczna, Środowiskowa
Obszar rewitalizacji - Kuriany				
1.	Rewitalizacji placu po byłej szkole	Obszar rewitalizacji - Kuriany	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna
Obszar rewitalizacji - Miniewicze				
1.	Odnowienie krzyża na terenie wsi Miniewicze wraz z zagospodarowaniem terenu	Obszar rewitalizacji - Miniewicze	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna,
Obszar rewitalizacji - Pawły				
1.	Przebudowa świetlicy wiejskiej oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy.	Obszar rewitalizacji - Pawły	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno - funkcjonalna, Techniczna
Obszar rewitalizacji - Rafałówka				
1.	Świetlica we wsi Rafałówka	Obszar rewitalizacji - Rafałówka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno - funkcjonalna, Techniczna
2.	Sala gimnastyczna przy szkole podstawowej w Rafałówce	Obszar rewitalizacji - Rafałówka	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna
Obszar rewitalizacji - Ryboły				
1.	Budowa placu zabaw oraz boiska.	Obszar rewitalizacji - Ryboły	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna
Obszar rewitalizacji - Zabłudów				
1.	Rewitalizacja parku wraz ze stawiami w Zabłudowie	Obszar rewitalizacji - Zabłudów	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna, Techniczna, Środowiskowa,
Obszar rewitalizacji - Zagruszany				
1.	Przebudowa świetlicy wiejskiej oraz modernizacja placu zabaw	Obszar rewitalizacji - Zagruszany	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno - funkcjonalna
Obszar rewitalizacji - Zwierki				
1.	Modernizacja świetlicy wiejskiej	Obszar rewitalizacji - Zwierki	Gmina Zabłudów	Społeczna, Gospodarcza, Przestrzenno - funkcjonalna
2.	Przebudowa placu zabaw wraz z budową siłowni plenerowej	Obszar rewitalizacji - Zwierki	Gmina Zabłudów	Społeczna, Przestrzenno - funkcyjna,

Szczegółowa charakterystyka wyszczególnionych powyżej projektów znajduje się w załączniku nr 3 „Karty przedsięwzięć inwestycyjnych”.

10. System realizacji (wdrażania) Programu rewitalizacji

Jednym z ważniejszych elementów decydujących o skuteczności dokumentów planistycznych jest system ich wdrażania. Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów jest jednym z programów operacyjnych gminy, zawierającym konkretne zestawy zadań do realizacji w wyznaczonych obszarach. Wdrażanie Programu Rewitalizacji Gminy będzie się odbywać przy uwzględnieniu systemu wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Z kolei ze strony JST najistotniejszą rolę we wdrażaniu niniejszego dokumentu będą miały komórki organizacyjne Urzędu Gminy.

Zgodnie z kompetencjami, w pierwszej kolejności należy wskazać organ stanowiący oraz organ wykonawczy gminy. Ten pierwszy – Rada Gminy – będzie odpowiedzialny za podejmowanie decyzji stwarzających główne ramy dla funkcjonowania systemu wdrażania GPR. Burmistrz, to podmiot właściwy w kwestiach dotyczących bieżącej organizacji i nadzoru nad realizacją GPR oraz podmiotów zaangażowanych w ten proces.

Komitet Rewitalizacji zostanie powołany w trybie przewidzianym w Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1023), (art. 7). Będzie to podmiot stanowiący forum współpracy i dialogu na rzecz rewitalizacji, integrujący działalność organów gminy, lokalnej administracji, organizacji pozarządowych, lokalnych przedsiębiorców, mieszkańców – wszystkich tych interesariuszy, którzy mogą i chcą się włączyć w proces wyprowadzania obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej.

Tabela 38. Schemat organizacyjny

PODMIOT	ZAKRES ZADAŃ
POZIOM DECYZYJNY	
RADA GMINY	<ul style="list-style-type: none"> - uchwała Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów, - przyjmuje zmiany (modyfikacje) w GPR, - określa, w drodze uchwały, zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji, - podejmuje inne decyzje (w tym uchwały) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji GPR.
BURMISTRZ MIASTA	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzi ogólną koordynację nad wdrażaniem GPR, - przyjmuje Roczny harmonogram realizacji GPR, - przygotowuje informację z realizacji GPR, - powołuje Komitet Rewitalizacji, - zapewnia obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji, - podejmuje decyzje (merytoryczne i organizacyjne).
KOMITET REWITALIZACJI	<ul style="list-style-type: none"> - forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji, - pełni funkcję opiniodawczo – doradcą Burmistrza, - posiada uprawnienia do wyrażania opinii, w tym m.in. dotyczących informacji z realizacji GPR, Rocznych harmonogramów realizacji GPR, raportów z ewaluacji GPR, - Komitet posiada uprawnienia do wyrażania propozycji rozwiązań usprawniających proces rewitalizacji.
POZIOM WDROŻENIOWY	
WYZNACZONY WYDZIAŁ GMINY	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje Roczny harmonogram realizacji GPR, - koordynuje realizację GPR, - organizuje i prowadzi monitoring GPR we współpracy z innymi komórkami

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

	<p>urzędu i gminnymi jednostkami organizacyjnymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzi monitoring zewnętrznych źródeł finansowania rewitalizacji, - organizuje system informacji dotyczącej możliwości finansowania rewitalizacji z zewnętrznych źródeł, - prowadzi rejestr zaświadczeń wydawanych wnioskodawcom na potrzeby składanych aplikacji (źródła zewnętrzne), potwierdzających komplementarność projektu z GPR, - organizuje system ewaluacji GPR, - opracowuje informację z realizacji GPR, - utrzymuje kontakt z Komitetem Rewitalizacji oraz interesariuszami GPR, - koordynuje działania promujące rewitalizację oraz wdrażanie mechanizmów włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji, - gromadzi dane (np. analizy, badania, sprawozdania, rejestry) dotyczące rewitalizacji.
<p>WŁAŚCIWE MERYTORYCZNIE WYDZIAŁY/KOMÓRKI URZĘDU GMINY, GMINNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - planują i przygotowują do realizacji przedsięwzięcia inwestycyjne i remontowe, - realizują przedsięwzięcia inwestycyjne i remontowe oraz ich rozliczanie, - planują i przygotowują do realizacji przedsięwzięcia o wymiarze społecznym (tzw. projekty „miękkie”) - nawiązują współpracę z partnerami społecznymi i/lub instytucjonalnymi dotyczące partnerstw projektowych, - przygotowują materiały do wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć z funduszy celowych, - informują oraz aktywizują interesariuszy rewitalizacji (potencjalnych wnioskodawców i/lub beneficjentów), - prowadzą sprawozdawczość dotyczącą poziomu zaawansowania realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
<p>WNOSKODAWCY PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH</p>	<ul style="list-style-type: none"> - realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne spójne z wizją, celami rewitalizacji oraz wytyczonymi kierunkami działania, - współpracują z operatorem rewitalizacji w zakresie prowadzenia sprawozdawczości dotyczącej poziomu zaawansowania realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Źródło: Opracowanie własne

Podmiotem prowadzącym bezpośrednią koordynację nad wdrażaniem GPR będzie operator rewitalizacji – wyznaczony Wydział Gminy, realizujący szereg zadań organizacyjnych, analitycznych, informacyjnych, animacyjnych, itp.

Właściwe merytorycznie wydziały/komórki Urzędu Gminy oraz gminne jednostki organizacyjne z jednej strony będą bezpośrednimi realizatorami przedsięwzięć rewitalizacyjnych, z drugiej zaś – z racji swego osadzenia kompetencyjnego – będą mogły pełnić funkcję wspierającą (organizacyjnie), informacyjną, animacyjną w odniesieniu do innych interesariuszy (zarówno wnioskodawców, jak i beneficjentów rewitalizacji).

Pozostali wnioskodawcy to podmioty (prywatne, publiczne czy pozarządowe), które poprzez realizację zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będą się przyczyniały do implementacji założeń rewitalizacji. Zarówno administracja gminna, jak i pozostałe podmioty realizujące projekty rewitalizacyjne powinny pozostawać we współpracy z operatorem rewitalizacji w celu usprawniania procesów rewitalizacji (poprzez uczestnictwo w monitoringu i ewaluacji GPR).

Zarządzanie rewitalizacją podzielono na trzy etapy:

- przygotowanie rewitalizacji (Etap 1),
- prowadzenie rewitalizacji (Etap 2),
- ocenę rewitalizacji (Etap 3).

Etap 1 – Przygotowanie rewitalizacji

Główne działania jakie zostały podjęte w ramach tego etapu związane były z właściwym rozpoznaniem sytuacji problemowej, występujących potrzeb (diagnozowanie) oraz ich osadzeniem przestrzennym. Ten pakiet działań pozwolił dokonać właściwej delimitacji obszarów zdegradowanych oraz tych, które zostaną poddane rewitalizacji, tak aby interwencja publiczna była kierowana do właściwych środowisk z uwzględnieniem ich rozmieszczenia przestrzennego. Na tym etapie dokonano także pogłębionej analizy występujących problemów.

Interesariusze obszaru rewitalizacji (rozumiani zarówno jako podmioty/osoby realizujące w przyszłości przedsięwzięcia rewitalizacyjne, jak i jako beneficjenci tych przedsięwzięć), zostali włączeni na wskazanym etapie z wykorzystaniem form odpowiadających szerokiej partycypacji społecznej, poprzez udział w konsultacjach społecznych poświęconym pogłębionej analizie problemów i potrzeb interesariuszy rewitalizacji. Uczestnicy zaproponowanych form partycypacji społecznej współdecydowali o uwzględnianych w diagnozie i delimitacji problemach i potrzebach. Konsultacje społeczne były elementem wpływającym na delimitację obszaru zdegradowanego i rewitalizacji poprzez zgłaszanie wniosków i propozycji zmian. Przeprowadzona ankietyzacja pomogła określić skalę problemów. Znajomość problemów i potrzeb oraz grup docelowych dała podstawę do formułowania wizji i celów rewitalizacji, które znalazły swoje odzwierciedlenie w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych. Materialnym efektem wskazanego pakietu działań jest opracowanie oraz uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji.

Etap 2 – Wdrażanie

Istotnym etapem realizacji rewitalizacji będzie wdrażanie przyjętych założeń (celów, kierunków działania, przedsięwzięć). Na tym etapie szczególną rolę do odegrania mają wnioskodawcy, którzy będą realizować przedsięwzięcia bezpośrednio wpisane do GPR i/lub komplementarne z jego założeniami. Niezbędnym działaniem uzupełniającym, prowadzonym przez operatora rewitalizacji oraz właściwe merytorycznie podmioty, będzie polityka informacyjna oraz aktywizacja interesariuszy rewitalizacji. Ta ostatnia, rozumiana jako działania ukierunkowane na podnoszenie zaangażowania zarówno wnioskodawców/potencjalnych wnioskodawców, jak i beneficjentów. W ramach opisywanego etapu niezbędne będzie prowadzenie monitoringu postępów rewitalizacji (osiągania zakładanych celów i kierunków działania oraz opisujących je wskaźników). Informacje płynące z monitoringu, będące efektem prowadzonych prac analitycznych z wykorzystaniem narzędzi właściwych do prowadzenia badań nad wdrażaniem polityk publicznych, ukazywały będą postępy rewitalizacji, bądź też będą identyfikowały przeszkody w implementacji. Monitoring GPR będzie realizowany w cyklu rocznym.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Wdrażanie GPR będzie miało charakter partycypacyjny (w szerokim stopniu) ze względu na fakt, iż część przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie realizowana przez podmioty społeczne (które miały możliwość zgłoszenia takich projektów do GPR). Także ankietyzacja interesariuszy prowadzona w ramach tego etapu przysłuży się lepszemu organizowaniu systemu wdrażania rewitalizacji.

Etap 3 - Ocena rewitalizacji

Proces monitoringu będzie miał charakter partycypacyjny, także w kontekście dokonywania oceny rewitalizacji – Komitet Rewitalizacji opiniował będzie przygotowaną informację z realizacji GPR, jak również będzie mógł proponować rozwiązania racjonalizujące wdrażanie rewitalizacji. Takie usytuowanie Komitetu Rewitalizacyjnego, jako podmiotu o reprezentatywnym składzie interesariuszy, zapewniłoby realizację szerokiej partycypacji społecznej.

Dodatkowym narzędziem oceny rewitalizacji będzie ewaluacja przeprowadzana cyklicznie – co cztery lata. Będzie to tzw. ewaluacja *mid-term*, która w uzasadnionych sytuacjach, może skutkować modyfikacją GPR. W sytuacji wystąpienia istotnych zmian w otoczeniu gminy, jak i postępów wdrażania GPR, skutkujących modyfikacją celów rewitalizacji czy innymi istotnymi odstępstwami od obecnego kształtu programu, przeprowadzona będzie ewaluacja *ex-post*. Obie oceny będą zasilone informacjami pochodzącymi od interesariuszy rewitalizacji (ankietyzacja interesariuszy) oraz zaopiniowane przez Komitet Rewitalizacji, co przyczyni się do uspołecznienia wskazanego etapu z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej. Szczegółowe wytyczne dotyczące monitoringu oraz oceny (ewaluacji) znajdują się w kolejnym rozdziale GPR.

Tabela 39. Etapy realizacji Programu

Etap	Podejmowane działania	Efekt podejmowanych działań	Formy partycypacji (włączania interesariuszy)
PRZYGOTOWANIE REWITALIZACJI	Rozpoznanie sytuacji (diagnozowanie): - identyfikacja problemów miasta, - identyfikacja obszarów kumulacji negatywnych zjawisk (problemów), - pogłębiona analiza problemów i potrzeb.	1. Diagnoza gminy 2. Delimitacja obszaru zdegradowanego i rewitalizacji	Konsultacje społeczne, Formularz zgłaszania uwag, Ankietyzacja mieszkańców.
	Projektowanie i wybór rozwiązań (programowanie): - określenie wizji i celów rewitalizacji, - identyfikacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych, - określenie ram (organizacyjnych oraz finansowych) realizacji rewitalizacji.	1. Gminny Program Rewitalizacji	Wskazanie oczekiwanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Konsultacje społeczne. Ankietyzacja mieszkańców - interesariuszy.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

PROWADZENIE REWITALIZACJI	Realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy. Prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji.	1. Roczne harmonogramy realizacji GPR 2. Roczne sprawozdania z realizacji GPR 3. Opcjonalnie modyfikacja GPR	Komitet Rewitalizacji (współdecydowanie oraz kontrola) Konsultacje społeczne (współdecydowanie) Ankietyzacja interesariuszy (współdecydowanie)
OCENA REWITALIZACJI	Przyjęcie sprawozdania z realizacji rewitalizacji (rokrocznie) Przeprowadzenie ewaluacji mid-term Przeprowadzenie ewaluacji ex-post	1. Ewaluacja mid-term 2. Opcjonalnie modyfikacja GPR 3. Ewaluacja ex-post	Komitet Rewitalizacji (kontrola obywatelska) Ankietyzacja interesariuszy (współdecydowanie)

Źródło: Opracowanie własne

11. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Bardzo ważnym elementem procesu rewitalizacji jest prowadzenie rzetelnego monitoringu skuteczności wdrażanych działań i podejmowanych projektów. W celu skutecznego przeprowadzenia procesu rewitalizacji, efektywnego wykorzystania zasobów, szczególnie finansowych, niezbędnym jest przeprowadzanie analiz podejmowanych czynności na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej. System monitoringu wzmocni proces koordynacji wdrażania i zarządzania procesem rewitalizacji jak również przyczyni się do wzrostu poczucia odpowiedzialności za podejmowane działania.

Założeniem systemu monitoringu jest ocena przyjętej logiki interwencji, zgodnie z którą wykorzystywane zasoby mają przyczynić się do wypracowania określonych działań, przez co zostaną osiągnięte odpowiednie rezultaty.

System monitoringu stanowi także nawiązanie do wykonanych diagnoz oraz odnosi się do zidentyfikowanych problemów. Wskaźniki odnoszą się do osiągania określonych celów oraz oceny sytuacji na obszarze rewitalizacji.

Za gromadzenie i weryfikację danych będzie odpowiadała Komórka ds. koordynowania, wdrażania, nadzorowania i monitorowania Programu rewitalizacji – wyznaczona w strukturach Urzędu Gminnego. Do zadań komórki będzie należało organizowanie bądź zlecanie badań opinii mieszkańców dotyczącego oceny mieszkańców nt. skuteczności procesu rewitalizacji, a także dokonanie oceny pozyskanych danych i sporządzenie na tej podstawie sprawozdania zawierającego wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych czynności.

Sprawozdania związane z realizacją procesu rewitalizacji będą corocznie publikowane za pomocą strony internetowej miasta oraz Biuletynu Informacji Publicznej.

Program Rewitalizacji będzie też cyklicznie weryfikowany oraz aktualizowany. Proces ten będzie przeprowadzany przy udziale organów opiniujących – ciała doradczego ze strony społecznej oraz powołanego Komitetu Rewitalizacji. Program po aktualizacji będzie podlegał konsultacjom społecznym i po uwzględnieniu uwag z tego procesu zostanie wdrożony w życie.

Pierwszym etapem wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji gminy Zabłudów będzie przyjęcie Programu stosowną uchwałą Rady Gminy. Ewentualność nowelizacji dokumentu również wiązała się będzie z przyjęciem odpowiedniej uchwały. Wszelkie dokumenty ewaluacyjne, sprawozdania z realizacji inwestycji oraz sprawozdania okresowe realizacji Programu będą adresowane do Rady Gminy. Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiązać się będzie z udziałem podmiotu

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

zarządzającego i koordynującego poszczególne działania, a także monitoring i ocenę programu. Głównym zadaniem organów Gminy Zabłudów w zarządzaniu Gminnym Programem Rewitalizacji jest jego ukierunkowanie, uchwalenie, kontrolowanie i ocenie z punktu widzenia rozwoju gminy. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji Programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp. Szczególne znaczenie odgrywać w tym względzie będzie wyodrębniona jednostka, tj. Komitet Rewitalizacji, będący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Pełnić będzie również funkcję opiniodawczo-doradczą burmistrza. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji (w tym koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Zabłudów) zapewniające wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli, określi w drodze uchwały Rada Gminy w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Podjęcie przedmiotowej uchwały poprzedzone zostanie konsultacjami społecznymi. Po przyjęciu uchwały, poszczególni członkowie Komitetu Rewitalizacji niezwłocznie zostaną powołani przez Burmistrza Gminy Zabłudów. W skład Komitetu Rewitalizacji mogą zostać powołani m.in.:

- 2 reprezentantów Burmistrza Gminy, w tym Przewodniczący oraz Sekretarz,
- 1 reprezentant Rady Gminy,
- 1 reprezentant organizacji społecznych (lokalnych stowarzyszeń, OSP, klubów sportowych) wyłoniony w drodze konsultacji z tymi organizacjami,
- 1 reprezentant lokalnych przedsiębiorców.

Zadania Komitetu Rewitalizacji obejmować będą m.in.:

- koordynowanie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie przestrzegania zasad wdrożenia zarówno o charakterze wewnętrznym, przyjętym w uchwale Rady Gminy, jak i zewnętrznym, związanym z finansowaniem projektów rewitalizacyjnych ze środków unijnych,
- opiniowanie propozycji zmian przedstawianych przez Burmistrza Radzie Gminy w zakresie Gminnego Programu Rewitalizacji,
- planowanie zmian w oparciu o elastyczność programu oraz możliwość pojawienia się nowych partnerów zainteresowanych nowymi projektami rewitalizacyjnymi,
- opiniowanie wniosków przedkładanych przez beneficjentów/partnerów realizujących określone projekty rewitalizacyjne,
- promowanie działań rewitalizacyjnych i rozwijanie komunikacji społecznej w sektorach: publicznym, społecznym i gospodarczym, celem rozszerzania partnerstwa i partycypacji społecznej,
- współpraca z Burmistrzem w zakresie monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ze względu na cel i charakter Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowaniu nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców obszarów kryzysowych, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych. Komitet Rewitalizacji jako koordynator i inicjator współpracy pomiędzy interesariuszami z obszaru poddawanego rewitalizacji odpowiedzialny będzie za zapewnienie partycypacji społecznej w zakresie projektów rewitalizacyjnych. Pozwoli to społeczności lokalnej na aktywny udział w kształtowaniu przestrzeni wokół siebie, a także działanie na rzecz własnych interesów. Ponadto społeczność lokalna jest w stanie dostarczyć istotnych i rzetelnych informacji nt. potrzeb i problemów na obszarze, które są trudne lub wręcz niemożliwe do wychwycenia podczas przeprowadzania wstępnych analiz. Należy zatem umożliwić wymianę informacji i dyskusję o tym, jaki kształt powinna przybrać rewitalizacja. W dialogu powinno uczestniczyć jak najwięcej podmiotów zainteresowanych udziałem w Programie: organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia, przedsiębiorcy, spółdzielnie, mieszkańcy Gminy Zabłudów. Instrumentami służącymi do promowania działań rewitalizacyjnych będą m. in.:

- zebrania w poszczególnych miejscowościach, zwłaszcza z mieszkańcami obszaru rewitalizowanego,
- informacje o realizowanych bądź zakończonych projektach rewitalizacyjnych przekazywane za pośrednictwem tablic ogłoszeń oraz strony internetowej Gminy,
- spotkania, warsztaty, konsultacje projektów z potencjalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi,
- informatory, ulotki, informacje w prasie,
- poczta elektroniczna.

O rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz o formach, w jakich będą prowadzone, powiadamia się nie później niż na 7 dni przed terminem ich przeprowadzenia, w sposób zapewniający udział możliwie szerokiego grona interesariuszy, co najmniej poprzez obwieszczenie, ogłoszenie w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie oraz ogłoszenie na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy. Formami konsultacji społecznych są:

- 1) zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularzy zamieszczonych na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej gminy;
- 2) spotkania, debaty, warsztaty, spacer studyjny, ankiety, wywiady, wykorzystanie grup przedstawicielskich lub zbieranie uwag ustnych.

Konsultacje społeczne prowadzi się z wykorzystaniem co najmniej dwóch form opisanych powyżej. Termin wyznaczony na składanie uwag nie może być krótszy niż 30 dni od dnia powiadomienia o terminie konsultacji. Konsultacje społeczne prowadzi się w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści i odniesienie się do nich, a w przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką konsultowanych treści, z użyciem wizualizacji oraz sporządzonych w języku niespecjalistycznym skrótów i zestawień informacji zawartych w dokumentach poddawanych konsultacjom. Niezwłocznie po zakończeniu każdej z form

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

konsultacji społecznych opracowuje się informację podsumowującą jej przebieg, zawierającą dane o miejscu i czasie jej przeprowadzenia i omówienie jej przebiegu, wraz ze wskazaniem ewentualnych uwag. Głównym celem działalności promocyjnej Gminnego Programu Rewitalizacji jest poinformowanie możliwie szerokiej grupy beneficjentów o projektach rewitalizacyjnych, a także budowanie platformy współpracy dla przedsiębiorców lokalnych i regionalnych oraz organizacji pozarządowych odnośnie partnerstwa na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców i wzmocnienia potencjału gminy. Partycypacja społeczna powinna być zatem ukierunkowana na:

- wzmocnianie potencjału społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników,
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców,
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowego spojrzenia na problemy związane z rozwojem lokalnym.

Ewaluacja i monitorowanie Gminnego Programu Rewitalizacji

W celu zapewnienia prawidłowości realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji konieczne jest zastosowanie systemu monitorowania postępów. Monitorowanie polegać będzie na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi prewencję możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą dwie formy monitoringu:

- Monitoring rzeczowy – polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji nt. postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji.
- Monitoring finansowy – umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji oraz zapewni trwałość osiągniętych rezultatów. Dodatkowym aspektem monitoringu finansowego będzie pomoc partnerom uczestniczącym w rewitalizacji w uzyskaniu informacji nt. możliwych źródeł finansowania zewnętrznego inwestycji.

Poszczególne inwestycje będą objęte jednakowym systemem ewaluacji. Odpowiedzialny za to będzie Komitet Rewitalizacji. Będzie on dokonywał ewaluacji poszczególnych projektów, a także corocznej ewaluacji realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji. W roku 2023 zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji, porównanie osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenie kierunków rewitalizacji na następne lata. Komitet Rewitalizacji wykona wzór karty oceny projektów, która będzie wypełniana przez poszczególne podmioty wykonawcze po zakończeniu realizacji projektu. Umożliwi to skwantyfikowanie wskaźników produktu i rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Mając do dyspozycji karty projektów zrealizowanych już inwestycji, ocenić będzie można ich skuteczność, oszacować zagrożenia i szanse inwestycji o zbliżonym charakterze. Stanowiąc to będzie punkt odniesienia

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

w następnych latach procesu rewitalizacji i pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

Realizacja GPR będzie przebiegała w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji i kierunków działania określonych w programie. Monitoring niniejszego programu prowadzony będzie w oparciu o następujące zasady:

- Monitoring realizowany będzie w cyklu rocznym.
- Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wytyczone wskaźniki rozwoju, będą to wskaźniki produktu oraz rezultatu.
- Źródłem weryfikacji wskaźników będą dane statystyczne, dane źródłowe znajdujące się w dyspozycji Urzędu Gminy, gminnych jednostek organizacyjnych bądź też partnerów – wnioskodawców, którzy współpracując z gminą realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.
- W obiektywnie uzasadnionych przypadkach wskaźniki mogą ulegać modyfikacji.
- Punktem odniesienia, w procesie weryfikacji wskaźników będą dane pochodzące z końca 2014 r. lub końca 2015 r., bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.
- W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu GPR, identyfikowane będą bariery implementacji.
- Wyniki monitoringu przyjmowały będą postać informacji z realizacji GPR
- Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialny będzie operator rewitalizacji.
- Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – poprzez zaangażowanie Komitetu Rewitalizacji oraz konsultacje społeczne.
- Informacja z realizacji GPR przedstawiana będzie Radzie Gminy.

Ewaluacja GPR prowadzona będzie w oparciu o następujące zasady:

- Ewaluacja będzie miała charakter przedmiotowy – analizie zostanie poddany stopień realizacji kierunków działania oraz celów rewitalizacji określonych w GPR.
- Ewaluacja uwzględniła będzie kontekst organizacyjny systemu wdrażania rewitalizacji.
- Ewaluacja typu mid-term zostanie przeprowadzona w połowie trwania programu.
- W razie zaistnienia potrzeby znacznej modyfikacji GPR, prowadzącej do zmiany celów oraz wizji rewitalizacji, przeprowadzona zostanie ewaluacja typu ex-post, obejmująca okres od początku obowiązywania GPR.
- Ewaluacja uwzględniła będzie analizę wpływu czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych na realizację GPR.
- Za organizację ewaluacji odpowiedzialny będzie operator rewitalizacji;
- Wyniki ewaluacji przyjmą postać raportów.
- Wyniki ewaluacji będą opiniowane przez Komitet Rewitalizacji.
- Raporty z ewaluacji przyjmowane będą przez Radę Gminy.

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna odgrywa istotną rolę w tworzeniu Programów Rewitalizacji. W ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji został dokładnie określony zakres partycypacji społecznej. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji gminy Zabłudów była prowadzona w sposób zapewniający aktywny udział interesariusz zarówno na etapie przygotowania, opracowania, realizacji i monitoringu rewitalizacji.

Partycypacja społeczna miała na celu:

- ✓ Poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy,
- ✓ Zapewnienie spójności planowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami interesariuszy,
- ✓ Zapoznanie interesariuszy z głównymi założeniami i problematyką procesu rewitalizacji,
- ✓ Umożliwienie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- ✓ Zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności Gminnego Programu Rewitalizacji,
- ✓ Zapewnienie w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Interesariusze na bieżąco byli informowani zarówno o prowadzonych działaniach w zakresie rewitalizacji oraz konsultacji społecznych za pośrednictwem strony internetowej poświęconej rewitalizacji pod adresem: um.zabludow.wrotapodlasia.pl w zakładce Rewitalizacja. W działania informacyjne, proces rewitalizacji zostali również zaangażowani sołtysi. Informacje o konsultacjach społecznych były ogłaszane zarówno na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie, tablicach ogłoszeniowych oraz na terenie całej gminy, były również publikowane w lokalnej prasie.

Konsultacje Projektu Uchwały Rady Miejskiej w Zabłudowie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zabłudów

Po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji zostały przeprowadzone konsultacjom społeczne projektu uchwały Rady Gminy Zabłudów w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zasady przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Miejskiej w Zabłudowie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Zabłudów zostały określone w Obwieszczenia Burmistrza Zabłudowa z dnia 1 czerwca 2017 r. Obwieszczenie o konsultacjach umieszczono m.in. w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie oraz na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie w zakładce rewitalizacji. Rozmieszczono a tablicach ogłoszeniowych w

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Urzędzie Miejskim w Zabłudowie oraz na terenie całej gminy. Informacje ukazały się także na portalu społecznościowym Facebook.

Uwagi, opinie i propozycje dotyczące projektu uchwały można było składać w terminie od dnia 02 czerwca 2017 r. do dnia 03 lipca 2017 r. Konsultacje społeczne przeprowadzone były w następujących formach:

- 1. Spotkania z interesariuszami rewitalizacji**, które odbyły się w następujących terminach: 12.06.2017 r. godz. 17:00 w Świetlicy w Rafałówce, 12.06.2017 r. godz. 19:30 w Szkole Podstawowej w Białostoczku, 20.06.2017 r. godz. 17:00 w Miejskim Ośrodku Kultury w Zabłudowie, 21.06.2017 r. godz. 17:00 w Świetlicy Wiejskiej w Rybołach. Na spotkania zaproszeni byli wszyscy mieszkańcy Gminy Zabłudów. W spotkaniach w sumie wzięło udział 33 mieszkańców. Omówiony został projekt uchwały Rady Miejskiej w Zabłudowie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Zabłudów. Podczas spotkania mieszkańcy mogli wyrażać swoje opinie, uwagi i propozycje oraz składania ich do protokołu. Podczas spotkania omówiono i rozdano ankietę konsultacyjną oraz formularz zgłaszania uwag. Z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej wyjaśniono podstawowe pojęcia, założenia procesu rewitalizacji oraz poszczególne etapy prac nad opracowaniem programu rewitalizacji. Ponadto wyczerpująco omówiono sposób wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przedstawiono metodologię prowadzenia analizy wskaźnikowej pozwalającą na delimitację wskazanych obszarów (na podstawie danych statystycznych, ilościowych oraz badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Zabłudów). Dokonano również charakterystyki proponowanych obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji. Następnie rozpoczęto dyskusję dotyczącą wyznaczonego w projekcie uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Szczegółowy raport z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych dostępny jest na Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie.
- 2. Zbieranie uwag i wniosków z wykorzystaniem formularza zgłaszania uwag.** Formularz dostępny był na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie oraz w formie papierowej w Urzędzie Miejskim w Zabłudowie. Mieszkańcy mieli możliwość przesłania uzupełnionych formularzy drogą elektroniczną, drogą korespondencyjną lub bezpośrednio złożyć w Urzędzie. Formularza zgłaszania uwag stanowił załącznik do Obwieszczenia Burmistrza Zabłudowa w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały Rady Miejskiej Zabłudów w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zabłudów. Formularz został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Miasta Zabłudów poświęconej procesowi rewitalizacji. Dla osób niekorzystających z Internetu zagwarantowano dostęp do formularza w wersji papierowej – formularz zgłaszania uwag można było pobrać w Urzędzie Miejskim w Zabłudowie w godzinach pracy urzędu. Wypełniony formularz można było dostarczyć do Urzędu Miejskiego w Zabłudowie drogą korespondencyjną, drogą elektroniczną przesyłając na adres:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

rewitalizacja@zabludow.pl lub złożyć bezpośrednio do Sekretariatu. W terminie od 02 czerwca 2017 r. do dnia 03 lipca 2017 r. nie zgłoszono uwag.

- 3. Badanie ankietowe z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety** stanowiącego załącznik Ankieta w sprawie zgłaszania uwag i wniosków do projektu uchwały Rady Miejskiej w Zabłudowie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Zabłudów. Kwestionariusz ankiety oraz link do formularza ankiety internetowej można było pobrać ze strony internetowej Urzędu Miejskiego Zabłudów w zakładce Rewitalizacja oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie. Mieszkańcy nie mający dostępu do Internetu mogli pobrać formularz w Urzędzie Miejskim w Zabłudowie. Również na spotkaniach konsultacyjnych przekazano sołtysom kwestionariusze ankiet do rozdystrybuowania wśród mieszkańców swoich sołectw. Ankieta rozdystrybuowana była w następujących formach: w formie papierowej przez Urząd Miejski w Zabłudowie i sołtysów, bezpośrednio przekazywane mieszkańcom na spotkaniach konsultacyjnych, formie elektronicznej poprzez wypełniony formularz elektroniczny, który został zamieszczony na stronie Urzędu Gminy w Zabłudowie.

Konsultacje Projektu Gminnego Programu Rewitalizacji

Zasady przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zabłudów zostały określone w obwieszczeniu Burmistrza Zabłudowa. Konsultacje trwały w terminie od 11.08.2017 r. do 11.09.2017 r. Obwieszczenie o konsultacjach umieszczono m.in. w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie, na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie rozmieszczono na tablicach ogłoszeniowych w Urzędzie Miejskim w Zabłudowie oraz na terenie sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji. W ramach konsultacji został udostępniony projekt dokumentu.

Konsultacje społeczne przeprowadzone były w następujących formach:

- 1. Spotkania z interesariuszami rewitalizacji**, które odbyły się w następujących terminach: 17.08.2017 r. godz. 17:00 w Cieluszkach oraz 23.08.2017 r. w Krynickie. Na spotkania zaproszeni byli wszyscy mieszkańcy Gminy Zabłudów. W spotkaniach wzięło udział 15 mieszkańców. Podczas spotkania poinformowano o formach przyjętych w konsultacjach społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zabłudów. Omówiono i rozdano „karty projektów”, za pomocą których mieszkańcy mogli zgłosić swoje propozycje projektów. Z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej dokonano charakterystyki obszarów do rewitalizacji oraz zdefiniowanych problemów. Przedstawiono też cele, kierunki działań oraz propozycje działań projektowych.
- 2. Zbieranie uwag i wniosków z wykorzystaniem formularza zgłaszania uwag.** Formularz dostępny był na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie oraz w formie papierowej w Urzędzie Miejskim w Zabłudowie. Mieszkańcy mieli możliwość przesłania uzupełnionych formularzy drogą elektroniczną, drogą korespondencyjną lub bezpośrednio złożyć w Urzędzie. Formularza zgłaszania uwag stanowił załącznik do Obwieszczenia Burmistrza

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Zabłudowa w sprawie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji. Wypełniony formularza można było dostarczyć do Urzędu Miejskiego w Zabłudowie drogą korespondencyjną, drogą elektroniczną przesyłając na adres: rewitalizacja@zabludow.pl lub złożyć bezpośrednio do Sekretariatu. W terminie od 11.08.2017 r do 11.09.2017 r.

- 3. Zbieranie uwag ustnych w Urzędzie Miejskim w Zabłudowie** w dniach 16.08.2017 r. oraz 23.08.2017 r. w godz. 14:30-16:30.

Etap wdrożenia i oceny Programu Rewitalizacji

Istotnym etapem opracowania Programu jest udział szerokiego grona interesariuszy w etapie wdrożenia i monitorowania rezultatów Programu Rewitalizacji. Na etapie wdrożenia i oceny Programu Rewitalizacji przewiduje się prowadzenia cyklicznych spotkań z interesariuszami rewitalizacji. Otwarte spotkania odbywać się będą raz w roku przy okazji corocznych sprawozdań dotyczących realizacji Programu. Społeczność lokalna powinna mieć również możliwość bieżącego monitorowania efektów procesu, dlatego też przewiduje się prowadzenie monitoringu umożliwiającego analizowanie zachodzących zmian wynikających z realizacji programu. Wszystkie informacje o przebiegu działań rewitalizacyjnych będą publikowane na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Zabłudowie. Wśród działań skierowanych do społeczności lokalnej można wykorzystać następujące instrumenty:

- Festyny, święta sołectw,
- Warsztaty dotyczące przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz wspólnego podejmowania nowych aktywności realizowane z uwzględnieniem nowych technik partycypacyjnych,
- Konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizacyjnych,
- Uroczystości związane z zakończeniem realizacji projektów.

Istotnym aspektem jest udział interesariuszy we wspólnej realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z zasadą partnerstwa. Zasada partnerstwa wymaga zaangażowania podmiotów z innych sektorów. Głównym celem programu jest budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami w środowisku lokalnym, czemu służy wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji celów społecznych. W przypadku Programu Rewitalizacji partnerstwo może zostać zawiązane przy realizacji projektów stanowiących kluczowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne lub w odpowiedzi na wyznaczone w Programie cele. Partnerstwo może być zawiązane z inicjatywy władz miasta bądź organizacji pozarządowej. Decyzję o realizacji projektu w partnerstwie z organizacją władze powinny podjąć w oparciu o spójność z celami strategicznymi i listą przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

13. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju **komplementarność** oznacza konieczność realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym).

Tabela 40. Komplementarność

Lp.	Działania społeczno-gospodarcze	Spoleczna	Gospodarcza	aPrzestrzenno-funkcj	Techniczna	Środowiskowa
1.	Atrakcyjni na rynku pracy	x	x	x		
2.	Kompetentny Pracownik	x	x	x		
3.	Przedsiębiorczy Zabłudów	x	x	x		
4.	Aktywny Zabłudów	x	x	x		
5.	Wsparcie działań turystycznych	x	x	x		
6.	Zabłudów – moje miejsce na ziemi	x		x		
7.	Centrum Aktywności Obywatelskiej	x				
8.	Ekologiczny Styl Życia - Promowanie zdrowego stylu życia	x		x		
9.	Młody Mistrz – sport jako szkoła charakteru, odpowiedzialności i kultury osobistej	x	x	x		
10.	Biblioteka oknem na świat	x	x	x		
11.	Autorytety	x		x		
12.	Aktywizacja kulturalna seniorów	x		x		
13.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	x		x		
Lp.	Działania przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe oraz techniczne	Spoleczna	Gospodarcza	aPrzestrzenno-funkcj	Techniczna	Środowiskowa
Obszar rewitalizacji						
1.	Uporządkowanie i stała kontrola dzikich wysypisk śmieci	x		x		x
2.	Budowa ścieżek rowerowych: edukacyjno-turystycznych	x	x	x		x
3.	Umieszczanie nowych i bieżąca renowacja tablic informacyjnych o ważnych wydarzeniach historycznych, kulturowych i przyrodniczych, jako element edukacji turystycznej.	x	x	x	x	
4.	Ochrona i reaktywacja zniszczonych lub zapomnianych zabytków kultury i turystyki.	x	x	x	x	
5.	Gminny Ośrodek Kultury	x	x	x		

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Obszar rewitalizacji – Cieluszki						
1.	Modernizacja i zaadaptowanie budynku po dawnej Szkole Podstawowej wraz z placem	x	x	x	x	
Obszar rewitalizacji – Dobrzyniówka						
1.	Wybudowanie budynku świetlicy w ramach inicjatywy lokalnej	x	x	x	x	
2.	Przebudowa/remont dróg i chodników.	x		x	x	
3.	Odnowa pomnika	x		x	x	
4.	Budowa boiska sportowego oraz siłowni zewnętrznej	x		x	x	
Obszar rewitalizacji – Kamionka						
1.	Budowa świetlicy wiejskiej i placu zabaw dla dzieci	x	x	x	x	
2.	Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego	x		x	x	
3.	Budowa sieci wodociągowej.	x		x	x	x
4.	Rewitalizacja terenu rekreacyjnego ze stawem	x	x	x		
5.	Budowa zbiornika retencyjnego pomiędzy wsiami Kamionka i Zajezerce	x		x		x
Obszar rewitalizacji – Krynickie						
1.	Remont/modernizacja domu kultury	x	x	x	x	x
2.	Budowa sieci wodociągowej	x		x	x	x
Obszar rewitalizacji – Kuriany						
1.	Rewitalizacji placu po byłej szkole	x		x	x	
Obszar rewitalizacji – Miniewicze						
1.	Odnowienie krzyża na terenie wsi Miniewicze wraz z zagospodarowaniem terenu	x		x		
Obszar rewitalizacji – Pawły						
1.	Przebudowa świetlicy wiejskiej oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy.	x	x	x	x	
Obszar rewitalizacji – Rafałówka						
1.	Świetlica we wsi Rafałówka	x	x	x	x	
2.	Sala gimnastyczna przy szkole podstawowej w Rafałówce	x		x	x	
Obszar rewitalizacji – Ryboły						
1.	Budowa placu zabaw oraz boiska.	x		x	x	
Obszar rewitalizacji – Zabłudów						
1.	Rewitalizacja parku wraz ze stawami w Zabłudowie.	x		x	x	x
Obszar rewitalizacji – Zagruszany						
1.	Przebudowa świetlicy wiejskiej oraz modernizacja placu zabaw	x	x	x		
Obszar rewitalizacji – Zwierki						
1.	Modernizacja świetlicy wiejskiej	x	x	x		
2.	Przebudowa placu zabaw wraz z budową siłowni plenerowej	x		x		

Źródło: Opracowanie własne

14. Szacunkowe ramy finansowania Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z źródłami finansowania

Źródłem finansowania działań zaplanowanych w Programie będą przede wszystkim środki publiczne pochodzące od instytucji różnych szczebli: rządowego, wojewódzkiego i lokalnego. Osiągnięcie zaplanowanych zamierzeń będzie wymagać także środków prywatnych poprzez wkład do projektów współfinansowanych ze środków publicznych lub przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Do potencjalnych źródeł finansowania działań zawartych w Programie należą:

- środki własne gminy,
- środki prywatne mieszkańców gminy,
- środki prywatne inwestorów,
- środki pozyskane od sponsorów,
- środki budżetu samorządu powiatowego,
- środki budżetu państwa,
- środki budżetu województwa na realizację programów sektorowych,
- środki funduszy celowych,
- środki z budżetu UE: EFRR, EFS, FS, EFRROW,
- środki z NFOŚiGW, WFOŚiGW,
- środki z Lokalnej Grupy Działania,
- europejskie programy wspólnotowe,
- inne środki zagraniczne: Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020,
- i inne.

Plan finansowy obejmuje propozycję źródeł finansowania wybraną na podstawie oceny dostępności i możliwości wykorzystania tych źródeł oraz charakteru projektów składających się na Program. Na kolejność realizacji wskazanych przedsięwzięć będą mieć wpływ terminy aplikowania i rozstrzygnięć konkursów w ramach programów operacyjnych i innych konkursów, czy też możliwości pozyskania inwestorów prywatnych.

Uwzględnione projekty i przedsięwzięcia prywatne lub innych instytucji i podmiotów nie będą miały zapewnionego finansowania z budżetu gminy. Będą mogły natomiast ubiegać się o dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych.

Szczegółowy plan finansowy w zakresie zadań inwestycyjnych przedstawione zostało w poniższym zestawieniu.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

Projekty społeczno-gospodarcze:

Lp.	Nazwa projektu	Źródło finansowania projektu	Szacunkowe koszty przedsięwzięcia (zł)	Harmonogram
1.	Atrakcyjni na rynku pracy	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.6. Inwestycje na rzecz rozwoju lokalnego, 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego.	150 000 zł	2017 - 2023
2.	Kompetentny Pracownik		50 000 zł	2017 - 2023
3.	Przedsiębiorczy Zabłudów		50 000 zł	2017 - 2023
4.	Aktywny Zabłudów		20 000 zł	2017 - 2023
5.	Wsparcie działań turystycznych		30 000 zł	2017 - 2023
6.	Zabłudów – moje miejsce na ziemi		10 000 zł	2017 - 2023
7.	Centrum Aktywności Obywatelskiej		800 000 zł	2017 - 2023
8.	Ekologiczny Styl Życia - Promowanie zdrowego stylu życia		10 000 zł	2017 - 2023
9.	Młody Mistrz – sport jako szkoła charakteru, odpowiedzialności i kultury osobistej		5 000 zł	2017 - 2023
10.	Biblioteka oknem na świat		5 000 zł	2017 - 2023
11.	Autorytety		5 000 zł	2017 - 2023
12.	Aktywizacja kulturalna seniorów		5 000 zł	2017 - 2023
13.	Przeciwdziałanie uzależnieniom		5 000 zł	2017 - 2023

Projekty ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej oraz technicznej.

Lp.	Tytuł projektu	Wartość projektu w zł	Harmonogram	Źródła finansowania
1.	Uporządkowanie i stała kontrola dzikich wysypisk śmieci	10 000 zł	2017 - 2020	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
2.	Budowa ścieżek rowerowych: edukacyjno-turystycznych	500 000 zł	2017 - 2023	
3.	Umieszczanie nowych i bieżąca renowacja tablic informacyjnych o ważnych wydarzeniach historycznych, kulturowych i przyrodniczych, jako element edukacji turystycznej.	5 400 zł	2018 - 2021	
4.	Ochrona i reaktywacja zniszczonych lub zapomnianych zabytków kultury i turystyki.	10 000 zł	2018 - 2020	

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

5.	Gminny Ośrodek Kultury	3 925 000 zł	2020 - 2023	
Obszar rewitalizacji - Cieluszki				
1.	Modernizacja i zaadaptowanie budynku po dawnej Szkole Podstawowej wraz z placem	400 000 zł	2018 - 2023	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
Obszar rewitalizacji - Dobrzyniówka				
1.	Wybudowanie budynku świetlicy w ramach inicjatywy lokalnej	600 000 zł	2017 - 2023	- środki własne Gminy, - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
2.	Przebudowa/remont dróg i chodników	1 000 000 zł	2017 - 2021	
3.	Odnowa pomnika	2 000 zł	2017 - 2019	
4.	Budowa boiska sportowego oraz siłowni zewnętrznej	-	2018 - 2023	
Obszar rewitalizacji - Kamionka				
1.	Miejsce rekreacji wiejskiej i placu zabaw dla dzieci	30 000 zł	2017 - 2023	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
2.	Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego	-	2017 - 2023	
3.	Budowa sieci wodociągowej.	2 000 000 zł	2017 - 2023	
4.	Rewitalizacja terenu rekreacyjnego ze stawem	20 000 zł	2017 - 2023	
5.	Budowa zbiornika retencyjnego pomiędzy wsiami Kamionka i Zajezerce	-	2017 - 2023	
Obszar rewitalizacji - Krynickie				
1.	Remont/modernizacja domu kultury	1 132 111,57	2017 - 2023	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego środki własne Gminy, środki Unii Europejskiej
2.	Budowa sieci wodociągowej.	1 400 000 zł	2017 - 2023	
Obszar rewitalizacji - Kuriiany				

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

1.	Rewitalizacji placu po byłej szkole.	50 000 zł	2017 - 2022	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
Obszar rewitalizacji - Miniewicze				
1.	Odnowienie krzyża na terenie wsi Miniewicze wraz z zagospodarowaniem terenu	20 000 zł	2019	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
Obszar rewitalizacji - Pawły				
1.	Przebudowa świetlicy wiejskiej oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy.	300 000 zł	2018 - 2023	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
Obszar rewitalizacji - Rafałówka				
1.	Świetlica we wsi Rafałówka	500 000 zł	2017 - 2023	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
2.	Rozbudowa szkoły podstawowej w Rafałówce	1 500 000 zł	2018 - 2023	środki własne Gminy, środki Unii Europejskiej
Obszar rewitalizacji - Ryboły				
1.	Budowa placu zabaw oraz boiska	500 000 zł	2017 - 2022	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
Obszar rewitalizacji - Zabłudów				
1.	Rewitalizacja parku wraz ze stawami w Zabłudowie.	3 000 000 zł	2017 - 2023	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
Obszar rewitalizacji - Zagruszany				
1.	Modernizacja miejsca spotkań	85 000 zł	2019 - 2023	- środki własne Gminy ,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zabłudów

	i rekreacji wiejskiej oraz modernizacja placu zabaw			- środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.: 8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego
Obszar rewitalizacji – Zwierki				
1.	Modernizacja świetlicy wiejskiej	150 000 zł	2018- 2020	- środki własne Gminy , - środki budżetu państwa, - środki Unii Europejskiej, w tym m.in.:
2.	Przebudowa placu zabaw wraz z budową siłowni plenerowej	35 000 zł	2019 - 2021	8.5. Rewitalizacja 9.1. Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Gminy Program Rewitalizacji nie zakłada wyznaczenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

16. Wskazanie sposobu realizacji Gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Gminy Program Rewitalizacji nie przewiduje wprowadzenia zmian w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.